

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2023/24, 2024/25, 2025/26, 2026/27.

Јун, 2023. године

ОМШ „Теодор-Тоша Андрејевић“

22400 Рума, ЈНА 140

Директор: Дарко Ђокић

Телефон: 022/474-042

Е-маил: sm.muzskola@mts.rs

Веб сајт: www.muzickaskolaruma.edu.rs

ЧЛАНОВИ СТРУЧНОГ АКТИВА ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

1. Весна Гулан, председник стручног већа наставника солфеђа, (Руководилац Актива),
2. Ђорђе Вујичић, председник већа дувачких инструмената, члан
3. Александра Анђелић, педагог, члан
4. Немања Огњановић, председник стручног већа наставника клавира, члан
5. Смиљана Јанчић, председник стручног већа наставника тамбуре, члан
6. Драган Лукић, председник стручног већа наставника хармонике, члан
7. Дејан Љутовац, председник стручног већа наставника соло певања, члан
8. Милица Огњановић, председник стручног већа наставника виолине, члан
9. Милош Марић, председник стручног већа наставника гитаре, члан

Председник Школског одбора
Смиљана Јанчић

Директор
Дарко Ђокић

САДРЖАЈ

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ.....	4
2. О НАМА.....	5
3. ОПШТЕ ОСНОВЕ ШКОЛКОГ ПРОГРАМА.....	8
4. ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА У ШКОЛИ.....	9
5. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО.....	15
ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ.....	15
5.1. ШЕСТОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ.....	19
5.1.2. Гудачки инструменти.....	19
5.1.3. Жичани инструменти.....	36
5.1.4. Инструменти са диркама.....	75
5.1.5. Дувачки инструменти.....	109
5.1.6. Теоретски предмети.....	142
5.2. ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ.....	166
5.3. ОРКЕСТАР / ХОР / КАМЕРНА МУЗИКА.....	204
6. Програми образовно-васпитног рада у школи.....	209
6.1. Програм допунске и додатне наставе.....	209
6.2. Програм културних активности школе.....	210
6.3. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања.....	211
6.4. Програм ваннаставних активности ученика.....	214
6.5. Програм професионалне оријентације.....	214
6.6. Програм здравствене заштите.....	217
6.7. Програм социјалне заштите.....	217
6.8. Програм сарадње са локалном самоуправом.....	219
6.9. Програм сарадње са породицом.....	221
6.10. Програм рада школске нототеке.....	229

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

Правилник о општим основама школског програма

(Објављено у „Просветни гласник”, бр. 5. од 28. фебруара 2004)

Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“ бр. 88/2017, 10/2019, 6/2020, 129/2021);

Закон о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр.55/2013, 101/2017, 10/2019, 129/2021);

Закон о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 55/2013, 101/2017,10/2019, 129/2021);

Закон о уџбеницима („Службени гласник РС“ бр. 27/2018);

Правилник о упису ученика у средњу школу („Службени гласник РС“, бр. 42/2022);

Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 34/219 и 59/2020, 81/2020);

Правилник о наставном плану и програму основног музичког образовања и васпитања („Службени гласник РС – Просветни гласник“ бр. 5/2010);

Правилник о Плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 5/2019);

Правилник о изменама и допунама Правилника о наставном плану и програму за стицање образовања и васпитања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање („Службени гласник РС – Просветни гласник“ бр. 4/1996);

Правилник о плану и програму наставе и учења уметничког образовања и васпитања за средњу музичку школу („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 8/2020);

Правилник о изменама Правилника о наставном плану и програму предмета Верска настава за средње школе („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 11/2016);

Правилник о плану и програму наставе и учења за гимназије за предмете природно-математичког смера: филозофија, физичко и здравствено васпитање и грађанско васпитање којим се утврђује и план и програм наставе и учења уметничког образовања и васпитања за средњу музичку школу („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 4/2020);

Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 82/2015, 59/2020);

ПРАВИЛНИК О ПЛАНУ И ПРОГРАМУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРЕДМЕТЕ У СТРУЧНИМ И УМЕТНИЧКИМ ШКОЛАМА

„Службени гласник СРС– Просветни гласник“ бр. 6/90 и „Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 4/91, 7/93, 17/93, 1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/2002, 5/2003, 10/2003, 24/2004, 3/2005, 6/2005, 11/2005, 6/2006, 12/2006, 8/2008, 1/2009, 3/2009, 10/2009, 5/2010, 8/2010 – испр., 11/2013, 14/2013, 5/2014, 3/2015, 11/2016 и 13/2018, „Службени гласник РС“, бр. 30/2019 – др. правилник, („Службени гласник РС – Просветни гласник“, бр. 15/2019 и 15/2020).

2. О НАМА

Историјат школе

Основна музичка школа „Теодор-Тоша Андрејевић“ у Руми је једина музичка школа на територији Општине Рума која пружа основно музичко образовање кроз индивидуални и групни рад. Нижа музичка школа у Руми основана је 1948. године и од тада функционише као хомогена заједница која негује таленат, такмичарски дух и љубав.

Била је то прва музичка школа у Срему која је окупила стручњаке и почела да негује подмладак. Школа је од 1986. године смештена у ул. Ј. Н. А. 140. За развој музичког живота Руме значајан је Антоније Цимбрић који је имао приватну школу и учио ђаке музици. Он касније прелази у Београд где су му ученици били Стеван Мокрањац и Теодор-Тоша Андрејевић који је са Цимбрићем дошао у Београд.

Од 1988. године школа носи име Теодор-Тоша Андрејевић - Аустралијанац, музичара који је заслужан за развој инструменталне музике код Срба.

Школа је у месецу јуну 2008. године обележила шездесет година од оснивања и постојања. За тај јубилеј школа је у сарадњи са Градском библиотеком у Руми издала Монографију школе „60 година Основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“. У месецу јуну 2018. године школа је обележила седамдесет година постојања и рада свечаном Академијом, Свечаним концертном награђених ученика и годишњим концертном ученика школе. Иницијативом Општине Стара Пазова, као и Решењем Покрајинског секретара за образовање, управу и националне заједнице, бр. 128-022-344/2012-01, од 22.08.2012. године, школа је од 03.09.2012. године почела да ради и у Старој Пазови (седиште издвојеног одељења је у Словачком дому, „Херој Јанко Чмелик“). Такође иницијативом Општине Ириг, као и Решењем Покрајинског секретара за образовање, управу и националне заједнице, бр. 128-022-519/2012-01, од 31.10.2012. године, школа ради и у Иригу (седиште издвојеног одељења је у Дому културе).

Број ученика се стално повећава, као и наставни кадар. Иницијативом Општине Пећинци, као и Решењем Покрајинског секретара за образовање, управу и националне заједнице, бр. 128-022-162/2020-01, од 13.07.2020. године, школа је од 01.09.2020. године почела да ради и у Пећинцима (седиште издвојеног одељења је у Културном центру у Пећинцима). Иницијативом Општине Инђија, као и Решењем Покрајинског секретара за образовање, управу и националне заједнице, бр. 128-022-173/2021-01, од 25.05.2021. године, школа је од 01.09.2021. године почела да ради и у Инђији (седиште издвојеног одељења је у Основној школи „Јован Поповић“).

Снага школе

Снага наше школе огледа се кроз:

- квалитетан кадар и професионални однос према раду,
- подмладак у музичком забавишту и ученици основна школе који се образују на одсеку класичне музике на којем је заступљено седам различитих инструмената,
- развијање осећаја припадности кроз различите облике заједничког музицирања,
- неговање пријатељских односа са свим музичким школама у Србији и земљама из окружења,
- непрестано трагање за новим, актуелним идејама

Снага наше школе је развијање способности свирања на музичком инструменту међу скоро 600 ученика Основне музичке школе који стичу прва знања и усвајају основне вештине свирања и певања, сврстаним у 6 инструменталних одсека:

- Гудачки одсек (виолина)
- Дувачки одсек (флаута, кларинет, саксофон)
- Клавирски одсек
- Трзачки одсек (гитара, тамбура)
- Одсек соло певања
- Одсек хармонике
- Ударачки одсек

Мисија школе

Ми смо једина музичка школа на територији Општине Рума која пружа основно музичко образовање кроз индивидуални и групни рад, функционишемо као хомогена заједница, негујемо таленат, знање, рад, културу, хуманост, пријатељство, такмичарски дух и љубав.

Визија школе

Желимо да побољшамо услове за рад ученика и омогућимо квалитетније извођење наставе, едукацијом наставника, набавком нових инструмената, проширивањем и оплемењивањем постојећег школског простора. Желимо да успоставимо бољу сарадњу и веће разумевање од заинтересованих група (локална заједница), више толеранције, иницијативе и задовољства ученика личним резултатима.

3. ОПШТЕ ОСНОВЕ ШКОЛКОГ ПРОГРАМА

Школски програм

Назив и врста школског програма	Школски програм за основно и средње музичко образовање и васпитање Основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ Рума
Трајање школског програма	Школски програм ће се примењивати од 2023–2027. године. Школа објављује школски програм у складу са Законом и општим актом школе.
Сврха школског програма	Обезбеђивање остваривања наставних планова и програма и потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе. Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно другог законског заступника у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика. Школским програмом ближе се одређује начин на који школа образује и васпитава ученике ради стицања знања, вештина и ставова неопходних за даље образовање и запошљавање, успоставља организациону структуру засновану на тимском раду и одговорности сваког запосленог за остваривање утврђених циљева.
Циљеви и начела школског програма	Основно и средње образовање и васпитање, музичко образовање и други облици стручног образовања остварују се на основу школског програма. Школски програм израђује се у складу са Националним оквиром образовања и васпитања и циљеви и начела су: <ul style="list-style-type: none">• Конкретизација и прилагођавање законом провписаног наставног плана и програма условима и ресурсима школе;• Информисање ученика, родитеља и локалне заједнице о образовним садржајима;• Усмеравање на процесе и исходе учења;• Заснованост на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;• Обухватање свих садржаја, процеса и активности усмерене на остваривање принципа, циљева и стандарда образовних постигнућа и задовољење општих и специфичних образовних интереса и потреба ученика, родитеља, односно другог законског заступника и локалне самоуправе, а у складу са оптималним могућностима школе;• Уважавања узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;• Хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;• Поштовања индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања, као и могућности личног избора у слободним активностима;• Заснованост на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим

	<p>методама наставе и учења;</p> <ul style="list-style-type: none"> Уважавање искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе; Развијање позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицања учениковог интересовања за учење и образовање у току целог живота; Коришћење позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика; Уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи.
Језик остваривања образовно-васпитног рада	<p>Образовно-васпитни рад остварује се на српском језику и ћириличном писму.</p> <p>Када се образовање стиче на језику националне мањине, страном језику или двојезично, учење српског језика је обавезно. Образовно-васпитни рад за ученике који користе знаковни језик, односно посебно писмо или друга техничка решења остварује се у складу са Законом.</p>

4. ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА У ШКОЛИ

Музичка школа „Теодор-Тоша Андрејевић“ у Руми пружа могућност школовања на подручју рада културе, уметности и јавног информисања на нивоу основног музичког образовања.

Образовно-васпитни рад обухвата наставне и ваннаставне активности установе којима се остварује програм образовања и васпитања и постижу прописани циљеви и стандарди образовних постигнућа, у складу са овим и посебним законом.

Основно музичко образовање које се реализује у два образовна циклуса обухвата:

- Основно музичко образовање у четворогодишњем трајању
- Основно музичко образовање у шестогодишњем трајању

Предшколско музичко образовање

Музичко забавиште и припремни разред

Узрасне групе	Трајање часа (мин.)	Недељни фонд	Годишњи фонд
3 и 4 године	45	2	70
5 и 6 година	45	2	70
Припремни разред	45	2	70

Циљ музичког забавишта и припремног разреда

Циљ музичког забавишта јесте упознавање најмлађих са основним музичким појмовима и вештинама уз песму, игру и дружење, као и припрема ученика за упис у основну музичку школу.

Програм музичког забавишта укључује:

- Развој гласовних способности ученика кроз правилно и прецизно извођење мелодијско-ритмичких структура
- Правилну артикулацију и дикцију кроз текстове песама и бројалица
- Развој мануелних и моторичких способности кроз свирање на инструментима Орфовог инструментаријума, као и на инструментима са диркама
- Оспособљавање ученика за самостално и групно извођење песама и бројалица
- Елементарно музичко описмењавање прилагођено узрасту

Планирана су два јавна часа, један у првом и један у другом полугодишту, као и учешће на полугодишњем и годишњем концерту ученика ОМШ „Теодор Тоша Андрејевић“ у Руми.

Циљ припремног разреда јесте развијање ученикових музичких способности, односно свих компоненти музикалности: развијање слуха израженог кроз музичку репродукцију, развијање ритмичких способности, ширење обима и обликовање гласа, навикавање на групно музицирање, увођење у музичку писменост. Такође, наши најмлађи ученици се упознају и са музичким инструментима и начинима музицирања на њима и уједно се припремају за полагање пријемног испита за упис у први разред основне музичке школе. Жеља нам је да развијемо и негујемо љубав према класичној музици и да је на што лепши и креативнији начин приближимо најмлађим узрастима у циљу подизања музичке свести и културе уопштено.

Програм наставе и учења за припремни разред

Назив предмета : солфеђо – припремни разред

Циљ: циљ учења предмета Солфеђо у припремном разреду је да код ученика развије љубав према музици, слободу и способност да се изразе кроз музику, чиме се ствара квалитетна основа за даљи наставак бављења музиком.

Разред: припремни

Годишњи фонд часова 70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - изводи покрете док слуша дечије и народне песме и примере из литературе; - изрази доживљај музике коју слуша цртањем; - препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; - препозна различите инструменте и извођачке саставе, и разлику између вокалне и инструменталне музике; - наведе композиторе чију је музику имао прилике да слуша и заволи; - изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; - пева по слуху песмице моделе; - опише својим речима доживљај музике у дуру и молу; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; - пише ноте различитог трајања и кључеве уз помоћ наставника; – препозна и изводи песмице различитом динамиком (јако и тихо); - препозна и изводи песмице различитог темпа (споро и брзо); - изводи ритам уз покрет; - уочи разлику између дводела и трододела; - прати своје певање уз помоћ ритмичког инструмента; - пева и препозна задате тонове и мотиве неутралним слогом; - мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; - смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; - прави музичке инструменте од различитих материјала; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице. 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике уз покрет. Слушање музике уз цртање. Елементи музичке писмености (препознавање кроз слушање). Музички Орфови инструменти, хор, оркестар и ансамбли. Вокална и инструментална музика. Дела различитих музичких жанрова примерени узрасту.
	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ МЕЛОДИКА, РИТАМ И МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ	Певање дечијих и народних песмица примереног садржаја и карактера, различитог тонског рода и песмица модела. Препознавање дурског и молског тонског рода. Развој музикалности. Музичка графомоторика: писање нотних вредности у линијском систему, писање виолинског и бас кључа. Основне ознаке за динамику (forte, piano). Основне ознаке за темпо (спор и брз). Препознавање нотних трајања у примеру. Покрет у функцији ритма. Извођење ритмичке пратње-Орфов инструментаријум (бубњићи, звечке, ...) и ручно израђени инструменти. Опажање и интонирање тонова и мотива неутралним слогом. Записивање нотних трајања: четвртине и осмине. Транспоноване песмица по слуху.
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице. Ритмичка пратња дечијим музичким инструментима: звечке, фрулице, даире,...
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Јавни наступи: Јавни час – извођење научених песмица		

Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма

Припремни разред

1. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ. Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења. Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу и стицању знања и вештина. Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји наставе припремног разреда су усмерени ка развоју интересовања и љубави према музици. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад мождане функције и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја

2. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу), рад треба ефикасно организовати.

Код најмлађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области – теме и садржаје.

3. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава у припремном разреду се састоји из неколико области-тема: слушање музике, мелодика, опажање – интонирање, музичко стваралаштво, ритам и музички бонтон. Наведене области су међусобно повезане и иако се посебно савладавају, оне чине нераскидиву свеобухватну целину.

Слушање музике

Активним слушањем музике ученици опажају елементе и облике уметничког дела, разликују инструменте и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају. Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик – сличност и различитост делова у композицији. Оно знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Цртањем и покретом током слушања музике, ученици преносе мисли и осећања развијајући креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком и на тај начин негује се квалитетна музичка публика.

Мелодика

Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији. Певају се музички модели, песме са текстом, мелодије различитих жанрова, српске народне песме, као и песме различитих националности. Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности. Примери се обрађују по слуху, наравно, уз помоћ наставника, и инструменталну пратњу.

У припремном разреду ученици на задатим мотивима препознају смер кретања мелодије (навише–наниже), скокове или поступан покрет, динамичке контрасте (тихо–јак), темпо (брзо–споро), метричке разлике (дводелни и троделни метар). Осим опажањем, ове елементе ученици савладавају и интонирањем развијајући при том и музичку меморију.

Музичко стваралаштво

Музичким стваралаштвом, ученици се у припремној настави могу бавити мењањем мелодијских мотива, као и преобликовањем мелодије и ритма познатих песама као и креирањем бројалица на задати текст. Тиме се стварају нове, једноставне, јединствене креативне мелодијско ритмичке целине.

Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на удараљкама (Орфов инструментариј или ручно израђени инструменти).

Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност ученика, али и наставника.

Дидактичко-музичка игра

Музичке игре су идеално средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. Кроз игру се подстиче али и развија природна радозналост детета, развијају се способности запажања и изражавања-памћење, говор, мишљење. Ј. А. Коменску наглашава важност игре у предшколском одгоју те истиче да ће и школа деци бити привлачнија ако се буде учило кроз игру.

Развој савремених технологија

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике (коришћењем асоцијативних слика, квизова, видео клипова, укштених речи,...).

Ритам

Ритам се развија кроз покрет и певање. На тај начин се подстиче активна настава која доприноси већој мотивацији и бољим резултатима.

Ученик изражава свој доживљај музике, прати покретом песме и композиције: плескањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,... те при том опажа и усваја елементе ритма.

Музичка писменост

Савладавањем основних музичких елемената писањем, цртањем и бојењем код ученика се подстиче развој музичке графомоторике (писање нота на линијама и у празнинама, писање виолинског и бас кључа,...)

Музички бонтон

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Ученике треба подстицати да пажљиво слушају и коментаришу извођење друге-другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понашају на концертима и јавним наступима.

Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

4. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У припремном разреду ученици се не оцењују, али је наставник у обавези да води педагошку документацију и запажања о ученицима.

Посебан изазов и уживање за ученике представља јавни наступ при чему се приказује пређени програм.

5. НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Приказ циклуса образовања, наставних предмета, фонда часова по предметима и разредима за одсек класична музика према „Службени гласник РС – Просветни гласник” бр. 5 од 27. 5. 2019.

Обавезни одсеци

Одсек за класичну музику - шестогодишње образовање и васпитање

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус						Други циклус					
	I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред	
	Фонд часова											
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	6	210	6	210	7	231

Одсек за класичну музику - четворогодишње образовање и васпитање

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	6	210	7	231

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

Обавезни предмети у оквиру одсека за класичну музику Основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрекевић“ су:

1. Клавир
2. Хармоника
3. Виолина
4. Гитара
5. Флаута
6. Кларинет
7. Соло певање
8. Тамбура
9. Упоредни клавир
10. Солфеђо
11. Теорија музике
12. Камерна музика
13. Хор
14. Оркестар
15. Удараљке

Трајање часа главног предмета - Инструмента / Соло певања

I разред	II разред	III разред	IV разред	V раз ред	VI разред
30 мин	30 мин	30 мин	45 мин	45 мин	45 мин
30 мин	30 мин	45 мин	45 мин		
30 мин	45 мин				

- Трајање часа солфеђа и теорије музике: 45 минута

- Трајање часа клавира као споредног предмета у првом и другом разреду одсека за соло певање: 45 минута
- Трајање часа клавирске сарадње – корепетиције за ученике гудачког, дувачког и одсека соло певања:

Шестогодишња и четворогодишња школа:

Први циклус: 15 минута

Други циклус 30 минута

- Трајање часа групног музицирања за ученике Другог циклуса шестогодишње и четворогодишње школе: 45 минута
- Трајање часа припремног разреда: 2 пута недељно по 45 минута

Трајање часова је у складу са Правилником о плану и програму за основне музичке школе – Службени гласник - Просветни гласник бр.5 од 05.07.2010. године

Програми обавезних и изборних предмета по циклусима и по разредима, са начинима и поступцима за њихово остваривање и врсте активности у образовно – васпитном раду

Клавир

Хармоника

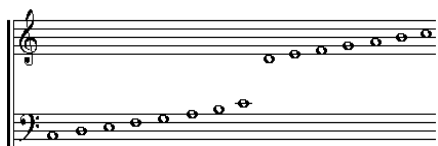
Тамбура

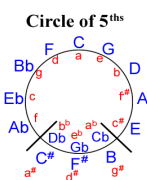
Кларинет

Саксофон

Солфеђо

Теорија музике

Флаута

Виолина

Соло певање

Гитара

Упоредни клавир

Камерна музика

Хор

Оркестар

Припремни разред

Ударалъке

5.1. ШЕСТОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

5.1.2. Гудачки инструменти

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике виолине и начин добијања тона; – правилно стоји и држи инструмент и гудало; – изводи пицикато и основне потезе гудалом; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у првој позицији на свим жицама; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању нотног текста у виолинском кључу; – примени што богатију музичку фантазију коју је развио путем приче и игре са наставником у свирању; – користи различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p>МУЗИКЕ</p>	<p>Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке.</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – квалитет звука на празним жицама; – држање и вођење гудала по једној жици; – прелазак са жице на жицу; – основне динамичке различитости по једној жици; – расподела гудала. <p><u>Основни потези:</u> деташе, легато, маркато (2 и 4 нота на једно гудало).</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поставка прве позиције; – разлика степена и полустепена; – прва позиција, распореди прстију (полустепен 2-3 и 1-2 прст); – поставка прстију и упоређивање полустепена у односу

<p>напамет, соло и уз пратњу клавира;</p> <ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>на суседне жице. Једноставне вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале са трозвуком у једној октави.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска А) – К. Тахтациев: <i>Виолина I</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија I–II разред</i> – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Ј. Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> – З. Мемедовић: <i>Учим да свирам виолину</i> – Д. Марковић: <i>Почетна школа за виолину, I свеска</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – три дурске, односно молске скале са трозвучима; – двадесет вежбица, етида; – десет малих комада песмица 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна једнооктавна скала са трозвучима (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд); – Једна етида или комад – Један комад или први став концертина 		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, певање, пицicato, свирање, музички бонтон.

Назив предмета

ВИОЛИНА

Циљ

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – изражајно пева и свира песмице на виолини; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању задатог нотног текста у виолинском кључу; – примени ознаке за динамику и темпо; – пренесе музичку фантазију коју је развио у раду са наставником кроз свирање; – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – покаже самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака; – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p style="text-align: center;">МУЗИКЕ</p>	<p>Усавршавање технике свирања на виолини.</p> <p>Темпо (andante, moderato, allegro, presto...).</p> <p>Динамика (piano, mezzo piano, mezzoforte, forte, diminuendo, crescendo...).</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – квалитет звука кроз динамичке промене; – динамичко нијансирање; – јасна расподела гудала уз различите ритмичке јединице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...; – повезивање свих жица кроз потезе легата. <p>Потези: деташе, легато (4 и 8 нота на једно гудало), стакато, маркато и мартеле.</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – прва позиција, сви распореди прстију; – поставка првог прста уз пражих; – лака хроматика у првој позицији; – глисанда до III позиције на свим жицама; – поставка прстију у односу на суседне жице кроз легато потез (припрема за једноставне акорде). <p>Вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон.</p>

		<p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале са дурским или молским трозвуком кроз једну или две октаве у првој позицији.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Грегоријан: <i>Скале</i> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – „<i>Изабране етиде</i>“ различитих аутора I- III разреда (издање Москва, „Музика“) – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска А) – К. Тахтациев: <i>Виолина 2</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија I–II</i> разред и <i>II–III</i> разред – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Ј. Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> – Д. Марковић: <i>Почетна школа за виолину</i>, I и II свеска
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири дурске, односно молске једнооктавне или двооктавне скале са трозвучима – шест етида са различитом проблематиком – четири комада различитог карактера 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна једнооктавна или двооктавна скала са трозвучима; – Једна етида – Два комада различитог карактера или варијације или први став концерта (кончертина) 		

Назив предмета

ВИОЛИНА

Циљ

Циљ наставе и учења Виолине је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз

индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – свесно меморише нотни текст; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција са и без глисанда; – прати интонацију и коригује се; – примењује ознаке темпа, карактера, динамике и агогике; – користи вибрато на дужим нотама; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – самостално и свакодневно вежба; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – прати музичку фразу у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Самостално вежбање – планирање и процедуре. Држање инструмента и гудала (контрола)</p> <p>Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима.</p> <p>Слушање и интонација.</p> <p>Усавршавање технике свирања на виолини.</p> <p>Темпо (ларго, виваће, сфорцандо, глисандо, ритенуто, аћелерандо...).</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вођење гудала на две жице истовремено, деташе; – увод у акорде наниже на три жице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... <p>Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8 нота на једно гудало), стакато, маркато, мартеле, спикато.</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коришћење бар две различите позиције без прелаза; – почетне вежбе вибрата;

		<ul style="list-style-type: none"> – хроматика; – природни флажолети; – једноставни двозвуци са коришћењем једног прста и празних жица; – једноставни акорди на три жице; <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале са трозвучима (дурски или молски квинтакорд и квартсектакорд) у једној позицији, кроз једну или две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Грегоријан: <i>Скале</i> – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска Б) – К. Тахтациев: <i>Виолина 2</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија II–III</i> разред – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (I свеска) – <i>Изабране етиде</i> различитих аутора I- III разреда (издање Москва, „Музика“) – З. Багиров: <i>Романса</i> – Д. Кабалеовски: <i>Кловнови</i> – <i>Варијације</i> (Н. Бакланова, Комаровски, Хендл) – А. Комаровски: <i>Кончертино Ге-дур</i> (I став)
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> – О. Ридинг: <i>Кончертина ха-мол, Ге-дур</i> (I став) – П. Николић: <i>Кончертино Ге-дур</i> (I став)
Обавезни минимум програма <ul style="list-style-type: none"> – четири скале кроз две октаве и разлагања; – шест етида са различитом проблематиком; – четири комада различитог карактера. 		
Јавни наступи <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
Испитни програм <ul style="list-style-type: none"> – Једна двооктавна дурска или молска скала са трозвучима (квинтакорд и кватсектакорд) са или без промене позиције; – Једна етида – Два комада различитог карактера; или варијације; или први став концерта (кончертина) 		

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ **Циљ** учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да: <ul style="list-style-type: none"> – самостално чита сложенији музички материјал; – брже меморише дужи нотни текст; – користи метроном приликом вежбања; – штимује се уз мању помоћ наставника; – примењује вибрато у свирању; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Читање с листа.</p> <p>Метричко и ритмичко свирање уз метроном.</p> <p>Слушање и интонација</p> <p>Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу.</p> <p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик).</p> <p>Развој извођачког апарата.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уједначеност звука кроз различите потезе; – свирање истовремено на две жице деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже). <p>Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8, 9, 16 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато.</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коришћење прве, друге треће и четврте позиције са прелазима; – вибрато; – хроматске скале у првој позицији; – разложене терце; – природни и вештачки флажолети; – једноставни двозвуци у првој позицији (сексте, терце, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у првој позицији. <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале (4, 8, 16 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две октаве са прелазима;</p> <p>Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд - деташе и три легато) кроз две октаве са прелазима;</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника
---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (II свеска) – К. Тахтациев: <i>Виолина 3</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (II свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија III-IV разред</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – <i>Изабране етиде</i> различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика“ – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (I свеска) – Е. Џенкинсон: <i>Игра</i> – А. Јаншинов: <i>Преслица</i> – Ђ. Б. Перголези: <i>Арија</i> – П. И. Чајковски: <i>Стара песма</i> – Бакланова: <i>Сонатина Бе-дур</i> – З. Фибих: <i>Сонатина</i> – А. Јаншинов: <i>Кончертино оп. 35</i> – Кихлер: <i>Кончертино у стилу Вивалдија, Де-дур</i> (I или II и III став) – А. Вивалди: <i>Концерт Ге-дур</i> (I став) – Ф. Зајц: <i>Концерт бр.1, 2</i> (I став)
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири скале кроз две октаве и разлагања; – осам етида са различитом проблематиком; – четири комада (или тема са варијацијама) различитог карактера. – први или други и трећи став концерта (или кончертина) један или два става сонате 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Испитни програм</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; 		

- Једна етида
- Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне
- Први или други и трећи став концерта (кончертина); или тема с варијацијама; или један или више ставова сонате.

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Пети**

Годишњи фонд **70 часова**
часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – истражује начине добијања чистог тона и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p style="text-align: center;">МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Музичка меморија - неговање и развијање. Камерно музицирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Развој извођачког апарата и музичке фантазије кроз рад над одговарајућом литературом и композицијама сложенијих техничких захтева. Музичка меморија - неговање и развијање. Музички бонтон. Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – владање комплетним звуком на инструменту;

<p>музичког дела (изражајно свира);</p> <ul style="list-style-type: none"> – испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – користи првих пет позиција; – користи хармонски слух; – влада једноставнијом двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<ul style="list-style-type: none"> – свирање двозвука са једноставним прелазима како деташе тако и легато, стакато..; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама. <p>Потези:</p> <p>деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8, 16, 24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коришћење првих пет позиција са прелазима; – вибрато; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – разложене терце; – коришћење природних и вештачких флажолета; – једноставни двозвуци у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. <p>Скале и трозвуци:</p> <p>Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима;</p> <p>Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима;</p> <p>Компликованије вежбе за развој моторике прстију</p>
--	--	---

		<p>леве руке у односу на предходни разред</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (II свеска) – К. Тахтаџиев: <i>Виолина 4</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (II свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија IV-V разред и V- VI разред</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – Изабране етиде различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика“ – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> – Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (II свеска) – Мазас: <i>Етиде оп. 36, I свеска</i> – Донт: <i>Етиде оп. 37 – избор</i> – Н. Рубинштајн: <i>Преслица</i> – Ђ. Б. Перголези: <i>Сицилијана</i> – А. Вивалди: <i>Концерт а-мол</i> (I став) – А. Комаровски: <i>Концерт бр. 2</i> – Ш. Берно: <i>Концерт а-мол</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – две двооктавне дурске и молске скале са разлагањима са променом позиција – осам етида различите проблематике; – два комада различитог карактера; или варијације; – Први или други и трећи став концерта и један или два става сонате; 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Испитни програм</p>		

1. Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима;
2. Једна етида
3. Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне
4. Први или други и трећи став концерта;

Назив предмета

ВИОЛИНА

Циљ

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова **66 часова**

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи метроном приликом вежбања; – истражује начине добијања чистог тона; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p style="text-align: center;">МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа.</p> <p>Метричко и ритмичко свирање уз метроном.</p> <p>Слушање и интонација</p> <p>Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу.</p> <p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Камерно музицирање (наставник – ученик, ученик – ученик).</p> <p>Развој извођачког апарата</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – владање комплетним звуком на инструменту; – свирање разложених двозвука у скали, деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама.

<ul style="list-style-type: none"> – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – самостално чита нотни текст и примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – користи првих седам позиција; – користи хармонски слух; – влада двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Потези:</p> <p>деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8, 16, 24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије, рикоше.</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коришћење првих седам позиција са прелазима; – различите врсте вибрата; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – коришћење природних и вештачких флажолета; – лака пициката левом руком; – једноставни двозвуци разложено или спојено у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. <p>Скале и трозвуци</p> <p>Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима;</p> <p>Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима;</p> <p>Сложеније вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (III свеска)
---	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> – <i>Хрестоматија IV-V разред и V- VI разред</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – <i>Изабране етиде различити аутори</i> (III свеска), издање Москва, Музика – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (II свеска) – Мазас: <i>Етиде оп. 36, I свеска</i> – Донт: <i>Етиде оп. 37 – избор</i> – Р. Кројцер: <i>почетне етиде</i> – Ш. Данкл: <i>Варијације</i> – А. Вивалди: <i>Концерт а-мол</i> (II и III став) – Ј. Б. Аколај: <i>Концерт а-мол</i> – Ш.Берио: <i>Балетске сцене</i> – А. Комаровски: <i>Концерт е-мол</i> – Ј. С. Бах: <i>Концерт а-мол</i> – Г. Б. Виоти: <i>Концерт оп. 23</i> – Д. Кабалевски: <i>Омладински концерт</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – две трооктавне дурске или молске скале са разлагањима; – шест етида различите проблематике; – два комада различитог карактера; или варијације; – Први или други и трећи став концерта и два или сви ставови сонате 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Испитни програм/ Програм смотри</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна скала кроз три октаве са разлагањима; 2. Две етиде са различитом проблематиком; 3. Један комад; 4. Први или други и трећи став концерта; 		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ВИОЛИНА

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције.

С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

Припрема за час обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе гудачких инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Када је реч о десној руци контрабаса треба обратити пажњу да без обзира на стил држања гудала, природно функционисање прстију, зглоба и шаке морају бити у природној равнотежи. Код свих гудачких инструмената честа је појава тзв. слабих прстију, лабавих зглобова и слично. У тој ситуацији потребно је радити вежбе за јачање слабе мускулатуре руку.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

5.1.3. Жичани инструменти

(гитара, тамбура Е-прим, тамбура А-бас прим)

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ **Циљ** учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– именује делове гитаре и опише својим речима начин добијања тона;– демонстрира како се правилно седи и како се држи гитара;– наведе тонове празних жица на гитари и називе прстију десне руке;– изводи апојандо технику свирања десне руке;– самостално поставља прсте леве руке на врат гитаре у првој позицији;– изводи тирандо технику свирања десне руке;– користи истовремено прсте леве и десне руке;– разликује гласно и тихо свирање, као и споро и брзо свирање;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Делови инструмента и начин добијања тона.</p> <p>Правилно седење и држање инструмента.</p> <p>Празне жице и тонови ми, си, сол, ре, ла, ми.</p> <p>Називи прстију десне руке.</p> <p>Основни елементи нотне писмености- трајање нота.</p> <p>Апојандо техника свирања десне руке- свирање са наслоним.</p> <p>Тирандо техника свирања десне руке- чупкање.</p> <p>Ознаке за прсторед десне руке.</p> <p>Ознаке за прсторед леве руке.</p> <p>Техника леве руке - прва</p>

<ul style="list-style-type: none"> – пева мелодије које свира; – свира двоглас, мелодија уз пратњу баса; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – самостално свира кратке композиције напамет; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>позиција.</p> <p>Двоглас, истовремено коришћење палца и прста.</p> <p>Извођење основне динамике (форте и пијано).</p> <p>Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика).</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, I део</i> – Ј. Јовичић: <i>Почетница за гитару</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Вера Огризовић: <i>Збирка композиција Мој први концерт</i> <p>Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири лествице у првој позицији; – четири етиде; – три комада; 		
<p>Јавни наступи – обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Програм смотре (на крају школске године)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица; 2. Једна етида или краћа композиција одређених техничких захтева; 3. Две композиције по слободном избору. 		

Кључни појмови садржаја: тон, техника, мелодија, музички бонтон

Назив предмета

ГИТАРА

Циљ

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – правилно седи и држи гитару; – чита ноте на свим жицама, закључно са петом позицијом самостално или уз помоћ наставнока; – разликује ознаке за прсторед, празне жице и римске бројеве за поља; – користи обе технике свирања у десној руци, апојандо, тирандо; – чита нови нотни текст, уз помоћ наставника и проналази тонове задате композиције; – обликује једноставну музичку фразу на нивоу захтева; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – демонстрира најједноставнију промену боје; – примењује основне смернице за извођење малог баре хвата уз помоћ наставника; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – демонстрира правилан начин вежбања; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Примена нотне писмености на гитари.</p> <p>Технике свирања у десној руци -тирандо и апојандо.</p> <p>Поставка малог баре хвата.</p> <p>Ознаке прсторед – читање и примена.</p> <p>Динамика (форте, фортисимо, пијано, пијанисимо).</p> <p>Боја тона (ординаре, тасто, понтичело).</p> <p>Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика)</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, I и II део</i> – Вера Огризовић: Збирка композиција <i>Мој први концерт</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за класичну гитару</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> <p>Шира литература по избору наставника, а у складу са захтевима програма.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p>		

<ul style="list-style-type: none"> – четири лествице у првој позицији; – четири етиде; – три комада.
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>
<p>Програм смотре</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица; 2. Једна етида; 3. Две композиције, по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: боја тона, музичка фраза, баре хват, музички бонтон

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ **Циљ** учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно седи и држи гитару; – препозна све ноте на свим жицама, закључно са седмом позицијом самостално или уз помоћ наставника; – уз помоћ наставника чита нови нотни текст, проналази тонове задате композиције; – примењује задати прсторед; – примени основне смернице за правилно извођење вибрата; – изводи тирандо у једноставним акордским разлагањима уз већу стабилност десне руке; – уз помоћ наставника препозна и издвоји главну мелодију помоћу различите динамике и врсте удара; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – примени знања о елементима музичке форме у интерпретацији 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Вежбе за четврту, пету и седму позицију. Техника вибрата. Усавршавање технике десне руке, тирандо. Елементи музичке форме-двотакт, мотив. Динамика - форте, фортисимо, пијано, пијанисимо. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон</p> <p>Скале и трозвуци Двооктавне скале -промена позиције и рада на ритмичким варијантама Лествични интервали</p>

<p>композиције;</p> <ul style="list-style-type: none"> – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу динамике и боје тона; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Д. Богдановић: <i>Шест дечјих комада</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> <p>Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири лествице – четири етиде; – три комада. 		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) 2. Једна етида; 3. Два комада 		

Кључни појмови садржаја: вибрато, музички израз, баре хват, музички бонтон

Назив предмета

ГИТАРА

Циљ

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

четврти

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – чита ноте закључно са деветом позицијом уз помоћ наставника или самостално; – чита са листа једноставне композиције; – примени легато у свирању; – изводи једноставне украсе, горњи и доњи предудар; – примени основне смернице за правилно извођење великог баре хвата; – свира техником арпеђа; – уз помоћ наставника користи ознаке за агогику и карактер у композицијама које изводи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу артикулације, динамике и боје; – примењује елементе полифоније у извођењу; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Девета позиција. Упознавање са украсима. Вежбе за легато технику. Усавршавање арпеђа. Увођење у поставку великог баре хвата. Анализа композиције (назив и врста, облик, темпо, карактер). Музички израз. Ознаке: карактер, динамика, агогика. Увод у полифонију. Читање с листа. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Скале кроз две октаве</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Д. Богдановић: <i>Шест дечјих комада</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – М. Ђулијани: <i>120 арпеђа, оп. 1</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> – Ј. Дауленд: <i>Лаки комади</i> – Ј. А. Логи: <i>Партита</i> – Ф. Сор: <i>Етуде, оп.31/I и II</i> <p>Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.</p>
Обавезни минимум програма: <ul style="list-style-type: none"> – четири лествице; 		

<ul style="list-style-type: none"> – четири етиде; – три комада;
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>
<p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) 2. Једна етида; 3. Два комада- један полифони

Кључни појмови садржаја: легато, украси, агогика, полифонија.

Назив предмета

ГИТАРА

Циљ

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

пети

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – чита са листа; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – примењује основне елементе полифоније у свирању; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Техничке вежбе за усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата.</p> <p>Веза између анализе облика и интерпретације дела.</p> <p>Музичко фразирање.</p> <p>Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика)</p> <p>Полифоне композиције – приступ и реализација.</p> <p>Читање с листа.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Скале кроз три октаве промена позиције, скокови за леву руку.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Проширивање репертоара ренесансним, барокним или модерним композицијама уз упознавање са карактеристикама стила.</p>

<p>ње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Герхард Швертбергер: <i>Збирка композиција</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – М. Ђулијани: <i>120 арпђа, оп. I</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> – Ј. Дауленд: <i>Лаки комади</i> – Ј.А. Логи: <i>Партита</i> – Ф. Сор: <i>Етиде, оп. 31/I и II</i> <p>Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – две лествице кроз три октаве ; – четири етиде; – три комада. 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) 2. Једна етида; 3. Два комада- један полифони 		

Кључни појмови садржаја: фраза, полифонија, музички израз, музички бонтон

Назив предмета

ГИТАРА

Циљ

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

шести

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – чита ноте до дванестог поља; – наштима гитару по слуху; – изводи природне флажолете, трилере, украсе; – изводи вештачке флажолете и пицикато; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – примењује основне елементе полифоније у свирању; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – меморише дужи нотни текст; – чита са листа; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тоновни до XII поља. Природни и вештачки флажолети, трилери, украси, пицикато. Техничке вежбе: усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата. Анализа облика и интерпретација дела - сонатни облик. Музичко фразирање. Полифоне композиције – приступ и реализација. Штимовање. Меморисање нотног текста. Полифона композиција Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Читање са листа.</p> <p>Скале и трозвучи Скале кроз три октаве Промена позиције, скокови за леву руку.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Проширивање репертоара ренесансним, барокним или модерним композицијама уз упознавање карактеристика стила.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Композиције на фолклорне теме Балкана и Шпаније</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Ф. Карули: <i>Сонате</i> – М. Ђулијани: <i>Сонатине</i> – Ф. Сор и Сеговија: <i>20 етида</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Хуберт Кепел: <i>техничке вежбе</i>

		Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом
Обавезни минимум програма		
<ul style="list-style-type: none"> – две лествице кроз три октаве ; – две етиде; – два комада; 		
Јавни наступи		
Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Једна трооктавна лествица 2. Једна етида; 3. Један став сонатине или сонате, свите или варијације 4. Један комад 		

Кључни појмови садржаја: фраза, полифонија, музички израз, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ГИТАРА

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих

физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Музички материјал који се обрађује обухвата различите композиције, почев од најједноставнијих вежби (празне жице), па све до развијенијих цикличних и полифоних форми. Скале, вежбе или етиде морају бити саставни део свакога часа. Највећу важност у свирању техничких вежби треба дати разговетности и правилној ритмизацији, па тек потом лепоти тона и брзини. Полифонија има задатак да развија музичку интелигенцију, меморију, да побољша слушне способности и развије осећај за стил. Разноврстан избор комада подстаћи ће машту, осећајност и темперамент.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **ТАМБУРА Е - ПРИМ**

Циљ **Циљ** учења предмета Тамбура Е – прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– опише својим речима карактеристике тамбуре и начин добијања тона;– правилно седи и држи инструмент и трзалицу;– правилно истрзава и изводи потезе на доле неизменично и тремоло;– самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном ставу;– изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху;– изводи правилно техничке вежбе уз помоћ наставника;– примени основне елементе нотне писмености у свирању и читању нотног текста;– препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање...– примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника;– свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– направи план вежбања уз помоћ наставника, или самостално;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Карактеристике инструмента: начин добијања тона и поставка леве и десне руке</p> <p>Основи технике свирања на тамбури:</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none">– држање трзалица;– истрзавање на доле неизменично и тремоло; прва и друга позиција. <p>Техника леве руке - дијатонска поставка прстију</p> <p>Основне ритмичке вредности (цела нота, половина, четвртина, осмина, шеснаестина и одговарајуће паузе).</p> <p>Основне динамичке ознаке – форте и пиано.</p> <p>Агогика ритенуто и корона.</p> <p>Музички бонтон</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Свирање лествица кроз једну октаву у првој позицији са трозвучима и обртајима до три предзнака</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– С. Вукосављевић/И.

<ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Хаднађејев/В.Ченејац: <i>Школа за тамбуре</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Б. Стојановић : <i>Тамбурашки буквар</i> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – Т. Брадић – Синиша Леополд: <i>Школа за тамбуре I и II разред</i> – Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир</i>, прва и друга свеска – Л. Малагурски: <i>Школа за тамбуру први и други део</i> – Фортунатов: <i>Избор етида за виолину I и II свеска</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину, I и II разред</i> – М. Јовић: <i>Школа за тамбуру Е-прим</i> – Б. Стојановић Љ./ Марјановић: <i>Тамбурашке етиде</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку, I свеска</i> – С. Берта/С. Јарамазовић: <i>Школа тамбуре Војвођанског система Е-при</i> – А. Александров: <i>Педагошки репертоар домриста I и II разред</i> <p>Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – две дурске лествице кроз једну октаву са трозвучима – десет техничких вежби – три етиде – три народне песме или игре – три комада 		
<p>Јавни наступи – два наступа у току школске године</p>		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – једна лесвица – једна етида – две композиције, по слободном избору 		

Кључни појмови садржаја: истравање, тремоло, свирање, слушање музике

Назив предмета **ТАМБУРЕ Е – ПРИМ**

Циљ **Циљ** учења предмета Тамбура Е – прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– правилно седи и држи инструмент и трзалицу;– правилно истрзава и изводи потезе трзалицом;– примењује тремоло технику истрзавања;– свира у првој и другој позицији;– примени ознаке за темпо, динамику, понављање;– примени основне елементе нотне писмености у свирању;– понавља техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника;– направи план вежбања уз помоћ наставника или самостално;– свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– се критички осврне на сопствено или туђе извођење;– самостално одржава инструмент;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Рад на левој и десној руци и њиховој координацији. Усавршавање технике тремоло (равномерност удараца у тремолу атака звука) и наизменичних удараца. Свирање у другој и трећој позицији. Увод у четврту позицију. Нотне вредности: цела нота, половина, четвртина, четвртина са тачком, синкопа са одговарајућим паузама и и друге ритмичке фигуре. Динамичко нијансирање (мецопиано, крешендо, декрешендо мецофорте), различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури Бонтон</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до три предзнака, трозвуци кроз једну октаву.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– Т. Брадић/Синиша Леополд: <i>Школа за тамбура I и II разред</i>– Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и</i>

		<p><i>клавир</i>, прва и друга свеска</p> <ul style="list-style-type: none"> – Л. Малагурски: <i>Школа за тамбуру</i> први и други део – С. Вукосављевић - И. Хаднађевић-В. Ченејац: <i>Школа за тамбуре</i> – Б. Стојановић : <i>Тамбурашки буквар</i> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – Родионов: <i>Почетна школа за виолину</i> – М. Јовић: <i>Школа за тамбуру Е-прим</i> – Б.Стојановић/Љ.Марјановић: – <i>Тамбурашке етиде</i> – В.Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i> – Фортунатов: <i>Избор етида за виолину I и II свеска</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину, I и II разред</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку, I свеска</i> – С. Берта/С. Јарамазовић: <i>Школа тамбуре Војвођанског система Е-прим</i> – А. Александров: <i>Педагошки репертоар домриста I и II разред</i> <p>Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – све предвиђене лествице – десет техничких вежби – три етиде – три народне песме или игре – три комада 		
<p>Јавни наступи – два наступа у току школске године</p>		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна лествица – Једна етида – Две композиције, по слободном избору 		

Кључни појмови садржаја: истравање, тремоло, свирање, слушање музике

Назив предмета **ТАМБУРА Е – ПРИМ**

Циљ **Циљ** учења предмета Тамбура Е – прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– правилно истрзава и користи потезе трзалицом;– правилно изводи украсе, предударе, флажолете, пицикато, портаменто и глисандо;– повеже стечено знање из основа муз.писмености са техничким процедурама на инструменту;– користи анализу једноставних музичких облика ради боље интерпретације;– прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање;– комуницира са корепетитором кроз музику;– самостално вежба;– учествује на јавним наступима, у школи и ван ње;– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;– самостално вежба поштујући процедуру;– самостално одржава инструмент;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Техника свирања тремола кроз различите вежбе. Украси (предудар, мордент). Природни флажелети. Пицикато палцем десне руке. Техника свирања – портаменто, глисандо и арпеђо. Обрада једноставних двохвата и трохвата. Анализа једноставних музичких облика. Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Свирање скала кроз две октаве са трозвучима.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– С. Вукосављевић/И.Хаднађевић-В.Ченејац: <i>Школа за тамбуре</i>– Б. Стојановић : <i>Тамбурашки буквар</i>– Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i>– Ивановић: <i>Од преткласике до модерне, друга свеска</i>– М. Јовић: <i>Школа за тамбуру Е-прим</i>– Т. Брадић: <i>Школа за тамбуру 3 - б. разред</i>– С. Крајна: <i>Збирка складби за бисерницу и брач</i>

<ul style="list-style-type: none"> – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; 		<ul style="list-style-type: none"> – С. Крајна: <i>Етиде за бисерницу и брач</i> – Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир, друга и трећа свеска</i> – Б. Стојановић/Љ.Марјановић: <i>Тамбурашке етиде</i> – В. Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i> – А. Александров: <i>Педагошки репертоар домриста I и II разред</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину, 1. -4. разред</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку, I свеска</i> – С. Берта/С.Јарамазовић: <i>Школа тамбуре Војвођанског система Е-прим</i> <p>Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – десет техничких вежби – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвучима и потезима – четири етиде – три народне песме или игре – три комада различитог карактера 		
<p>Јавни наступи – два наступа у току школске године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет):</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком; – Једна етида; – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу; – Један комад уз клавирску пратњу; 		

Кључни појмови садржаја: тон, мелодија, фраза, музичка целина, музички бонтон

Назив предмета

ТАМБУРА Е – ПРИМ

Циљ

Циљ учења предмета Тамбура Е – прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално чита једноставнији нотни текст; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално вежба поштујући процедуру; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Развој технике леве и десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – извођење легата, нон легата, стаката; – свирање у осмој, деветој и десетој позицији; – украси - предудар, трилер; – природни и вештачки флажолет; – арпеђо и глисандо – синхронизација руку.. <p>Увод у штимовање Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури Композиције крупне форме: став из кончертине, концерта, сонатине или варијације. Читање са листа једноставних композиција Развој музичког израза. Свирање у ансамблу. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Лествице до четири предзнака кроз 2 октаве са различитим врстама артикулације и трозвучима</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – М. Јовић: <i>Школа за тамбуру Е-прим</i> – Б. Стојановић /Љ. Марјановић: <i>Тамбурашке етуде</i> – С. Берта/С. Јарамазовић: <i>Школа тамбуре Војвођанског система Е-прим</i> – В. Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i>

		<ul style="list-style-type: none"> – Т. Брадић: <i>Школа за тамбуре 3-6. разред</i> – С. Крајна: <i>Збирка складби за бисерницу и брач</i> – С. Крајна: <i>Етиде за бисерницу и брач</i> – Ивановић: <i>Од преткласике до модерне, друга свеска</i> – Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир, друга и трећа свеска</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину IV и V разред</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку I свеска</i> – Група аутора: <i>Народне игре</i> – Г. Хендл: <i>Варијације</i> – О. Ридинг: <i>Концерти за виолину ха-мол, А-дур, Бе-дур</i> – П. Николић: <i>Кончертино Ге-дур, А-дур</i> – А. Комаровски: <i>Кончертино Ге-дур</i> – И. Линике: <i>Мала соната</i> – Макс: <i>Кончертино фациле</i> – Ф. Кихлер: <i>Кончертино Ге-дур, Де-дур</i> – А. Вивалди: <i>Концерт Ге-дур</i> – Кајзер: <i>Етиде за виолину, оп.24</i> <p>Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – десет техничких вежби; – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвучима и потезима; – четири етиде; – три народне песме или игре; – три комада различитог карактера; – једна велика форма (став концерта или кончертина). 		
<p>Јавни наступи – два наступа у току школске године</p> <p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу 		

- Један комад уз клавирску пратњу
- Један став велике форме уз клавирску пратњу

Кључни појмови садржаја: истравање, тон, мелодија, фраза, музичка целина, координација, украс, слушање музике, музички бонтон

Назив предмета **ТАМБУРА Е – ПРИМ**

Циљ **Циљ** учења предмета Тамбура Е – прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – правилно изводи украсе; – естетски обликује тон у складу са карактером и врстом композиције; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Читање са листа једноставних композиција. Самостално штимовање инструмента. Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури</p> <p>Упознавање са свим положајима на инструменту. Украси: предудар, мордент и трилер. Усавршавање технике свирања тремола; легата, нон легата, стаката...</p> <p>Неговање лепог тона. Свирање у ансамблу. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске лествице кроз 2 октаве са различитим врстама артикулације и трозвучима</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – М. Јовић: <i>Школа за тамбуру Е-прим</i>

<ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним; наступима у школи и ван ње; – самостално штимује и одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<ul style="list-style-type: none"> – Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир трећа свеска</i> – В.Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i> – Б. Стојановић /Љ. Марјановић: – <i>Тамбурашке етиде</i> – С. Берта/С.Јарамазовић: <i>Школа тамбуре Војвођанског система Е-прим</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину V и VI разред</i> – Гарлицки: <i>Хрестоматија за виолину трећа свеска</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку, I свеска</i> – Ивановић: <i>Од преткласике до модерне, друга и трећа свеска</i> – Група аутора: <i>Народне игре</i> – Ф. Хендл: <i>Варијације</i> – А. Комаровски: <i>Концерт Ге-дур, А-дур</i> – И. Линике: <i>Мала соната-В. Панин: Дечији концерт</i> – Ф. Кихлер: <i>Кончертино Ге-дур, Де-дур и др.</i> – О. Ридинг: <i>Концерт х-мол, а-мол и др</i> – А. Вивалди: <i>Концерт за виолину Ге-дур, Де-дур, А-дур и др.</i> – Н. Бермел: <i>Концерт Ге-дур</i> – Н. Бакланова: <i>Кочертино де-мол, Сонатина Бе-дур</i> – З. Фибих: <i>Сонатина</i> <p>Друге композиције по избору наставника прилагођене техничким способностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – десет техничких вежби; 		

<ul style="list-style-type: none"> – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвучима и потезима; – четири етиде; – три народне песме или игре; – три комада различитог карактера; – једна велика форма (став концерта или кончертина)
Јавни наступи – два наступа у току школске године
Испитни програм (изводи се напамет) <ul style="list-style-type: none"> – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком и потезима – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу

Кључни појмови садржаја: поставка, тон, фраза, форма, музички бонтон

Назив предмета **ТАМБУРА Е – ПРИМ**

Циљ **Циљ** учења предмета Тамбура Е – прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – користи различите приступе 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Усавршавање технике истрзавања. Промена позиција. Рад на музичкој фрази, изражајности и музичкој индивидуалности. Читање са листа једноставних композиција. Свирање у ансамблу. Самостално штимовање инструмента. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске лествице са различитим врстама артикулације у обиму у зависности од инструмента. Трозвучи, доминантни</p>

<p>решавању проблема истрзавања</p> <ul style="list-style-type: none"> – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално штимује и одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>септакорд.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – Б. Стојановић / Љ. Ћ. Брадић: <i>Школа за тамбуре 3-6. разред</i> – С. Крајна: <i>Збирка складби за бисерницу и брач</i> – Д.Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир трећа свеска</i> – Д. Марковић: <i>Школа за виолину 2. и 3. свеска</i> – Волфарт: <i>Етиде за виолину, оп.45</i> – Марјановић: – <i>Тамбурашке етиде</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину 5. и 6. разред</i> – Ивановић: <i>Од преткласике до модерне, друга и трећа свеска</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку, II свеска</i> – Група аутора: <i>Народне игре</i> – Хендл: <i>Варијације</i> – О. Ридинг: <i>Концерти за виолину, Ге-Дур, Де-дур, а-мол</i> – П. Николић: <i>Концертино Ге-дур, А-дур</i> – А. Вивалди: <i>Концерт за виолину Ге-дур, Де-дур, А-дур и др.</i> – Кајзер: <i>Етиде за виолину, оп.24</i> – Верамчини: <i>Соната за виолину</i> – Будашкин: <i>Концерт</i>
---	--	--

		<p><i>за домру ге-мол, I став</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Бакланова: <i>Концертино де-мол</i> – Хубер:<i>Концертино Ф-дур</i> – Ф. Кихлер: <i>Концертино</i> <p>Друге композиције по избору наставника прилагођене техничким способностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – десет техничких вежби – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвучима и потезима – четири етиде – три народне песме или игре – три комада различитог карактера – једна велика форма (став концерта или кончертина) 		
<p>Јавни наступи – два наступа у току школске године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком и потезима – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу 		

Кључни појмови садржаја: поставка, тон, мелодија, фраза, музичка целина, музички бонтон

Назив предмета

ТАМБУРА А – БАС ПРИМ

Циљ

Циљ учења предмета Тамбура А – бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике тамбуре и начин добијања тона; – правилно седи и држи инструмент и трзалицу; – правилно истрзава и изводи потезе на доле неизменично 		<p>Карактеристике инструмента: начин добијања тона и поставка леве и десне руке</p> <p>Основи технике свирања на тамбури:</p> <p>Техника десне руке:</p>

<p>и тремоло;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном ставу; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и читању нотног текста; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање... – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – направи план вежбања уз помоћ наставника, или самостално; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<ul style="list-style-type: none"> – држање трзалица; – истрзавање на доле неизменично и тремоло; прва и друга позиција. <p>Техника леве руке - хроматска поставка прстију. Основне ритмичке вредности (цела нота, половина, четвртина, осмина, шеснаестина и одговарајуће паузе).</p> <p>Основне динамичке ознаке – форте и пиано. Агогика ритенуто и корона. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Свирање скала кроз једну октаву у првој позицији са трозвучима и обртајима до три предзнака</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – С. Вукосављевић/И. Хаднађевић/В.Ченејац: <i>Школа за тамбуру</i> – Б. Стојановић : <i>Тамбурашки буквар</i> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – Т. Брадић – Синиша Леополд: <i>Школа за тамбуру I и II разред</i> – Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир, прва и друга свеска</i> – Л. Малагурски: <i>Школа за тамбуру први и други део</i> – Фортунатов: <i>Избор етиде за виолину I и II свеска</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину, I и II разред</i> – М. Јовић: <i>Школа за тамбуру А-басприм</i> – Б. Стојановић Љ./ Марјановић: <i>Тамбурашке етиде</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку, I свеска</i> – С. Берта/С. Јарамазовић:
--	-----------------------------------	--

		<i>Школа тамбуре Војвођанског система А-басприм</i> Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.
Обавезни минимум програма <ul style="list-style-type: none"> – две дурске лествице кроз једну октаву са трозвучима – десет техничких вежби – три етиде – три народне песме или игре – три комада 		
Јавни наступи – два наступа у току школске године		
Програм смотри <ul style="list-style-type: none"> – једна лествица – једна етида – две композиције, по слободном избору 		

Кључни појмови садржаја: истрзавање, тремоло, свирање, слушање музике

Назив предмета **ТАМБУРЕ А – БАС ПРИМ**

Циљ **Циљ** учења предмета Тамбура А – бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно седи и држи инструмент и трзалицу; – правилно истрзава и изводи потезе трзалицом; – примењује тремоло технику истрзавања; – свира у првој и другој позицији; – примени ознаке за темпо, динамику, понављање; – примени основне елементе нотне писмености у свирању; 		Рад на левој и десној руци и њиховој координацији. Усавршавање технике тремоло (равномерност удараца у тремолу атака звука) и наизменичних удараца. Свирање у другој и трећој позицији. Увод у четврту позицију. Нотне вредности: цела нота, половина, четвртина, четвртина са тачком, синкопа са одговарајућим

<ul style="list-style-type: none"> – понавља техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – направи план вежбања уз помоћ наставника или самостално; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – се критички осврне на сопствено или туђе извођење; – самостално одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>паузама и и друге ритмичке фигуре. Динамичко нијансирање (мецопиано, крешендо, декрешендо мецофорте), различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до три предзнака, трозвуци кроз једну октаву.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – С. Берта/С. Јарамазовић: <i>Школа тамбуре Војвођанског система А-басприм</i> – А. Александров: <i>Педагошки репертоар домриста I и II разред</i> – Т. Брадић/Синиша Леополд: <i>Школа за тамбуре I и II разред</i> – Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир, прва и друга свеска</i> – Л. Малагурски: <i>Школа за тамбуру први и други део</i> – С. Вукосављевић - И. Хаднађевић-В.Ченејац: <i>Школа за тамбуре</i> – Б. Стојановић : <i>Тамбурашки буквар</i> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – Родионов: <i>Почетна школа за виолину</i> – М. Јовић: <i>Школа за тамбуру А-басприм</i> – Б.Стојановић/Љ.Марјановић: – <i>Тамбурашке етуде</i> – В.Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i> – Фортунатов: <i>Избор етуде за виолину I и II свеска</i>
--	-----------------------------------	--

		<ul style="list-style-type: none"> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину</i>, I и II разред – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку</i>, I свеска <p>Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – све предвиђене лествице – десет техничких вежби – три етиде – три народне песме или игре – три комада 		
<p>Јавни наступи – два наступа у току школске године</p>		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна лесвица – Једна етида – Две композиције, по слободном избору 		

Кључни појмови садржаја: истрзавање, тремоло, свирање, слушање музике

Назив предмета

ТАМБУРА А – БАС ПРИМ

Циљ

Циљ учења предмета Тамбура А – бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно истрзава и користи потезе трзалицом; – правилно изводи украсе, предударе, флажолете, пицикато, портаменто и глисандо; – повеже стечено знање из основа муз.писмености са техничким процедурама на инструменту; 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Техника свирања тремоло кроз различите вежбе. Украси (предудар, мордент). Природни флажелети. Пицикато палцем десне руке. Техника свирања – портаменто, глисандо и арпеђо. Обрада једноставних двоухвата и троухвата. Анализа једноставних музичких облика. Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и</p>

<ul style="list-style-type: none"> – користи анализу једноставних музичких облика ради боље интерпретације; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – комуницира са корепетитором кроз музику; – самостално вежба; – учествује на јавним наступима, у школи и ван ње; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – самостално одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; 		<p>агогика у складу са захтевима у литератури. Музички бонтон</p> <p>Скале и трозвуци Свирање скала кроз две октаве са трозвучима.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – С. Вукосављевић/И.Хаднађев-В.Ченејац: <i>Школа за тамбуре</i> – Б. Стојановић : <i>Тамбурашки буквар</i> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – А. Александров: <i>Педагошки репертоар домриста I и II разред</i> – Ивановић: <i>Од преткласике до модерне, друга свеска</i> – М. Јовић: <i>Школа за тамбуру А-басприм</i> – Т. Брадић: <i>Школа за тамбуру 3 - 6. разред</i> – С. Крајна: <i>Збирка складби за бисерницу и брач</i> – С. Крајна: <i>Етиде за бисерницу и брач</i> – Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир, друга и трећа свеска</i> – Б. Стојановић/Љ.Марјановић: <i>Тамбурашке етиде</i> – В.Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину, 1. -4. разред</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку, I свеска</i> – С. Берга/С.Јарамазовић: <i>Школа тамбуре Војвођанског система А-басприм</i> <p>Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – десет техничких вежби – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвучима и потезима 		

<ul style="list-style-type: none"> – четири етиде – три народне песме или игре – три комада различитог карактера
Јавни наступи – два наступа у току школске године
Испитни програм (изводи се напамет): <ul style="list-style-type: none"> – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком; – Једна етида; – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу; – Један комад уз клавирску пратњу;

Кључни појмови садржаја: тон, мелодија, фраза, музичка целина, музички бонтон

Назив предмета **ТАМБУРА А – БАС ПРИМ**

Циљ **Циљ** учења предмета Тамбура А – бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – самостално чита једноставнији нотни текст; – повеже стечено знање из основа муз.писмености са техничким процедурама на инструменту; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – користи знања из области теорије музике и 	<p align="center">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Развој технике леве и десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – извођење легата, нон легата, стаката; – свирање у осмој, деветој и десетој позицији; – украси - предудар, трилер; – природни и вештачки флажолет; – арпеђо и глисандо – синхронизација руку.. <p>Увод у штимовање Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури Композиције крупне форме: став из концертина, концерта, сонатине или варијације. Читање са листа</p>

<p>историје приликом интерпретације музичког дела;</p> <ul style="list-style-type: none"> – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално вежба поштујући процедуру; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>једноставних композиција Развој музичког израза. Свирање у ансамблу. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Скале до четири предзнака кроз 2 октаве са различитим врстама артикулације и трозвучима</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – М. Јовић: <i>Школа за тамбуру А-басприм</i> – Б. Стојановић /Љ. Марјановић: <i>Тамбурашке етиде</i> – С. Берта/С. Јарамазовић: <i>Школа тамбуре Војвођанског система А-басприм</i> – В. Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i> – Т. Брадић: <i>Школа за тамбуре 3-6. разред</i> – С. Крајна: <i>Збирка складби за бисерницу и брач</i> – С. Крајна: <i>Етиде за бисерницу и брач</i> – Ивановић: <i>Од преткласике до модерне, друга свеска</i> – Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир, друга и трећа свеска</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину IV и V разред</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку I свеска</i> – Група аутора: <i>Народне игре</i> – Г. Хендл: <i>Варијације</i> – О. Ридинг: <i>Концерти за виолину ха-мол, А-дур, Бе-дур</i> – П. Николић: <i>Кончертино Ге-дур, А-дур</i> – А. Комаровски:
---	--	--

		<p><i>Кончертино Ге-дур</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – И. Линике: <i>Мала соната</i> – Макс: <i>Кончертино фациле</i> – Ф. Кихлер: <i>Кончертино Ге-дур, Де-дур</i> – А. Вивалди: <i>Концерт Ге-дур</i> – Кајзер: <i>Етиде за виолину, оп.24</i> <p>Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – десет техничких вежби; – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвучима и потезима; – четири етиде; – три народне песме или игре; – три комада различитог карактера; – једна велика форма (став концерта или кончертина). 		
<p>Јавни наступи – два наступа у току школске године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу 		

Кључни појмови садржаја: истрзавање, тон, мелодија, фраза, музичка целина, координација, украс, слушање музике, музички бонтон

Назив предмета **ТАМБУРА А – БАС ПРИМ**

Циљ **Циљ** учења предмета Тамбура А – бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– изведе одговарајуће технике свирања на		Читање са листа једноставних композиција.

<p>инструменту;</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно изводи украсе; – естетски обликује тон у складу са карактером и врстом композиције; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним; наступима у школи и ван ње; – самостално штимује и одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Самостално штимовање инструмента. Динамичко нијансирање, различите врсте темпа и агогика у складу са захтевима у литератури Упознавање са свим положајима на инструменту. Украси: предудар, мордент и трилер. Усавршавање технике свирања тремола; легата, нон легата, стаката... Неговање лепог тона. Свирање у ансамблу. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале кроз 2 октаве са различитим врстама артикулације и трозвучима</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – М. Јовић: <i>Школа за тамбуру А-басприм</i> – Д. Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир трећа свеска</i> – В. Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i> – Б. Стојановић /Љ. Марјановић: – <i>Тамбурашке етиде</i> – С. Берта/С.Јарамазовић: <i>Школа тамбуре Војвођанског система А-басприм</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину V и VI разред</i> – Гарлицки: <i>Хрестоматија за виолину трећа свеска</i> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку, I свеска</i> – Ивановић: <i>Од преткласике до модерне, друга и трећа свеска</i> – Група аутора: <i>Народне игре</i>
---	-----------------------------------	---

		<ul style="list-style-type: none"> – Ф. Хендл: <i>Варијације</i> – А. Комаровски: <i>Концерт Ге-дур, А-дур</i> – И. Линике: <i>Мала соната</i> – В. Панин: <i>Дечији концерт</i> – Ф. Кихлер: <i>Кончертино Ге-дур, Де-дур и др.</i> – О. Ридинг: <i>Концерт х-мол, а-мол и др</i> – А. Вивалди: <i>Концерт за виолину Ге-дур, Де-дур, А-дур и др.</i> – Н. Бермел: <i>Концерт Ге-дур</i> – Н. Бакланова: <i>Кочертино де-мол, Сонатина Бе-дур</i> – З. Фибих: <i>Сонатина</i> <p>Друге композиције по избору наставника прилагођене техничким способностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – десет техничких вежби; – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвучима и потезима; – четири етиде; – три народне песме или игре; – три комада различитог карактера; – једна велика форма (став концерта или кончертина) 		
<p>Јавни наступи – два наступа у току школске године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком и потезима – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу 		

Кључни појмови садржаја: поставка, тон, фраза, форма, музички бонтон

Назив предмета

ТАМБУРА А – БАС ПРИМ

Циљ

Циљ учења предмета Тамбура А – бас прим је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – користи различите приступе решавању проблема истрзавања – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално штимује и одржава инструмент; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Усавршавање технике истрзавања. Промена позиција. Рад на музичкој фрази, изражајности и музичкој индивидуалности. Читање са листа једноставних композиција. Свирање у ансамблу. Самостално штимовање инструмента. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале различитим врстама артикулације у обиму у зависности од инструмента. Трозвуци, доминантни септакорд.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Темуновић : <i>Избор композиција за тамбуру соло и клавир</i> – Б. Стојановић: <i>20 игара за соло тамбуру</i> – Б. Стојановић / Љ. Џ. Брадић: <i>Школа за тамбуре 3-6. разред</i> – С. Крајна: <i>Збирка складби за бисерницу и брач</i> – Д.Марковић: <i>Мали комади за виолину и клавир трећа свеска</i> – Д. Марковић: <i>Школа за виолину 2. и 3. свеска</i> – Волфарт: <i>Етиде за виолину, оп.45</i> – Марјановић: – <i>Тамбурашке етиде</i> – Фортунатов: <i>Хрестоматија за виолину 5. и 6. Разред</i> – Ивановић: <i>Од преткласике до модерне, друга и трећа свеска</i>

		<ul style="list-style-type: none"> – Шрадик: <i>Вежбе за леву руку, II свеска</i> – Група аутора: <i>Народне игре</i> – Хендл: <i>Варијације</i> – О. Ридинг: <i>Концерти за виолину, Ге-Дур, Де-дур, а-мол</i> – П. Николић: <i>Кончертино Ге-дур, А-дур</i> – А. Вивалди: <i>Концерт за виолину Ге-дур, Де-дур, А-дур и др.</i> – Кајзер: <i>Етиде за виолину, оп.24</i> – Верамчини: <i>Соната за виолину</i> – Будашкин: <i>Концерт за домру ге-мол, I став</i> – Бакланова: <i>Кончертино де-мол</i> – Хубер: <i>Кончертино Ф-дур</i> – Ф. Кихлер: <i>Кончертино</i> <p>Друге композиције по избору наставника прилагођене техничким способностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – десет техничких вежби – две дурске и две молске лествице кроз две октаве са трозвучима и потезима – четири етиде – три народне песме или игре – три комада различитог карактера – једна велика форма (став концерта или кончертина) 		
<p>Јавни наступи – два наступа у току школске године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна лествица кроз две октаве са трозвуком и потезима – Једна етида – Једна народна песма или игра уз клавирску пратњу – Један комад уз клавирску пратњу – Један став велике форме уз клавирску пратњу 		

Кључни појмови садржаја: поставка, тон, мелодија, фраза, музичка целина, музички бонтон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (ТАМБУРА Е ПРИМ, А-БАС ПРИМ)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције.

С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У оквиру програма за основну школу тамбуре и мандолине, у првом циклусу најважније је ученика заинтересовати за инструмент и омогућити му правилном поставком тела и руку да брже напредује и стекне почетну вештину свирања лакших и краћих музичких целина. Индивидуалан рад у сваком погледу представља погодност у смислу прилагођеног програма и приступа сваком ученику појединачно.

У првом циклусу треба инсистирати кроз одговарајућу литературу на решавању техничких проблема, правилном држању инструмента и стварању здравог тона. У другом циклусу, упоредо са техником, треба радити на одговарајућој интерпретацији дела поготово што програм обухвата и народну и уметничку музику. Важан елемент у савлађивању програма је рад у оркестру где се на практичан начин развија смисао за колективно музицирање.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.

Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

5.1.4. Инструменти са диркама

(клавир, хармоника)

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима делове клавира и начин добијања тона на клавиру; – правилно седи за клавиром; – изражајно пева, а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; – опише својим речима појмове канон, имитација; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – учествује на јавним 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Положај за клавиром. Поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Неговање музичке меморије. Привикавање ученика на самоконтролу звука и схватање музичког облика. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Вежбе за гипкост зглоба (свирање интервала). Динамичке ознаке: пијано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: анданте, модерато, алегро. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остале ознаке на које се наилази у литератури предвиђеној

<p>наступима у школи и ван ње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу музике; – користи уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука. 		<p>програмом. Контрола звука. Полифонија – канон, имитација.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске скале по квинтном кругу (почевши од тона ЦЕ) до четири повисилице у размаку једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном смеру од истог тона. Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела Кршић, Николајев – Бајер: <i>Школа за клавир</i> – од вежбе 85 и даље – Диверноа: <i>Етиде оп. 76</i> – основне вежбе за клавир – Черни: <i>Оп. 599, оп. 139, I свеска</i> – Гњесина: <i>Клавирска абецеда</i>, избор – Лешхорн: <i>Мелодичне етиде оп. 192</i>, избор – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир Ниво А и Ниво Б</i> – М. Лили Петровић <i>Увођење у музику и свирање на клавиру са професором</i> – А. Артабаљевскаја <i>Први сусрет са музиком</i> – И друге композиције одговарајуће тежине
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и трозвуци по програму – тридесетпет композиција – вежбе, етиде и разни комади. 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Програм смотре на крају школске године:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица по избору; 2. Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; 3. Две композиције различитог карактера. <p>Смотра на крају године не подлеже нумеричком начину оцењивања.</p>		

Кључни појмови садржаја: клавир, тон, слушање, динамика, темпо

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ **Циљ** учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу;– опише својим речима и одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине;– препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта;– користи педал у делима једноставније фактуре;– уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте;– чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте;– јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње;– осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела;– самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука;– повезује прсторедне групе подметањем и пребацавањем палца уз слушну контролу	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Технички и музички захтеви Повезивање прсторедних група навише и наниже (развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида). Вежбе за гипкост зглоба шаке кроз свирање интрвала. Вежбе за легато свирање. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Свирање четвороручно.</p> <p>Скале и трозвуци Молске скале по квинтном кругу до четири повисилице (почевши од тона А) у осминама у размаку две октаве, паралелно. Трозвуци, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакордом.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p>

<p>самостално и уз помоћ наставника;</p> <ul style="list-style-type: none"> – развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; – свира са наставником или другим учеником дела за клавир четвороручно; – самостално, изражајно свира композиције напамет; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<ul style="list-style-type: none"> – Јела Кршић: <i>Клавирска читанка</i> за други разред – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир Ниво Ц</i> – М. Лили Петровић <i>Канон за почетнике</i> – Диверноа: <i>Оп. 176</i> – Лемоан: <i>Дечије етиде оп. 37</i> – Гњесина: <i>Мале етиде, I део</i> – Беренс: <i>Оп. 70</i> – Черни: <i>Оп. 139, 24 етиде</i> – М. Живковић: <i>Међумурје мало, Текла вода Карашица</i> – Лаковицкаја: <i>Редакција зборника полифоних композиција</i> (Хендл, Корели, Кригер и други) – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције, избор лакших</i> – Хендл: <i>Избор композиција у редакцији Јеле Кршић</i> – <i>Избор сонатина</i>: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине – Збирка „Наши композитори за младе пијанисте” – З. Христић: <i>Тачкице</i> – Р. Петровић: <i>Игра, Украјинска игра</i> – С. Хофман: <i>Две басне</i> – Б. Предић: <i>Прича моје лутке</i> – М. Тајчевић: <i>За мале</i> – В. Миланковић: <i>Дечје приче, 25 мијатура</i> за I и II разред – Избор лакших композиција (Просвета, Београд) – Шуман: <i>Оп. 68</i> – Гречанинов: <i>Оп. 99</i> – Гедике: <i>Оп. 36</i> – Гурлит: <i>Оп. 82</i> – Раули: <i>Оп. 36 и 37</i> – Б. Барток: <i>За децу – Клавирска музика за почетнике, Микрокосмос I</i>, избор – Мајкапар: <i>24 лаке композиције оп. 16</i> – Кабалевски: <i>Оп. 30</i> – Скот: <i>Кутија играчака</i> – И друге композиције одговарајуће тежине
--	--	---

		<p>Композиције за свирање четвороручно</p> <ul style="list-style-type: none"> – Избор из Почетне школе Јеле Кршић. – Избор из школа Николајева и Соколова. – Дијабели: <i>Мелодијске вежбе оп. 149</i> – Дијабели: <i>Сонатине оп. 24</i> – Дијабели: <i>Оп. 163</i> – И друге композиције одговарајуће тежине
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – Два става из различитих сонатина (сонате) или један став сонатине (сонате) и варијације. 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред <p>Програм смотре на крају школске године:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; 2. Две композиције по слободном избору. 		

Кључни појмови садржаја: слушање, динамика, карактер, педал

Назив предмета

КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Трећи

Годишњи фонд

70 часова

часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Даљи рад на техници зглоба кроз свирање</p>

<p>удара;</p> <ul style="list-style-type: none"> – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – негује културу тона; – објасни својим речима значења термина музичке форме и конструкције дела; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – препознаје музичке елементе у свирању других клавириста; – свира у дуу са наставником или са другим учеником. 		<p>интервала до квинте. Техничке вежбе са ритмичким варијантама и хроматским транспозицијама. Шире нијансирање у динамици, истицање мелодије и диференцирање десне и леве руке. Детаљнија анализа облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Свирање у дуу.</p> <p>Техничке вежбе Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске скале по квартном кругу до четири предзнака (почевши од тона ЕФ) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно. Хроматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка за трећи разред</i> – Лемоан: <i>Дечје етиде оп. 37</i> – Черни: Оп. 849, избор – Бертини: 25 етида оп. 100, избор – Диверноа оп. 176 – Гедике: <i>Оп. 32 и 47</i>, број 5,</p>
--	--	---

		<p>6 и 8</p> <p>– Лак: <i>Оп. 172</i></p> <p>Друге етиде одговарајуће тежине.</p> <p>– Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i></p> <p>– Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i></p> <p>– Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка, избор</i></p> <p>– Иванов – Радкевич: <i>Осам полифоних двогласних комада, избор</i></p> <p>– Хендл: <i>Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић</i></p> <p>– Педагошки репертоар за децу – Кригер, Кунау, Пахелбел, Фишер, Фробергер</p> <p>Друге композиције одговарајуће тежине.</p> <p>– Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине.</p> <p>– Гњесина: <i>Тема и шест малих варијација</i></p> <p>– Кабалевски оп. 51: <i>Варијације Еф-дур</i></p> <p>– Сорокин: <i>Тама са варијацијама а-мол</i></p> <p>– Кулау: <i>Варијације Ге-дур</i></p> <p>– Кршић и Шишмановић: <i>Збирка Наши композитори за младе пијанисте</i></p> <p>– Логар, Рајичић и Илић: <i>За мале клавиристе</i></p> <p>– Рајичић: <i>Дечја збирка, избор</i></p> <p>– Тајчевић: <i>Дјеци и I мала свита</i></p> <p>– Душан Радић: <i>Рондино</i></p> <p>– Лотка-Калински: <i>Међумурје мало</i></p> <p>– Шкерјанц: <i>24 прелудијума, избор лакших</i></p> <p>– Р. Мац: <i>Стара ура игра полку</i></p> <p>– Чајковски: <i>Албум за младе, оп. 39, избор</i></p> <p>– Шуман: <i>Албум за младе, оп. 68, избор</i></p> <p>– Б. Барток: <i>Деци, Микрокосос II</i></p> <p>– Гречанинов: <i>Дечја књига оп. 98</i></p> <p>– О. Шин: <i>Од јутра до сумрака</i></p>
--	--	--

		<p>– Шите: <i>Из веселог дечјег доба</i>, избор – Хајдн: <i>Мале игре</i>, избор – Моцарт: <i>14 дечјих композиција</i> – Скот: <i>Животиње</i>, избор – Сарауер: <i>Слике из дечјег доба</i> – Хачатуријан: <i>Андантино</i> – Лугославски: <i>12 малих комада</i> – Мајкапар оп. 33: <i>Минијатуре</i> – Вилалобос: <i>Изабрани лаки комади</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка</i>, избор – Раули: <i>19 малих комада</i>, избор – Поцоли: <i>Мали комади</i> – И друге композиције одговарајуће тежине</p> <p>Композиције за свирање четвороручно</p> <p>– Дијабели: <i>Две сонатине</i>. – Стравински: <i>Пет малих комада</i>. – Беренс: <i>Мелодијске вежбе</i>. – Ржиковски: <i>Од ступња ступњу, Сонатина, оп. 79</i>. – Бинг: <i>Из дечјег света</i>. – И друге композиције одговарајуће тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – Два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција за четвороручно свирање. 		
<p>Јавни наступи</p> <p>– обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <p>1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред.</p> <p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине или варијације; 4. Једна композиција по слободном избору. 		

Кључни појмови садржаја: трилер, двоглас, синкопирани педал, клавирски дуо, полифонија

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ **Циљ** учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено;– самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;– коригује лоше извођење у току свирања;– у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;– појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме;– јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;– негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања;– свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње;– учествује на јавним наступима у школи и ван	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за:</p> <ul style="list-style-type: none">– јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста);– подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група;– повећање распона шаке. <p>Припремне вежбе за веће интервале. Израђивање технике двогласа у полифоним композицијама. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украси – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лаких композиција. Свирање у клавирском дуу.</p> <p>Скале и трозвуци Молске скале по квартном кругу (почевши од тона ДЕ) до пет предзнака кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању.</p>

<p>ње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јела Кршић: <i>Клавирска хрестоматија за IV разред</i> – Беренс: <i>Оп. 61</i>, I и II свеска, избор од бројева 2, 3, 8, 10, 13, 15, 16, 19 и 21 – Черни: <i>Оп. 849</i>, избор од бројева 13, 15, 25 и 26 – Черни: <i>Оп. 299</i>, I и II свеска, избор од бројева 1, 2, 4, 5, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18 и 20 – Хелер: <i>Етиде I и II свеска</i>, <i>оп. 47</i>, сизбор – Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми (6 и 12)</i>, избор – Хендл: <i>Избор композиција</i>, у редакцији Јеле Кршић – Глинка: <i>Четири двогласне фуге</i> – Мјасковски <i>оп. 78: Двогласне фуге де-мол и ге-мол</i> – Друге полифоне композиције. – Хајдн: <i>Сонатине и сонате</i> – Моцарт: <i>Бечке сонатине</i> – Кулау: <i>Сонатине – теже</i> – Клементи: <i>Сонатине</i> – Бетовен: <i>Сонатина оп. 49, Ге-дур</i> – Кабалевски: <i>Варијације де-мол на словачку тему</i> – Николајев: <i>Мале варијације у класичном стилу</i> – Мајкапар: <i>Варијације на руску тему оп. 8</i> – Бетовен: <i>Варијације Еф-дур на швајцарску тему</i> – Друге варијације по избору. – Рајичић: <i>Свита де-мол, Мала клавирска свита</i> – Ј. Бандур: <i>Успаванка</i> – М. Тајчевић: <i>Дјеци, II мала свита</i>
--	--	--

- Наши композитори за младе пијанисте.
- Лотка-Калински: *Стари далматински плесови*
- Козина: *Дивертимента*
- Готовац: *Минијатуре*
- Григ: *Лирски комади*, избор
- Кабалевски: *Дечје композиције*, избор
- Черепњин: *Десет веселих комада*, избор
- Гречанинов: *Оп. 99 – 119, 123, 127*, избор
- Шуман: *Албум за младе*, избор, *Сонатина Ге-дур*
- Прокофјев: *Музика за децу*
- Дворжак: *Два бисера*
- Мусоргски: *Суза*
- Кулак: *Дечји живот*
- Шостакович: *Игра лутака*, избор
- Карганов: *Албум за младе*, *оп. 21*, избор
- Пахуљски: *Прелудијум е-мол*
- Глијер *оп. 31: Дванаест лаких комада*
- Скарлати: *Пет лаких комада*
- Драгои: *Минијатуре*
- Кодаљ: *Дечје игре*
- Бетовен: *За Елизу*
- И друге композиције одговарајуће тежине

Композиције за свирање четвороручно

- Вебер: *Тема с варијацијама Ге-дур оп. 10, Шест лаких комада*
- Ј. К. Бах: *Рондо Еф-дур*
- Шуман: *Оригинални четвороручни комади оп. 85*
- Шуберт: *Варијације е-мол оп. 10*
- Шите: *Шпанске ноћи оп. 144*
- Бертини: *25 етида оп. 97*
- Дијабели: *Соната оп. 73*
- Ржиковски: *Албум за младе оп. 22*
- И друге композиције одговарајуће тежине.

<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција домаћег аутора.
<p>Јавни наступи</p> <p>– обавезна два јавна наступа током школске године</p>
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред 2. једна виртуозна етида <p>Испитни програм (на крају школске године):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине (сонате) или варијације; 4. Једна композиција по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: диференцијација, динамичка лествица, арпеђо, транспонованье

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ **Циљ** учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола...</p> <p>Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину.</p> <p>Полиритмија – решавање основних проблема.</p> <p>Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија,</p>

<p>пратње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – критички прати сопствени развој; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – користи носиоце звука за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>инвенција ...</p> <p>Увођење ученика у самосталност у погледу примене прстореда и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши.</p> <p>Свирање у клавирском дуу.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Шест дурских и шест молских скала у размаку октаве по избору, у паралелном и супротном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве.</p> <p>Хроматске скале у паралелном кретању кроз четири октаве, у шеснаестинама.</p> <p>Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, у осминама, паралелно.</p> <p>– Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>– Черни: <i>Op. 299</i>, III и IV свеска, избор од 21, 22, 24, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 36, 38 и 40</p> <p>– Крамер и Билов: <i>Етуде I</i> свеска, избор од 1, 2, 6, 8, 10 и 11</p> <p>– Кршић и Ранковић: <i>Збирка за савлађивање техничких проблема I и II</i> свеска</p> <p>– Беренс: <i>Op. 61</i>, III и IV свеска, избор</p> <p>– Лешхорн: <i>Op. 38I</i> и II свеска, избор</p> <p>– Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i></p> <p>– Ј. С. Бах: <i>Двогласне инвенције</i></p> <p>– Хендл: <i>Избор композиција</i></p> <p>– Јасковки: <i>У старом стилу, оп. 43</i></p>
--	--	--

		<p>– Хајдн: <i>Де-дур, Бе-дур и А-дур</i></p> <p>– Хајдн: <i>Прва свеска А-дур бр. 5, Е-дур бр. 4. Це-дур бр. 2, Ге-дур бр. 1, Ге-дур бр. 8. (редакција Раух)</i></p> <p>– Моцарт: <i>Це-дур KV 545, Еф-дур без ознаке, Де-дур KV 283, Ес-дур KV 282</i></p> <p>– Бетовен: <i>Соната ге-мол оп. 49 и друге сонате</i></p> <p>– Бетовен: <i>Шест варијација Ге-дур „Нел кор пју нон ми сенто”</i></p> <p>– Хајдн: <i>Избор оригиналних композиција</i></p> <p>– Вебер: <i>Анданте с варијацијама оп. 3</i></p> <p>– Кабалевски: <i>Лаке варијације бр. 3 и 4, оп. 51</i></p> <p>– Лукомски: <i>Варијације еф-мол</i></p> <p>– Сорокин: <i>Песма са варијацијама</i></p> <p>– Беркович: <i>Варијације Друге варијације одговарајуће тежине.</i></p> <p>– С. Рајичић: <i>Мала свита</i></p> <p>– Славенски: <i>Игре и песме са Балкана I и II свеска, избор лакших</i></p> <p>– В. Мокрањац: <i>Мала свита</i></p> <p>– Кромбхолц: <i>Дан емпропти</i></p> <p>– Кршић и Шишмановић: <i>Наши композитори за младе пијанисте</i></p> <p>– Логар: <i>Два менуета Друга дела одговарајуће тежине.</i></p> <p>– Менделсон: <i>Песме без речи, избор</i></p> <p>– Григ: <i>Лирски комади, избор</i></p> <p>– Шуберт: <i>Два скерца</i></p> <p>– Прокофјев: <i>Музика за децу</i></p> <p>– Дебиси: <i>Мали црнац</i></p> <p>– Дусик: <i>Матине</i></p> <p>– Мартину: <i>Лутке, избор лакших</i></p> <p>– Душкин: <i>Краљ вилењака, Вашар</i></p> <p>– Грациоли: <i>Соната Ге-дур</i></p> <p>– Чимароза: <i>Сонате, избор</i></p>
--	--	--

		<p>– Кабалевски: <i>Оп. 27</i> – Лутославски: <i>Народне мелодије</i> – Б. Барток: <i>За децу, Микрокосмос III и IV свеска</i> – Пинтарић и Станковић: <i>Композиције за клавир, избор</i> – Лотка-Калински: <i>Мала балканска свита, Сонатина in F</i> – И друге композиције одговарајуће тежине</p> <p style="text-align: center;">Композиције за свирање четвороручно</p> <p>– Рајнеке: <i>Оп. 24, Варијације на Бахову сарабанду</i> – Моцарт: <i>Оригинале четвороручне композиције – сонате Де-дур, Бе-дур, Еф-дур, Це-дур, – Фантазија еф-мол</i> – Шуберт: <i>Оригинале четвороручне композиције – соната це-мол</i> – Мушковски: <i>Оп. 23</i> – Јенсен: <i>Оп. 45</i> – Дворжак: <i>Багателе оп. 47</i> – Ферстер: <i>Виола адората, Роса мистика</i> – Ј. К. Бах: <i>Соната Еф-дур</i> – Ј. К. Бах: <i>Мали комади</i> – Шуман: <i>12 комада за клавир оп. 85</i> – И друге композиције одговарајуће тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција за четвороручно свирање. 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред 2. једна виртуозна етида 		

Испитни програм (на крају школске године):

1. Једна етида;
2. Једна полифона композиција;
3. Један став сонатине (сонате) или варијације;
4. Једна композиција по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: динамичко нијансирање, изражајност, скокови, тремоло

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ **Циљ** учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – чита и свира течно с листа са обе руке; – повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације; – препозна период настанка одређене композиције; – спретно изведе технички захтевније композиције; – самостално хармонизује једноставни тематски материјал; – појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме; – својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије; – учествује на 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци.</p> <p>Скале и трозвучи</p>

<p>јавним наступима у школи и ван ње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање; – самостално вежба по плану који је утврдио – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике. 		<p>Шест дурских и шест молских лествица које нису рађене у петом разреду у размаку октаве у паралелном и супротном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве.</p> <p>Хроматске лествице у размаку октаве паралелно, у шеснаестинама кроз четири октаве.</p> <p>Велико разлагање трозвука (арпеђо) у паралелном кретању кроз четири октаве у шеснаестинама.</p> <p>Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда, кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Черни: <i>Оп. 299</i>, III и IV свеска, теже – Черни: <i>Оп. 740</i>, I и II свеска, избор 1, 2, 3, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 21 и 23 – Крамер и Билов: <i>Етиде I и II</i> свеска, избор од 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 30 – Бил: <i>Октавне етиде</i> – лакше – Лешхорн: <i>Етиде оп. 66</i>, бр. 11, 15, 17, 24 и 28 – Мошковски: <i>Етиде оп. 18</i>, бр. 3, 8, 10 и 11 – Рутхард: <i>Етиде за трилер оп. 40</i> <p>Друге етиде одговарајуће тежине.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. С. Бах: <i>Двогласне инвенције, Трогласне инвенције</i>, избор – Ј. С. Бах: <i>Француске свите</i> – лакше, поједини ставови – Хендл: <i>Избор композиција за клавир</i> – Хајдн: <i>Еф-дур бр. 10, Де-дур бр. 17, е-мол бр. 14, Де-дур бр. 16, Де-дур бр. 3, Цис-мол</i> (редакција Раух) – Моцарт: <i>Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.</i> – Бетовен: <i>Варијације Ге-дур</i> на оригиналну тему
--	--	--

	<p>– Беркович: <i>Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему</i></p> <p>– Кабалевски: <i>Лаке варијације Бе-дур оп. 40</i></p> <p>– Бетовен: <i>Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе</i></p> <p>– Моцарт: <i>Рондо Де-дур, Фантазија де-мол</i></p> <p>– Хендл: <i>Концерт Еф-дур, I став</i></p> <p>– Ј. Кр. Бах: <i>Концер Де-дур, Бе-дур I став</i></p> <p>Друге варијације одговарајуће тежине.</p> <p>– Тајчевић: <i>Српске игре</i></p> <p>– М. Логар: <i>Композиције за клавир II и III свеска</i></p> <p>– Д. Деспих: <i>Сонатина in F</i></p> <p>– Наши композитори за младе пијанисте, избор.</p> <p>– Ј. Славенски: <i>Игре и песме са Балкана</i></p> <p>– З. Јовановић: <i>Минијатуре за клавир I и II свеска, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини кончертино, Дечји кончертино</i></p> <p>– Шулек: <i>Музика за малишане</i></p> <p>– Кунц: <i>Младо лишће, избор</i></p> <p>– Шкерјанц: <i>12 варијација без теме</i></p> <p>– Дакен: <i>Кукавица, Ласта</i></p> <p>– Рамо: <i>Тамбурен, Два ригодона</i></p> <p>– Менделсон: <i>Песме без речи</i></p> <p>– Шуман: <i>Албум за младе, избор,</i></p> <p>– Григ: <i>Лирски комади III и IV свеска, избор</i></p> <p>– Шуберт: <i>Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол</i></p> <p>– Турина: <i>Минијатуре</i></p> <p>– Северак: <i>На одмору</i></p> <p>– Черепњин: <i>Багателе</i></p> <p>– Гречанинов: <i>Пастели оп. 31 свеска</i></p> <p>– Глинка: <i>Тарантела</i></p> <p>– Ибер: <i>Истуар, избор</i></p> <p>– Казела: <i>11 дечјих комада, избор</i></p> <p>– Галупи: <i>Сонате, избор</i></p> <p>– Чимароза: <i>Сонате, избор</i></p> <p>– Ј. К. Бах: <i>Сонате</i></p> <p>– Регер: <i>10 малих комада оп. 44</i></p> <p>– Хачатуријан: <i>Дечји албум,</i></p>
--	---

		<p>избор – Чајковски: <i>Годишња доба</i>, избор лакших – Бородин: <i>Мала свита</i> – Дворжак: <i>Силуете оп. 8</i> – Дворжак: <i>Валцери оп. 54</i>, избор – Збирка клавирских композиција од XI века до данас: I, II и III свеска (редакција Ружице Ранковић), избор – Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић), избор – 100 година музике за клавир: I, II, III и IV свеска (редакција Миланке Мишевић), избор – Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке Мишевић), избор – И друге композиције одговарајуће тежине</p> <p style="text-align: center;">Композиције за свирање четвороручно</p> <p>– Шуберт: <i>Оригинале четвороручне композиције</i> – Шуман: <i>Оп. 66</i> – Стравински: <i>Три лака комада</i> – Моцарт: <i>Оригинале четвороручне композиције</i> – Бетовен: <i>Пет лаких комада за четири руке</i> – Равел: <i>Моја мајка гуска</i> – Респиги: <i>Шест малих комада</i> – Казела: <i>Пунацетио</i> – Сметана: <i>Рондо за два клавира – осморучно (избор)</i> И друге композиције одговарајуће тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – шест дурских и шест молских лествица и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде и композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – два прва става из различитих соната – једна композиција домаћег аутора. 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <p>1. једна лествица по слободном избору из програма предвиђеног за овај разред</p>		

2. једна виртуозна етида

Испитни програм (на крају школске године):

1. Једна етида;
2. Једна полифона композиција;
3. Први став сонате;
4. Једна композиција по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: хармонизација, импровизација, каденца.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА КЛАВИР

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. Потребно је водити рачуна о економичности покрета приликом свирања како би се спречиле било какве физичке повреде изазване свирањем и радити на флексибилности извођачког апарата.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима, а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример, композицију.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање. Наставник има могућност да по слободном избору, одабере и композиције које нису наведене у програму водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим техничким могућностима и музичким интересовањима, естетским захтевима и исходима. Треба бити опрезан у избору тешких музичких дела којима ученици нису дорасли, јер се у том случају могу појавити проблеми који могу проузроковати и физичке повреде.

Већ у другом циклусу, у складу са способностима ученика и стеченим музичким и техничким вештинама корисно је наставу обогатити камерном музиком. Свирањем у ансамблу они се уче међусобној музичкој подршци која подразумева активно слушање, неговање заједничке музичке идеје и прилагођавање свог извођачког хабитуса. Садржаји дају наставнику слободу да изабере оптималан програм у којем ће ученик моћи да одговори на све техничке захтеве истовремено уживајући у свирању.

Препоручује се и заједничко музицирање наставника и ученика. На тај начин ученик се опушта у заједничком свирању и схвата музичку колегијалност без обзира на звање (ученик, професор).

Наставник и родитељи морају бити главна карика у развоју личности ученика. Наставник ће обазривим, интроспективно - аналитичким приступом проблематици индивидуалног наставног процеса пажљиво штитити ученика од развојно погубног

пројектовања сопствених амбиција или амбиција родитеља. Такмичења могу бити један од показатеља достигнућа ученика, али треба бити обазрив у избору такмичења и односу очекивања и реалног стања ученика.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Ученицима треба помоћи у стварању радних навика и развијати им свест о неопходности свакодневног вежбања. Значајно је, такође подстицати их за самостално музичко изражавање и пратити развој њиховог музичког укуса, вешто утицати на њега и развијати критички однос пун поштовања према различитостима.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Уколико је ученик на почетку године упознат са критеријумима оцењивања мања је вероватноћа да ће доћи до неспоразума или нејасног вредновања његовог залагања. Треба константно подстицати ученике на даље напредовање, али му и предочавати музичке тенденције и врхунска достигнућа.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– опише својим речима карактеристике хармонике и начин добијања тона;– правилно седи и држи инструмент;– правилно поставља руке на обе клавијатуре;– правилно води и мења мех;– примени основне елементе нотне писмености, чита виолински и бас кључ;– препозна основне ознаке за темпо, динамику, акценте, понављање;– примени означену артикулацију и обликује фразу;– употреби регистре у циљу промене боје и висине тона;– самостално свира соло кратке композиције напамет;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Карактеристике инструмента. Седење и држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Мех. Виолински и бас кључ. Основне ознаке. Артикулација. Регистри. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвучи: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Ф-дур (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано)</p> <p>ЛИТЕРАТУРА:</p> <ul style="list-style-type: none">– З. Ракић: <i>Хармоника за 1.разред основне музичке школе</i> (уџбеник);– З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>;– З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>;– В. В.Терзић: <i>Школа за хармонику</i> , 1.свеска;– А. Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 1.свеска;– Л. Међери: <i>Избор композиција за</i>

		<i>хармонику, 1.свеска;</i> – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику, 1.свеска;</i>
Обавезни минимум програма:		
<ul style="list-style-type: none"> – Це-дур, Ге-дур, лествице (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано); – тридесет техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима); – осам комада, песмица; 		
Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра:		
<ol style="list-style-type: none"> 1.Једна лествица; 2.Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); 3.Две композиције, по слободном избору; 		

Кључни појмови садржаја: хармоника, тон, музичка фраза, нотне вредности, јавни наступи.

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – одсвира мотив и реченицу уз јасно диференцирање мелодије од пратње; – свира шеснаестине, пунктиране осмине и триоле; – примени основне елементе динамичког нијансирања; – свира хармонске интервале и легато помоћу заједничког тона; – уједначи технику леве и десне руке; – свира у тактовима 4/8,2/2,3/2,4/2; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Мотив и реченица. Шеснаестина, пунктирана осмина и триоле. Динамичко нијансирање - пиано, мецопиано, мецофорте, форте, крешендо и декрешендо. Легато и интервали. Техника леве и десне руке. Врсте такта: 4/8,2/2,3/2,4/2. Нове ознаке за темпо. Мелодијска кретања. Акцентирање мехом. Регистри. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – примени ознаке за темпо: алетро, андантино, адађо, ленто; – изводи једноставнија мелодијска кретања на обе клавијатуре, као увод у полифонију; – примени акцентирање тона мехом; – користи све регистре који су на располагању; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Скале и трозвучи: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Еф-дур и упознавање са а-мол лествицом (дурске паралелно у четвртинама и осминама; Трозвук, мало разлагање и симултано; молска лествица паралелно у четвртинама; трозвук мало разлагање и симултано)</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 2.разред основне музичке школе</i>(уџбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Школа за хармонику, 2.свеска</i>; – А.Факин: <i>Школа за хармонику, 2.свеска</i>; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику, 1.свеска</i>; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику, 1.свеска</i>;
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и трозвучи по програму; – петнаест техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима); – шест композиција различитих епоха и садржаја; 		
<p>Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године;</p>		
<p>Смотра:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Једна лествица; 2.Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); 3.Једна полифона композиција; 3.Једна композиција, по слободном избору; 		

Кључни појмови садржаја: тон, нотне вредности, такт, техника, регистри, јавни наступи.

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– испољи техничку спретност леве и десне руке;– свира хармонске интервале са подметањем и пребацивањем прстијудесне руке;– примени репетицију тона десном и левом руком са разним комбинацијама прстореда;– примени украсе;– примени динамичко нијансирање;– примени регистре у односу на стил и карактер композиције;– примени знања из музичких облика при тумачењу нотног текста;– меморише музички текст;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Техника леве и десне руке. Свирање подметањем и пребацивањем прстију. Репетиција тона. Украси: дуги и кратки предудар, мордент, пралтрилер и краћи трилер. Динамичко нијансирање. Регистри. Музички облици. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвици Дурске и молске скале до три предзнака паралелно у четвртинама, осминама и шеснестинама, трозвук-мало разлагање и симултано</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– З. Ракић: <i>Хармоника за 3.разред основне музичке школе(уџбеник)</i>;– З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>;– З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>;– В. В.Терзић: <i>Школа за хармонику</i>, 3.свеска;– З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 3.и 4.разред- 1. и 2. свеска</i>;– А.Факин: <i>Школа за</i>

		<i>хармонику, 2.свеска;</i> – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику, 2.свеска;</i> – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику, 2.свеска;</i>
Обавезни минимум програма: – лествице по програму; – десет техничких вежби-етида; – пет композиција различитих епоха и садржаја;		
Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра(на крају првог полугодишта): -две композиције по слободном избору; Испит: 1.Једна лествица; 2.Једна етида; 3.Једна полифона композиција; 4.Једна композиција по слободном избору;		

Кључни појмови садржаја: музички облици, меморија, техника, артикулација, динамика, јавни наступи

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
 Годишњи фонд **70 часова**
 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – испољи техничку спретност десне и леве руке при свирању композиције са елементима полифоније; – примени различите прстореде при свирању интервала и акорада; – користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције; – свира једноставније 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника десне и леве руке. Прстореди. Регистри. Украси. Скокови на обе клавијатуре. Музички облици. Јавни наступи. Скале и трозвицо Дурске и молске скале до четири предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању у

<p>композиције цикличног облика, сонатине, свите;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени украсе, двоструки предудар, групето и трилер; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>четвртинама, осминама и шеснаестинама, а одговарајуће молске скале кроз две октаве у паралелном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама</p> <p>Дурски и молски трозвуци четворогласно у малом разлагању и симултано</p> <p>Свирање октава симултано и разложено</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 4.разред основне музичке школе</i> (учбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Избор етида и композиција</i>, 1.свеска; – З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 3.и 4.разред-1. и 2.свеска</i>; – А.Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 3.свеска; – Л.Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2.свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2.свеска;
<p>Обавезни минимум програма;</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице по програму; – осам техничких вежби-етида; – четири композиције различитих епоха и садржаја; – једна циклична композиција; 		
<p>Јавни наступи:</p> <p>-обавезна два јавна наступа током школске године;</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта): две композиције по слободном избору;</p> <p>Испит:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Једна лествица; 2.Једна етида; 3.Једна полифона композиција; 4.Једна циклична композиција или две композиције различитог карактера; 		

Кључни појмови садржаја: техника, артикулација, динамика,регистри, јавни наступи

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– примени знања из музичких облика у делима са елементима полифоније;– свира композиције цикличног карактера: тема са варијацијама, свита, сонатина, сонатни облик;– примени ознаке за динамику и темпо;– испољи техничку спретност десне и леве руке;– користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције;– самостално решава лакше проблеме у примени прсторед;а;– самостално решава извођење појединих врста артикулације и писања ознака за мех;– испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Музички облици. Цикличне композиције. Ознаке и за динамику и темпо. Техника десне и леве руке. Регистри. Прстореди. Артикулација и мех. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до пет предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у великом разлагању и симултано. Доминантни септакорд у малом разлагању и симултано, октаве симултано и разложено.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– З. Ракић: <i>Хармоника за 5.разред основне музичке школе(учбеник)</i>;– З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>;– З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>;– В. В.Терзић: <i>Избор етида и композиција, 1.и 2.свеска</i>;– З. Вукодављев: <i>Избор</i>

<ul style="list-style-type: none"> – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<i>композиција за хармонику за 5.и 6.разред- 1. и 2. свеска;</i> <ul style="list-style-type: none"> – 3. Ракић: <i>Хармоника-албум за младе;</i> – А.Факин: <i>Марљиви хармоникаш;</i> – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику, 3.свеска;</i> – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику, 3.свеска;</i>
Обавезни минимум програма <ul style="list-style-type: none"> – лествице по програму – осам етида – четири композиције различитих епоха и садржаја – једна циклична композиција 		
Јавни наступи -обавезна два јавна наступа током школске године.		
Смотра (на крају првог полугодишта) етида и композиција по слободном избору Испит <ol style="list-style-type: none"> 1.Једна лествица 2.Једна етида; 3.Једна полифона композиција; 4.Једна циклична композиција; 		

Кључни појмови садржаја: техника, артикулација, динамика, прстореди, јавни насту

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
 Годишњи фонд **66 часова**
 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – примени основне карактеристике музичких стилова кроз одговарајућу литературу; – повеже техничке и музичке елементе у интерпретацији 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музички стилови – основне карактеристике. Технички и музички елементи Регистри. Артикулација и динамика. Читање са листа. Јавни наступи.

<p>композиције;</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи регистре без предходне припреме и усаврши транспоновање регистрима; – примени артикулацију и динамику у зависности од стила и карактера композиције; – чита са листа лакше комаде и етиде; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до шест предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у малом, великом разлагању и симултано.</p> <p>Доминантни и умањени септакорди у малом, великом разлагању и симултано кроз две октаве у паралелном кретању. Октаве симултано и разложено Хроматска скала у паралелном кретању.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 6.разред основне музичке школе</i> (учбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Избор етида и композиција, 2.и 3.свеска</i>; – З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 5.и 6.разред- 1. и 2. свеска</i>; – З. Ракић: <i>Хармоника-албум за младе</i>; – А. Факин: <i>Марљиви хармоникаш</i>; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику, 3.свеска</i>; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику,3.свеска</i>;
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице по програму; – шест етида; – четири композиције различитих епоха и садржаја; – једна циклична композиција; 		
<p>Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године;</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта): етида и композиција по слободном избору: Испит</p>		

- 1.Једна лествица;
- 2.Једна етида;
- 3.Једна полифона композиција;
- 4.Једна циклична композиција;
- 5.Једна композиција виртуозног карактера;

Кључни појмови садржаја: стилови, техника, артикулација, динамика, јавни наступи

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ХАРМОНИКА

I. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Свирањем на инструменту активира се велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење и fine моторичке радње.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно свирање. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и правилно користе извођачки апарат. Неопходност неговања и одржавања коштаног-мишићног и слушног апарата треба да буде стандард.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Предности индивидуалне наставу треба максимално искористити у раду са ученицима. Имајући у виду психо-физичке и музичке способности као и сазнајне капацитете сваког ученика, његово породично окружење и све остале чиниоце у образовно васпитном процесу, сваком ученику понаособ треба прилагодити програмске захтеве и приступ настави и учењу. Све захтеве треба остваривати кроз мањи или већи број једноставнијих па сложенијих примера, у зависности од могућности ученика.

Техничку поставку треба развијати кроз техничке елементе лествица и акорада, етида, вежби. Рад на техници меха треба прилагодити одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању, адекватно узрасту ученика.

Кроз композиције старих мајстора ученика треба упознати са стилем и припремити за полифонију. Разни комади и цикличне форме су важни за развој музичког размишљања, фразирања и концентрације код ученика. Регистре треба правилно употребити у односу на

музичке и техничке захтеве. Стално треба радити на квалитету тона, ритмичко-метричкој стабилности, меморији, динамици, агогици.

Ученицима треба помоћи у планирању вежбања уз развијање одговорног односа према начину рада и поштовању процедура у стицању техничких вештина. Учити их истрајности и упорности развијати осетљивост и сензибилност у интерпретацији музичких дела.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

5.1.5. Дувачки инструменти

(флаута, кларинет, саксофон)

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред: **Први**
Годишњи фонд часова: **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона; – дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника; – контролише положај тела при свирању; – правилно поставља и држи инструмент; – производи самостално тон; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Упознавање са флаутом, њеним карактеристикама и начином одржавања.</p> <p>Основно нотно описмењавање - упознавање са нотним вредностима и паузама.</p> <p>Основе технике дисања: удисај и издисај уз подршку трбушних мишића (дијафрагме), без инструмента и са њим.</p> <p>Поставка усана (амбажура)</p>

<ul style="list-style-type: none"> – самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке; – правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – покаже позитиван однос према заједничком свирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>на глави флауте. Емитовање (добивање) тона у првој октави (количина, брзина и правац ваздуха). Улога језика – атак. Правилно држање инструмента:</p> <ul style="list-style-type: none"> – држање тела; – поставка леве руке - стабилан ослонац на кажипрст; – поставка десне руке - стабилан ослонац на палац и мали прст. <p>Овладавање грифовима прве октаве. Основне артикулације: портато и легато. Музичка меморија - неговање и развијање. Изддржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега. Камерно музицирање са наставником (дуо). Вежбе за развој покретљивости прстију тј. технике. Увођење у начине самосталног рада код куће. Музички бонтон. Скале и трозвучи Упознавање са тоналитетима и њиховим трозвучима у оквиру савладаног тонског опсега у целим нотама, половинама и лаганим четвртинама (Ге и Еф - дур)</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Рикије: <i>Мени не мањка даха</i> – Т. Ваи: <i>Почетна књига за флауту</i> – Бантаи - Шипош: <i>АБЦ</i> – А. Кавчић Пуцихар: <i>Свирамо флауту</i> – М.Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – <i>1-3</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту за први разред</i> – избор – Тафанел – Гобер:
---	--	--

		<p><i>Комплетна метода за флауту – избор и друга литература слично садржаја и тежине</i></p> <p>Композиције уз клавирску пратњу Избор комада из збирке Хрестоматија 1 :</p> <ul style="list-style-type: none"> – Руска народна песма: <i>Топ-Топ</i>, Кабалевски: <i>Мала полка</i>, Руска народна песма: <i>Препелица..)</i> – Ј. Хајдн: <i>Ариета</i> – Х. Персл: <i>Ригодон</i> – Чешка народна песма: <i>Анушка</i> – Пуцихар: <i>Лунина песма</i> – Е. Босвел : <i>Мало магаре</i> – Л. В. Бетовен: <i>Шкотска игра</i> – А. Гедике: <i>Игра</i> <p>и друге композиције слично садржаја и тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника – избор неколико једноставних комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Програм смотре:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица напамет; 2. једна етида; 3. једна композиција по слободном избору 		

Кључни појмови садржаја: тон, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона;– дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника;– правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника;– производи самостално тон;– самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке;– примењује основне елементе музичке писмености приликом свирања и читања нотног текста у виолинском кључу;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољава самопоуздање током јавног наступа;– користи предности дигитализације у слушању и извођењу;– испољи позитиван однос према заједничком музицирању;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Правилно држање инструмента:</p> <ul style="list-style-type: none">– држање тела;– поставка леве руке - стабилан ослонац на кажипрст;– поставка десне руке - стабилан ослонац на палац и мали прст. <p>Правилно дисање – контрола.</p> <p>Амбажура и њена контрола.</p> <p>Улога језика – атак.</p> <p>Овладавање грифовима прве и друге октаве.</p> <p>Основне артикулације: стакато и легато.</p> <p>Основни елементи музичке писмености.</p> <p>Основне ознаке темпа.</p> <p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Тонски опсег: d1 – d3.</p> <p>Изддржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега.</p> <p>Технике вежбе за развој покретљивости прстију.</p> <p>Самостално вежбање – начини и процедуре.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске лествице до два</p>

		<p>предзнака, са тоничним квинтакордима, кроз две октаве. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – 3-7 вежбе – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>Етиде</i> – избор <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – Композиције из збирке <i>Хрестоматија 1:</i> – В. А. Моцарт: <i>Мајска песма, Песма пастира</i> – Н. Бакланова: <i>Хоровод</i> – Е.Перишон : <i>Рано јутро</i> – Хамилтон: <i>Песма дуги</i> – Ј. Брамс: <i>Успаванка</i> – К. В. Глук: <i>Плес духова</i> – В. А. Моцарт: <i>Арија Папагена</i> – Е. Кронке: <i>Моменто ђокозо</i> – Е. Храдецки: <i>Сунчани реге</i> – М. Кесик: <i>Пипова звона</i>
<p>Обавезни минимум програма – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника; избор неколико комада уз клавирску пратњу</p>		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Програм смотре:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица напамет; 2. једна етида; 3. једна композиција по слободном избору 		

Кључни појмови садржаја: тон, динамика, темпо, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника;– кратко опише технику дусања коју користи при свирању;– користи проширен тонски опсег инструмента;– контролише позицију тела приликом свирања;– изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника;– самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– учествује на јавним наступима;– користи предности дигитализације у слушању и извођењу;– самостално вежба код куће– радо свира у камерном саставу.– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Континуирана контрола исправно постављеног дусања. Контрола амбажуре.</p> <p>Тонски опсег: ce^1- ge^3. Грифови прве, друге и дела треће октаве. Атак : координација прста и језика. Основне динамичке разлике (f, p). Музичка фраза – елементи и обликовање. Свирање композиција различитих садржаја уз клавирску пратњу. Музичка меморија - неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске лествице до три предзнака, са тоничним квинтакордима у обртајима. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none">– М. Мојс: <i>Флаутиста почетник</i>– 7-10– Љ. Димитријевић:

		<p><i>Школа за флауту – избор</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту – избор</i> – Г. Гариболди: <i>Етиде – избор</i> <p>и друга литература слично садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – Избор композиција из збирке <i>Хрестоматија I</i> – В. Поп: <i>Срећни дом</i> – В. Поп: <i>Шумско цвеће</i> – Чичков: <i>Скерцо; Скерцино</i> – Госек: <i>Гавота</i> – Е. Храдецки: <i>Сунчани реге</i> – С. Џоплин: <i>Забављач</i> – Гедике: <i>Игра</i> – Р. Л. Каин: <i>Прелудијум и игра</i> – Г. Ф. Телеман: <i>Менует II из Свите у а – молу</i> – Ј. Л. Дусек: <i>Менует</i> – П. Николић: <i>Андантино</i> <p>и други комади слично садржаја и тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту; избор неколико комада уз клавирску пратњу</p>		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Испитни програм</p> <p>1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у четвртинама и осминама; 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира по слободном избору</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, динамика, темпо, дисање, поставка инструмента, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– правилно поставља и држи инструмент;– контролише позицију тела приликом свирања;– правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника;– изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника;– користи проширен тонски опсег инструмента;– примењује различите артикулације и вибрато;– примењује основне ознаке за темпо и динамику;– учествује на јавним наступима;– самостално вежба код куће;– користи предности дигитализације у слушању и извођењу;– испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Контрола амбажуре. Интонација, слушање и штимовање инструмента. Тонске вежбе. Поставка вибрата. Уједначеност квалитета тона у свим регистрима инструмента. Овладавање грифовима прве, друге и дела треће октаве. Динамичко нијансирање (f, mf, mp, p). Основни украси (трилер, предудар, пралтрилер, мордент). Музичка меморија - неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до четири предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у оквиру савладаног тонског опсега у различитим артикулацијама, у осминама и лаганим шеснаестинама, напамет. Дупле терце и терце у покрету. Скале свирати развијено.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – М.Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – од 10 и даље – М.Мојс: <i>24 мале етиде</i> – М.Мојс: <i>Тонске вежбе</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – В. Поп: <i>30 лаких етида за флауту оп.320</i> – Г. Гариболди: <i>Мињон етиде оп.131</i> – избор <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Поп: <i>Арабела</i> – Г. Тихомиров: <i>Мала корачница</i> – В.Поп: <i>Шпанска игра</i> – В. А. Моцарт: <i>Арија Тамина из опере Чаробна фрула</i> – М. П. Мусоргски: <i>Гонак</i> – Л. Вајнер: <i>Игра лисице</i> – Вебер: <i>Дудова колиба</i> – К. Дебиси: <i>Мали црнац</i> <p>и други комади сличног садржаја и тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; - избор неколико комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и лаганим шеснаестинама 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет 		

Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, динамика, темпо, дисање, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Пети**
Годишњи фонд часова: **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– користи проширен тонски опсег инструмента;– користи вибрато;– препозна и изводи хроматику;– користи дупли језик у свирању;– изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника;– примењује основне ознаке за темпо и динамику;– се самостално штимује уз контролу наставника;– учествује на јавним наступима;– испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Контрола амбажуре. Тонске вежбе М. Мојса. Ширење тонског опсега. Тонски опсег : ce^1- ha^3 Поставка дуплог језика. Артикулације:(стакато, портато, тенуто и легато). Разумевање нових агогичких ознака. Читање с листа. Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp) Интонација, слушање и штимовање инструмента. Цикличне композиције. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске лествице до пет предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве, у осминама и лаганим шеснаестинама. Вежбе за развој покретљивости прстију тј. технике</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Школе и етиде за флауту – М.Мојс: <i>Тонске вежбе</i> – М.Мојс: <i>25 мелодијских етида</i></p>

		<ul style="list-style-type: none"> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>20 малих етида, оп. 132</i> <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Поп: <i>Шпанска серенада</i> – В. Поп: <i>Песма без речи</i> – В. Поп: <i>Шведска идила</i> – М. Пот: <i>Сичилиана</i> – Р. Вебер: <i>Цигански капричо</i> – П. Пруст: <i>Прелудијум и игра</i> – Е. Келер: <i>Пјероова игра</i> – Е. Келер: <i>Мазурка</i> – М. Јеличанин: <i>Ноктурно и Скерцо</i> <p>и други комади сличног садржаја и тежине.</p> <p>Сонате</p> <ul style="list-style-type: none"> – Г. Ф. Телеман: <i>Соната у Еф - дуру</i> – Р. Валентајн: <i>12 соната</i> – избор <p>и друге сонате сличног садржаја и тежине.</p>
--	--	---

Обавезни минимум програма – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; избор неколико комада уз клавирску пратњу

Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године

Испитни програм:

1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама;
2. две етиде различитог карактера;
3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет

Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, дупли језик, интонација, динамика, темпо, дисање, циклични облици, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред: **Шести**
Годишњи фонд часова **66 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– користи цео тонски опсег инструмента;– изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона;– самостално се штимује уз контролу наставника;– користи дупли језик у свирању;– препознаје основне ознаке за темпо и динамику;– учествује на јавним наступима;– самостално вежба код куће;– испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању;– посећује концерте и друге музичке манифестације;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Контрола амбажуре. Тонске вежбе. Ширење тонског опсега: Тонски опсег : це¹- це⁴ Уједначеност квалитета тона у свим регистрима. Усавршавање дуплог језика. Овладавање грифовима прве, друге и треће октаве. Атак (координација прста и језика). Артикулације:(стакато, портато, тенуто и легато). Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp). Интонација, слушање и штимовање инструмента. Музички бонтон. Скале и трозвучи Дурске и молске скале (сви тоналитети) са тоничним квинтакордима и обртајима, доминантним и умањеним септакордима, у обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве у шеснаестинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Школе и етиде за флауту – М. Мојс: <i>Тонске вежбе</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>20</i></p>

		<p><i>распеваних етида оп. 88</i> и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Поп: <i>Руска циганска песма</i> – Берлиоз: <i>Арија и игра</i> – Ф. Госек: <i>Тамбурин</i> – Г. Форе: <i>Сичилијана</i> – Е. Келер: <i>Романса</i> – Е. Келер: <i>Шпански валцер</i> – Р. Хофман: <i>Скерцо</i> – Синисало: <i>Три минјатуре</i> – К. В. Глук: <i>Мелодија из опере „Орфеј и Еуридика“</i> <p>и други комади сличног садржаја и тежине.</p> <p>Сонате и свите</p> <ul style="list-style-type: none"> – Б. Марчело: <i>Соната Бе-дур или де-мол</i> – Г. Ф. Телеман: <i>Соната Еф-дур</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Соната Еф-дур или ге-мол</i> – Ј. С. Бах: <i>Избор ставова из Свите бр. 2, у ха – молу</i> <p>и друге композиције сличног садржаја и тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; избор неколико комада уз клавирску пратњу</p>		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама; 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет 		

Кључни појмови садржаја: тон, вибрато, дупли језик, интонација, динамика, темпо, дисање, циклични облици, слушање музике, свирање, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– опише својим речима карактеристике кларинета и начин добијања тона;– правилно стоји и држи кларинет;– држи правилно амбажуру и обе руке, правилно дише;– изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху;– изводи правилно техничке вежбе за квалитет тона, стакато, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника;– примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу;– препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање..;– примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника;– свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољи самопоуздање у току јавног наступа;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Карактеристике инструмента.</p> <p>Поставка правилног дисања и вежбе дисања.</p> <p>Начин добијања тона.</p> <p>Поставка леве и десне руке.</p> <p>Поставка амбажуре.</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none">– правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама;– правилно постављање палца за ослањање инструмента;– правилно позиционирање шаке. <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none">– правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама;– правилно позиционирање шаке. <p>Стакато техника: правилно ударање врхом језика у трску.</p> <p>Вежбе за развој моторике прстију леве руке.</p> <p>Скале и трозвучи: Це, Ге, Де, Бе и Еф-дур, а, е, де, ха и ге мол у две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1</i> – Радивој Лазић : <i>Учим кларинет број 1</i> и остала литература сличне тежине по избору наставника
Обавезни минимум програма <ul style="list-style-type: none"> – дурске и моске скале до једног предзнака – 20 етида – 2 комада уз клавирску пратњу 		
Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Програм смотри <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Један комад уз пратњу клавира (изводи се напамет) 		

Кључни појмови садржаја: амбажура, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
 Годишњи фонд **70 часова**
 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонске и техничке вежбе за унапређивање целокупног извођачког апарата (тон, амбажура, техника прстију и језика). Синхронизација језика и прстију. Рад на побољшању интерпретације. Музички бонтон. Скале и трозвучи:
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји и држи инструмент; – свира уједначено малу, прву и другу октаву; – свира технике легато и стакато; – примени основне елементе нотне писмености и теорије у свирању; – чита нотни текст у виолинском кључу; – чита динамичке и ознаке за темпо; 		

<ul style="list-style-type: none"> – свира вежбе за побољшање технике тона и моторике прстију; – свира у опсегу од Е до це3; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу. 		<p>Дурске и молске скале до три предзнака кроз две октаве – стакато и легато</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1, 2</i> – Радивој Лазић : <i>Учим кларинет број 1, 2</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима. <p>Комади</p> <p>Комади по избору наставника адекватне тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – дурске и молске скале до 3 предзнака са тоничним трозвуком кроз две октаве – 25 етида – 2 комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>Смотра на крају године (изводи се напамет) Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком 2 етиде Комад уз пратњу клавира</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

<p>ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>

<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – свира у распону од Е мало до е3; – свира различите типове артикулација; – исправи интонацију у току свирања уз помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – препознаје агогику; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – примењује основне принципе правилног вежбања у самосталном раду. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Изражавање тонова. Контрола дисања, амбажуре. Развијање слуха за самостално штимовање. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи: Кроз две октаве : Це, Еф, Ге, Бе, Де, А и Ес - дур, а, е, де, ха, ге, це и фис - мол Кроз три октаве: е - мол Све скале свирати у стакато и легато артикулацији</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1, 2, 3</i> – Радивој Лазић : <i>Учим кларинет број 1,2, 3</i> <p>и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дурске и молске скале кроз две и три октаве са тоничним трозвуком – 30 етида – Два комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Комад уз пратњу клавира 		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

<p>ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – свира у опсегу од Е мало до еф3; – свира у комбинованим артикулацијама (стакато и легато); – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – следи правилну примену процедура које се примењују у стицању целокупне технике свирања; – комуницира са корепетитором кроз музику; – изражајно свира; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – самостално и свакодневно вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Изддржавање тонова. Изједначавање регистара кроз тонске вежбе. Стварање менталне и физичке кондиције Заједничко свирање (камерна, оркестар). Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до четири предзнака. Скале кроз две октаве : це, ге, де, бе, а, ес, ас дур ; а, де, ге, ха, це, фис, цис-мол.. Скале кроз три октаве: е, еф дур, е и еф-мол Све скале се свирају у стакато и легато артикулацији. Хроматска скала.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 2, 3</i> – Радивој Лазих : <i>Учим кларинет број 3, 4</i> <p>и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дурске и молске скале до 4 предзнака – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године</p>		

Испитни програм (изводи се напамет)

- Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком
- 2 етиде различитог карактера
- Комад уз пратњу клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **ПЕТИ**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;– користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела;– самостално коригује интонацију у току свирања;– истражује начине добијања што квалитетнијег и чистијег тона на кларинету;– комуницира са корепетитором кроз музику;– испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;– свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Рад на добијању што квалитетнијег изговора код стакато технике.</p> <p>Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацији прстију и језика.</p> <p>Тонске вежбе и рад на што квалитетнијој боји тона и интонацији у свим регистрима.</p> <p>Рад на микродинамици.</p> <p>Свирање соло и у ансамблу.</p> <p>Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима Скале се свирају разложено и у разним комбинованим артикулацијама. Хроматска скала.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– Клозе: <i>Техничке вежбе</i>– Лефевр: <i>Техничке вежбе</i> <p>и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине</p>
Обавезни минимум програма		

<ul style="list-style-type: none"> – Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима, разложено – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године</p>
<p>Испитни програм (изводи сенапамет) Једна дурска, једна молска скала са тоничним и доминантним трозвуком, разложено</p> <ul style="list-style-type: none"> – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

ШЕСТИ

Годишњи фонд
часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – свира у опсегу од Е мало до Ге3; – свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању; – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Рад на постизању флексибилности амбажуре у свим регистрима. Меморисање текста. Обликовање што квалитетнијег тона, интонација и стакато. Самостално штимовање инструмента. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са доминантним и умањеним септакордима. Скале, трозвуче, умањене и доминантне септакорде свирати разложено и у комбинованим артикулацијама. Хроматска скала.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клозе: <i>Техничке вежбе</i> – Лефевр: <i>Техничке вежбе</i> <p>и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине.</p>
Обавезни минимум програма <ul style="list-style-type: none"> – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 40 етида – 4 комада уз пратњу клавира 		
Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Испитни програм (изводи се напамет)		

- Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима
- 2 етиде различитог карактера
- Комад уз прању клавира

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

САКСОФОН

Циљ

Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

<p>ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да</p>	<p>ОБЛАСТ</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике саксофона; – представи историјски развој инструмента и исприча неку занимљивост везану за инструмент; – правилно држи инструмент; – самостално намести трску на усник; – правилно држи амбажуру и објасни важност амбажуре и њену поставку; – опише својим речима вежбице дисања и шта се постиже сваком од тих вежбица; – правилно изводи косто доминално дисање и објасни шта је то; – изводи стакато и легато; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Историјат, карактеристике, делови и могућности саксофона. Вежбе дисања. Правилно намештање трске на усник. Поставка амбажуре. Свирање само на лули и уснику. Правилно држање саксофона и поставка прстију. Одржавање инструмента. Врсте артикулација (стакато и легато). Тонске вежбе (издржавање тонова). Елементи музичке писмености (целе ноте, половине, четвртине и осмине). Тонски опсег: Е 1 до А 3 (за напредне до Ц3). Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске лествице до једног предзнака са тоничним трозвуком (е,а,Ф,Г)</p>

<ul style="list-style-type: none"> – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – објасни важност одржавања инструмента; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. 		<p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јан Бан Бекум (холандска школа): <i>Школа за почетнике</i> (прво издање) – Клод Делангл (француска школа): <i>Методе за почетнике са ЦД-ом</i> – Перени (мађарска школа): <i>АБЦ Саксофон</i>, прва свеска – Мишел Рикијер: <i>Мени не мањка даха</i> – Л. Петерсон: <i>Прва књига</i> <p>Комади из збирки</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клод Делангл: Све композиције из књиге <i>Методе за почетнике</i> – Перени: Све композиције из горе наведене литературе <p>Композиције или транскрипције за саксофон по избору наставника</p>
<p>Обавезни минимум програма Две лествице, 15 етида, две композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Програм смотри Једна композиција уз пратњу клавира напамет</p>		

Кључни појмови садржаја: амбатура, дусање, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

САКСОФОН

Циљ

Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– правилно узима дах;– правилно држи амбажуру;– правилно држи инструмент;– самостално изводи тонске и техничке вежбе;– примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање...;– правилно изведе сваку ритмичку фигуру у задатом нотном тексту;– правилно изведе стакато;– самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– комуницира са корепетитором кроз музику;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољи самопоуздање у току јавног наступа;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;– користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонске вежбе. Стакато. Пунктирани ритам и синкопа. Динамика - пиано, форте. Основне ознаке за темпо. Опсег инструмента: горе до Д3 , доле до Д1. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до два предзнака са тоничним трозвуком, разложеним тоничним трозвуком (мало разлагање), малим разлагањем.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none">– Јан Ван Бекум (холандска школа): <i>Школа за почетнике</i> (прво издање)– Клод Делангл (француска школа): <i>Метод за саксофон број 1</i>– Иван Рот (немачка школа): <i>Свеска број 1</i>– Перени (мађарска школа): <i>Саксофон АБЦ, 1. део</i>– Л. Петерсон: <i>Прва књига</i> <p>Комади из збирки</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – Клод Делангл: Све композиције из књиге <i>Методe за саксофон број 1</i> – Перењи: Све композиције из горе наведене књиге <p>Комади тежине у складу са техничким могућностима ученика. Композиције или транскрипције по избору наставника</p>
Обавезни минимум програма		
Две дурске и две молске лествице, 15 етида, две композиције по слободном избору		
Јавни наступи		
Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет		
Програм смотри		
Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, једна етида		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **САКСОФОН**

Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно изводи шеснаестине – правилно изводи триоле – са лакоћом савлада (чита и свира) нотни текст – се штимује самостално према клавиру и другом инструменту – изводи динамику на једном тону 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонски опсег од Ц1 до Е3. Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбе на једном тону). Увод у триолски фразирунг. Шеснаестина. Свирање дуета. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци</p>

<ul style="list-style-type: none"> – одреди тоналитет задате композиције – интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира – комуницира са корепетитором кроз музику – учествује на јавним наступима у школи и ван ње – испољи самопоуздање у току јавног наступа – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 		<p>Дурске и молске скале до три предзнака са тоничним трозвуком, малим разлагањем, терцама</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Руди Јетл: <i>техничке етиде</i> – Јан Ван Бекум (холандска школа): <i>Друга свеска вежба и етида</i> – Клод Делангл (француска школа): <i>Методe за саксофон број 2</i> – Иван Рот (немачка школа): <i>Свеска број 1</i> – Перени (мађарска школа): <i>Саксофон АБЦ 2 део</i> – Л. Петерсон: <i>Друга књига</i> <p>Комади из збирки</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клод Делангл: Све композиције из књиге <i>Методe за саксофон број 2</i> – Перењи: Све композиције из горе наведене књиге <p>Комади тежине: у складу са техничким могућностима ученика. Композиције или транскрипције по избору наставника.</p>
<p>Обавезни минимум програма Тридурске и три молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета

САКСОФОН

Циљ

Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање

ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред
Годишњи фонд
часова

Четврти
70 часова

<p>ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – изводи тонове трећег регистра са лакоћом; – свира скале у разним артикулацијама; – правилно изводи осминске тактове; – правилно изводи триоле; – чита са лакоћом нотни текст; – у свирању у ансамблу прати поред свог гласа и гласове других инструмената; – чита партитуру триа и квартета; – се самостално штимује на клавир и други инструмент; – одреди тоналитет задате композиције; – интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – изражајно свира на јавном наступу; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбе на једном тону). Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу. Осмински тактови. Опсег од Ц1 до Ф3. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале до 4 предзнака са тоничним трозвучком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд. Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Рене Дикло: <i>35 техничких етида</i> – Перењи (мађарска школа): <i>Саксофон АБЦ 2 део</i> – Л. Петерсон: <i>Друга књига</i> – Г.Лакур <i>етиде</i> – Етиде по избору наставника <p>Комади По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма</p>		

Четиридурске и четири молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору

Јавни наступи

Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет

Програм испита

Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **САКСОФОН**

Циљ **Циљ** учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– изводи са лакоћом све тонове на инструменту;– правилно изводи све врсте тактова и све врсте ритмова,– одреди тоналитет задате композиције;– интонативно чисто изводи све тонове које је научио до сада да свира на инструменту;– изражајно свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– комуницира са корепетитором кроз музику;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољи самопоуздање у току јавног наступа;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонске вежбе. Цео опсег инструмента (б – Фис3). Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до 5 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање) Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p>

<ul style="list-style-type: none"> – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. 		<p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Клозе: <i>техничке етиде</i> – прва књига – Рене Дикло: <i>35 техничких етида</i> – <i>Лакур етиде</i> <p>Етиде по избору наставника Комади - По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика</p>
---	--	---

Обавезни минимум програма
Четиридурске и четири молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору

Јавни наступи
Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет

Програм испита
Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

Назив предмета **САКСОФОН**

Циљ **Циљ** учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – чита ноте а прима виста у брзом темпу; – иводи вибрато; – примени знање из теорије музике у композицијама које изводи; – самостално анализира дело које свира; 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа. Тонске вежбе. Цео опсег инструмента (б – Фис3). Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу. Вибрато.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – самостално постави динамику у задатим композицијама; – свира скале у разним артикулацијама; – контролише интонацију; – изражајно свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – свира у ансамблу; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; 		<p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале до 6 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање)</p> <p>Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Клозе: <i>Техничке етиде</i> – Г.Лакур: <i>Етиде</i> – Етиде по избору наставника <p>Комади По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма Петдурских и пет молских лествица, 15 етида, три композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, музичка фраза, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

(Флаута, Кларинет, Саксофон)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо-моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави дувачких инструмената у првом циклусу посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона, његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дисања и правилну импостацију усника, трске или писка (у зависности од инструмента). . Од самог почетка, у оквиру регистра који омогућава најлакшу емисију тона, потребно је применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана. Већ од првих корака изузетно је важно развијати љубав код ученика за заједничко музицирање.

У току другог циклуса треба обрадити све тоналитете, дурске и молске, са тоничним трозвуком. Посебну пажњу треба усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама. скале свирати напамет, увек у одређеном ритму од почетка до краја, у истом темпу, без убрзавања и успоравања.

У раду увек треба до краја инсистирати на потпуном овладавању сваког техничког и тонског захтева који је задат у нотном тексту. Код ученика, треба неговати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање. У оквиру свих елемената који чине наставни процес (тонске и техничке вежбе, лествице, етиде и комади за извођење уз пратњу клавира), неопходно је пажњу ученика усмеравати на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмената и правилна примена технике дисања. Изузетно је важно радити на стицању искуства свирањем у камерним ансамблима или оркестру.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.

Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нерепалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

5.1.6. Теоретски предмети

(солфеђо, теорија музике)

Назив предмета **СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – пева по слуху и солмизацијом песмице у С, G, F дуру; – звучно препозна карактер дура; – пева и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук у С, G, F-дуру; – чује и именује главне ступњеве; – пева по слуху и препозна мол; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише и чита ноте солмизацијом и 	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Слушање музике уз покрет. Слушање музике уз цртање. Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.</p>
	<p>МЕЛОДИКА</p>	<p>Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред кроз С, G, F дур (певање). Звучна слика дурског тонског рода. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скокова у: тонику, доминанту, вођицу и тонични трозвук. Функције главних ступњева. Песмице у молским тоналитетима (певање). Развој музикалности.</p>
	<p>МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у</p>

<p>музичком абецедом у виолинском и бас кључу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи и записује нотне вредности и одговарајуће паузе; – препозна и примени предзнаке: повисилицу и снизилицу у мелодијском примеру; – објасни својим речима појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – објасни својим речима лествичне појмове; – примени музичке ознаке за понављање, динамику и темпо; – примени најчешће начине извођења у музичким примерима (повезано и кратко); – опажа и пева тонове и мотиве; – препозна и запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изведе четвртинске тактове; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – изводи ритам на различите начине; – одржи ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – визуелно сагледава и изводи као целину: 		<p>зависности од врсте инструмента.</p> <p>Нотне вредности и одговарајуће паузе: цела, половина, половина с тачком, четвртина и осмина.</p> <p>Хроматски знаци: повисилице и снизилице.</p> <p>Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах.</p> <p>Именовање нота солмизацијом и музичком абецедом.</p> <p>Лествични појмови : лествица, тетрахорд, степен, полустепен, ступњеви.</p> <p>Музичке ознаке: понављање, <i>prima i seconda volta</i>, <i>D.C.al fine</i>, корона.</p> <p>Основне ознаке за динамику (<i>forte</i>, <i>piano</i>, <i>mezzoforte</i>, <i>mezzopiano</i>, <i>crescendo i decrescendo</i>).</p> <p>Основне ознаке за темпо (<i>andante</i>, <i>moderato</i>, <i>allegro</i>, <i>vivo</i>).</p> <p>Основне ознаке за артикулацију (<i>legato</i>, <i>staccato</i>).</p>
	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ</p>	<p>Опажање и интонирање тонова и мотива у тоналитету.</p> <p>Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива.</p> <p>Записивање ритмичке окоснице.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације у складу са пређеним градивом.</p> <p>Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.</p>
	<p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p>	<p>Слушање и уважавање извођача</p>

<p>синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја;</p> <ul style="list-style-type: none"> – изводи ритам уз покрет; – препознаје и изводи знаке за продужавање трајања тона; – чита ритам солмизацијом. 	<p>РИТАМ</p>	<p>Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4. Препознавање ритма у примерима. Начини извођења ритма (куцање или тактирање или мануелна техника). Четвртина као јединица бројања. Равномерно читање. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана на две јединице бројања. Покрет у функцији ритма. Знаци за продужавање трајања тона: тачка, лук, корона. Ритмичко читање.</p>
<p>Јавни наступи: Јавни час - извођење научених песмица које обухватају програм првог разреда</p>		
<p>Програм смотре: 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима уз анализу (садржаји I разреда).</p>		

Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Други**
 Годишњи фонд **70 часова**
 часова

<p>ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; 	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.</p>
	<p>МЕЛОДИКА</p>	<p>Тоналитети: С, G, F дур (утврђивање). Функционални односи у тоналитету.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – звучно препозна карактер дура и мола; – слушно разликује и пева различите врсте мола – горњи тетрахорд молских тоналитета; – пева песмице по слуху и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук; – чује и именује главне ступњеве; 		<p>Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (а, d и е мол). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у а, d и е молу. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музикалности.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; – пише и чита ноте солмизацијом и музичком абецедом у виолинском и бас кључу; – изводи и записује нотне вредности и одговарајуће паузе; – препозна и примени предзнаке: повисилицу и снизилицу у мелодијском примеру; – објасни својим речима појмове: такт, тактица, предтакт и узмах; – објасни својим речима лествичне појмове; 	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање метра.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – примени музичке ознаке за понављање, динамику и темпо; – примени најчешће начине извођења у музичким примерима (повезано и кратко); 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опажа и пева тонове и мотиве; – препозна и запише ритам у мелодијском примеру; 	<p>РИТАМ</p>	<p>Врста такта: 2/4, 3/4, 4/4. Осмина као јединица бројања: 2/8, 3/8, 4/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изведе четвртинске тактове; – изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – изводи ритам на различите начине; – одржи ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – визуелно сагледава и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – изводи ритам уз покрет; – препознаје и изводи знаке за продужавање трајања тона; – чита ритам солмизацијом. 		<p>Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима од звука ка нотној слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања. Четвороделна подела јединице бројања. Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици – увод и припрема.</p> <p>Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.</p>
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	<p>Записивање и препознавање обрађених лествица и тетрачорада. Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта), дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетрачорд, главни ступњевеи, вођица, тонични трозвук, интервали).</p>
	МУЗИЧКИ БОНТОН	<p>Слушање и уважавање извођача.</p>
<p>Програм смотре:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера 2. Мелодијски пример (а, d или е mol) уз анализу: лествица, тетрачорди, интервали, дурски и молски квинтакорд. 3. Ритмичко читање у бас кључу у оквиру пређеног градива 		

Кључни појмови садржаја: слушање , покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон.

Назив предмета **СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знањештине које подразумевају музичко описмењавање и језичку музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за ритам у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом свих инструмената.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање;– слуша дечије и народне композиције, примере из литературе уз покрет;– изражава утиске о слушаном делу цртањем;– препозна разлике и пева мелодијске примере у дуру и молу;– пева и препозна однос тонике и доминанте, и скокове у све ступњеве;– пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере;– пева штимове обрађених дурских и молских лествица;– звучно разликује дур и све врсте мола;– опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера;– пева двогласне примере и композиције са клавирском пратњом;– опажа и пева тонове и мотиве;– запише ритам у мелодијском примеру;– запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве;– запише мелодијске диктате;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (из претходних разреда). Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери који одговарају инструменталној литератури за трећи разред (D dur, h-mol, B-dur и g-mol). Штимови. Једноставне песмице по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто (a mol-A dur, d mol-D dur). Горњи тетрахорди у све три врсте мола: природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музикалности. Двогласно певање.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице.

<ul style="list-style-type: none"> – опажа и пева дурски и молски квинтакорд; – опажа и пева интервале до квинте; – пева доминантни септакорд у песмама и мелодијским примерима; – препозна врсту такта; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; – примени знања и вештине уз игру; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту; – препозна и изводи тактове са половином као јединицом бројања; – визуелно сагледава и изводи као целину основне фигуре, паузе и лукове у такту 6/8 уз певање одговарајућих песмица; – изводи ритам кроз покрет; – изведе ритам певајући песме по слуху и песме различитих жанрова; – равномерно чита ноте у виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – препозна и изводи триолу; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна интервале до квинте; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд на основним тоновима и квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима; – објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве 		<p>Записивање и интонитање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима.</p> <p>Опажање и певање: мале и велике секунде, мале и велике терце, чисте кварте и чисте квинте обрађених кроз песмице и примере из литературе.</p> <p>Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада.</p> <p>Интонирање доминантног септакорда у обрађеним тоналитетима са разрешењем у тонику.</p> <p>Опажање метра .</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације.</p> <p>Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.</p> <p>Музичко дидактичке игре.</p>
	<p>РИТАМ</p>	<p>Половина као јединице бројања: 2/2, 3/2, 4/2.</p> <p>Основне фигуре у такту 6/8 уз примену лукова и паузи.</p> <p>Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником).</p> <p>Ритам у примерима - од звука ка нотној слици.</p> <p>Покрет у функцији ритма.</p> <p>Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо у зависности од инструмента.</p> <p>Четвороделне поделе јединице бројања: пунктирана и обрнуто пунктирана, синкопа на јединици бројања, паузе, лукови...</p> <p>Поставка триоле.</p>

и вођицу, тонични трозвук, интервали.		Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Интервали до квинте (мала и велика секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта) дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима. Утврђивање знања из музичке терминологије. Ознаке за темпо: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до два предзнака УСМЕНИ ДЕО: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у I, II и III разреду) уз анализу мелодијског примера: лествице, тетрахорди, имена и врста интервала до квинте, дурски и молски квинтакорд и лествични квинтакорди на главним ступњевима обрађених лествица. 2. Ритмичко читање: виолински / бас кључ (пређено градиво из I, II и III разреда).		

Кључни појмови садржаја: слушање, покрет, игра, импровизација, мелодија, ритам, музички бонтон

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве – пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова и мелодијске примере; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – препозна и пева дурски и молски тонски род; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; – пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише лакше мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру – опажа и пева интервале до сексте; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева доминантни септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; 	<p style="text-align: center;">МЕЛОДИКА</p>	<p>Обнављање градива (из претходних разреда). Функционални односи у тоналитету. Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за четврти разред (А- dur, fis mol, Es dur, c mol, E dur, cis mol). Штимови. Једноставне песме по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто-мутација . Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Развој музикалности. Двогласно певање. Композиције са клавирском пратњом.</p>
	<p style="text-align: center;">ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање и интонирање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима. Записивање ритмичке окоснице Опажање и певање: мале и велике секунде, мале и велике терце, чисте кварте и чисте квинте и мале и велике сексте обрађених кроз песмице и примере из литературе. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање доминантног септакорда.</p>
	<p style="text-align: center;">МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије научене песме или мелодијског примера. Музичко дидактичке игре.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – примени знања и вештине уз игру; – препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање; – препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; – препозна и изводи синкопу на јединици бројања; – визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8; – изводи такт 9/8 и 12/8 – пева песме по слуху и песме различитих жанрова; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетракорде; – запише и препозна интервале до сексте; – запише и препозна квинтакорде на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима; – запише и препозна доминантни септакорд; – објасни различите врсте темпа; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; 		
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Синкопа на једници бројања. Сложена подела тродела у такту 6/8 без примене лукова и шенаестинских пауза. Информативно упознавање врсте такта 9/8 и 12/8. Начини извођења ритма Ритам у примерима-од звука ка слици. Равномерно читање. Обрађене ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања и синкопа на јединици бројања, паузе, лукови... Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Лествице и тетракорди. Интервали до сексте (чисти, велики и мали). Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима. Доминантни септакорд. Ознаке за различите врсте темпа.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.

<p>– поштује правила понашања на концерту.</p>		
<p>Програм смотре: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у III и IV разреда) уз анализу примера (садржаји IV разреда). 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из III и IV разреда).</p>		

Кључни појмови садржаја: функције, синкопа на један, троделни ритам, развој музичке меморије, креативност, импровизација, љубитељи музике.

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; – пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе различитих жанрова; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; 	<p style="text-align: center;">МЕЛОДИКА</p>	<p>Обнављање градива из претходних разреда. Функционални односи у тоналитету. Нови тоналитети: As dur, f mol, H dur, Des dur и b mol. Остали тоналитети са 5 и 6 предзнака – информативно. Штимови. Пева мелодије у истоименом дуру и молу. Звучна поставка модулације. првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; – пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – примени ознаке за различите врсте темпа и карактера; – пева двогласне примере (у пару или групи), каноне и композиције са клавирском пратњом; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; – опажа и пева доминантни и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; 		<p>Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8.</p> <p>Развој музикалности.</p> <p>Ознаке за темпо и карактер: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo, Cantabile</p> <p>Двогласни примери и канони.</p> <p>Композиције са клавирском пратњом.</p>
	<p style="text-align: center;">ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Записивање појединачних тонова, група тонова и мотива.</p> <p>Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима.</p> <p>Записивање ритмичке окоснице.</p> <p>Опажање и интонирање интервала до октаве.</p> <p>Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима.</p> <p>Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет.</p> <p>Опажање и интонирање доминантног и умањеног септакорда у тоналитету.</p>
	<p style="text-align: center;">МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке, импровизације.</p> <p>Импровизација мелодије научених песама или мелодијских примера.</p> <p>Савремена технологија у функцији наставе.</p>
	<p style="text-align: center;">СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.</p>
	<p style="text-align: center;">РИТАМ</p>	<p>Обрађене врсте такта.</p> <p>Триола на половини јединице бројања.</p> <p>Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова без шеснаестинских пауза.</p> <p>Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана.</p> <p>Начини извођења ритма.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу – изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; – препозна и изводи малу триолу; – визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; – препозна и изводи ритмичку фигуру: сичилијану и тирану – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; – приказује ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; – препозна двоструко пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на две јединице бројања; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и 		<p>Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова.</p> <p>Врсте такта: 5/8 и 7/8. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion). Равномерно читање нота. Четвороделна подела јединице бројања. Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Двоструко пунктиране и обрнуто пунктиране ритмичке фигуре на две јединице бројања - информативно. Ритмичко читање ауторских примера и примера из литературе.</p>
	<p>ТЕОРИЈА МУЗИКЕ</p>	<p>Лествице и тетрачоради. Интервали до октаве (мали, велики и чисти интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд. Доминантни септакорд са обртајима.</p>
	<p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p>	<p>Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.</p>

<p>молске лествице и тетра хорде;</p> <ul style="list-style-type: none"> – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна доминантни септакорд са обртајима; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту 		
<p>Програм смотре:</p> <p>Писмени део:</p> <p>1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака.</p> <p>Усмени део:</p> <p>1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у IV и V разреду) уз анализу (садржаји V разреда).</p> <p>2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из IV и V разреда).</p>		

Кључни појмови садржаја: функционалност, интерпретација, хармонски слух, метар, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

<p>ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – пева мелодијске примере у дуру и молу; 	<p>МЕЛОДИКА</p>	<p>Обнављање градива из претходних разреда. Тоналитети са 7 предзнака - информативно (да осете боју тоналитета).</p>

<ul style="list-style-type: none"> – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступење; ; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; – пева песме различитих жанрова и мелодијске примере са модулацијом; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; 		<p>Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулација првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима које воде ка разрешевајућем лествичном тону. Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције. Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; – пева српске песме и песме других националности; – пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; – пева двогласне примере, каноне и композиције са клавирском пратњом; – запише ритам у мелодијском примеру; – запише мелодијске диктате; – пева научен мотив у другом тоналитету; – опажа и пева интервале до октаве; 	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Записивање ритмичке окоснице. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима. Транспоновање мотива. Опажање и интонирање интервала до октаве (велики, мали и чисти, као и опажање прекомерне кварте и умањене квинте). Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналит. Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опажа и пева доминантни септакорд са 	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма. Савремена технологија у функцији наставе.</p>
	<p>РИТАМ</p>	<p>Обрађене врсте такта.</p>

<p>обртајима и умањени септакорд;</p> <ul style="list-style-type: none"> – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање музике; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; – изводи и препозна пређене ритмичке фигуре троделног ритма; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – изводи примере из литературе као и песме различитих жанрова; – приказује ритам кроз покрет; – ритмички чита етиде инструменталног типа- градиво VI разреда; – чита ритам солмизацијом – разуме и објасни својим речима музичке појмове; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту. 		<p>Сложена подела тродела и пређене фигуре троделног ритма.</p> <p>Начини извођења ритма.</p> <p>Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова.</p> <p>Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion).</p> <p>Ритмичко читање етида инструменталног типа - градиво VI разреда.</p> <p>Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.</p>
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Пређено градиво из теорије музике.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
<p>Испитни програм:</p> <p>Писмени део:</p>		

1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака.

Усмени део:

1. Мелодијски пример - тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама)

2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво).

Кључни појмови садржаја: Функционалност, корелација, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји солфеђа су усмерени ка стицању интонативних и ритмичких знања и вештина ученика са циљем да сагледава нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник солфеђа својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад можданих функција и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. Позитиван ефекат музике: опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Солфеђо се састоји из неколико области - тема: слушање музике, мелодика, опажање - интонирање - диктати, музичко стваралаштво, ритам, теорија музике и музички бонтон.

Наведене области су међусобно повезане иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Такмичења нису циљ предмета солфеђо него развијање љубави према музици и освешћивање и примењивање стечених знања на настави инструмента.

Слушање музике

Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају. Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик - сличност и различитост делова у композицији.

Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења, разговором и дискусијом. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком. На тај начин негује се квалитетна музичка публика.

Мелодика

Мелодика је област којом се развија и унапређује способност вокалног и инструменталног репродуковања мелодијско-ритмичког садржаја на основу музичког слуха. Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији кроз разне музичке моделе, вокализе, допуњалке, мелодијске примере. Певају се мелодијски мотиви, песме са текстом и примери из литературе, мелодије различитих жанрова, ауторске и народне композиције, као и композиције различитих националности.

Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности изражајним извођењем примера поштујући ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, агогику и фразирање. Примери се обрађују по слуху, у почетним разредима, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, и певањем солмизационим слоговима уз ритмичку пулсацију.

Припрема тоналитета, у почетним разредима, изводи се учењем песама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом, опажањем тонова, сличних кретању мелодије у песми, приказивањем и теоријским тумачењем музичких појмова.

Поставка подразумева обнављање научених песама, утврђивње лествице абecedним изговором, певање тоничног трозвука и каденце, препознавање мотива, певање инструктивних вежби и лакших примера из литературе и савладавањем канона и двогласа.

Обнављање тоналитета одвија се у оквиру опажања тонова а касније интервала и акорада из каденци, певањем тежих примера из литературе и двогласних примера. Тада се

утврђују тежи скокови. Лествице са много предзнака савладавају се певањем лествица и каденци и илуструју примерима из литературе, дакле, само информативно. Активно музицирање је најбољи пут ка развоју музикалности и љубави према музици.

Опажање-интонирање-диктати

Опажање појединачних тонова основа је памћења звука сваког ступња у лествици, чиме се поставља функционалност ступњева. Потребно је почети са опажањем неколико тонова, најбоље три, тонови тоничног трозвука као најстабилнија функција, и то у једној до две октаве (мала и прва). Постепено се брзина свираних тонова повећава и шири обим, с тим да се идентификовани тонови певају солмизацијом када се изводе у гласовном регистру, а изговарају или записују када се примењује већи обим. Овоме треба додати препознавање интервала као два одвојено одсвирана тона као и препознавање два симултано одсвирана тона, која ученици прво препознају певањем, а потом утврђују који је интервал (у зависности од програма одређеног разреда).

Усмене диктате ученици изводе групно и појединачно. Певањем одслушаног мотива ученици развијају меморију, а она се даље усавршава техником рада на аутодиктату (записивање научене песме или певање мелодијског примера и његовог записивања, а потом брисања - прво делова, а затим и примера у целости).

Интонирање тонова, интервала и акорада треба што више везивати за тоналитет, односно лествицу која се тада обрађује у мелодици. Интонирање и опажање акорада, дакле, има за ослонац каденцу, као и однос трозвука на главним ступњевима.

Диктати као резултат постављених звучних представа су пожељни на сваком часу. Писмене диктате не могу да раде ученици који нису вежбали писање нота и преписивали вежбе из уџбеника и на тај начин савладали читко и брзо писање и правилну ортографију. Ритмички диктати и записивање појединачних тонских висина претходе свакој појави мелодијско-ритмичких диктата.

Музичко стваралаштво

У основи музичког стваралаштва лежи продуктивно музичко размишљање које се разликује од репродуктивног, наиме, оно не понавља готове узоре, већ слободним комбиновањем ствара нове и логично осмишљене музичке садржаје.

Музичким стваралаштвом, ученици се у настави могу бавити мењањем мелодијских примера као и познатих песама, преобликовањем мелодије варирањем, експресивним обликовањем (променом динамике, артикулације и темпа) или креирањем песама и бројалица на задати текст чиме стварају нове једноставне, јединствене креативне мелодије. Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на удараљкама (Орфов инструментариј или ручно израђеним инструментима).

Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност како ученика тако и наставника.

Дидактичко-музичке игре

Музичке игре идеално су средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. У настави солфеђа користе се музичке игре, а оне доприносе свестраном развоју личности, развоју музичких, али и моторичких способности деце.

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије

музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

Ритам

Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере као ритмичке моделе и користе их као трансфер у даљим ритмичким искуствима.

Поставка се одвија на следећи начин: препознавањем мотива, извођењем кратких мелодијских мотива са новим градивом, мануелним извођењем ритма, правилним акцентовањем, испитивањем научног градива, самосталним извођењем нових задатака са сличним садржајем, записивањем ритмичке окоснице и читањем примера из вокалне и инструменталне литературе. На такмичењима би требало обратити пажњу да примери буду на нивоу инструменталних композиција како ритмичко извиђење не би само себи постало циљ.

Опажање врста такта континуирано прати рад на ритму кроз слушање музике, музичку пратњу наставника, извођење и кроз покрет.

Пре рада на ритмичком читању, али и касније, користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метричке врсте.

Равномерним читањем ученици савладавају континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају (без враћања код учињене грешке!). Код постављања четвороделне поделе са паузама на јединици бројања и лукова треба почети од најједноставнијих фигура које садрже примери из инструменталне литературе.

Домаћи задаци треба да садрже: преписивање нота, вежбе из ортографије, утврђивање научених ритмичких етида, вежбе равномерног читања, утврђивање добро научених примера уз поставку мелодике и ритма (песме са текстом и примери из литературе), евентуално, утврђивање оних мелодијских вежби које су обрађене на часу.

Посебно је потребно истаћи важност савладавања ритма и ритмичких фигура кроз покрет. Ученик изражава свој доживљај музике и прати покретом песме и композиције: тапшањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,...те при том опажа и усваја елементе ритма.

Теорија музике

Теорија музике у контексту наставе солфеђа представља усвајање знања која омогућавају разумевање нотног текста. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као саставни део музике, требало би је искључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу.

Музичка писменост

Музичка писменост подразумева савладавање основних елемената и појмова у музици: нотног писма, кључева, нотних вредности, лествица, итд. Она се поставља на почетку као основа ради касније надоградње. Потребно је да ученик уме својим речима да објасни значење музичких појмова и дефиниција, тј. да учи с разумевањем.

Музички бонтон

Наставник је у обавези да васпитно делује на ученика упућујући га на правила понашања-музички бонтон, при слушању и извођењу музике. Потребно је да подстиче ученика да пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понаша на концертима и јавним наступима.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима солфеђа најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све могуће разлоге за потенцијалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.

Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

ТЕОРИЈА МУЗИКЕ (шестогодишње школовање)

Циљ

ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описмењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре (информативно);– запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету;– запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне);– запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд;– запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима;– правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима.	ПОЈМОВИ	Музички појмови и термини.
	ТОНАЛИТЕТИ	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични интервали и квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету. Прости интервали.
	ИНТЕРВАЛИ	Трозвучи: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд.
	АКОРДИ	Четворозвучи: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.
	ОРТОГРАФИЈА	Правилно писање.

Испитни програм:
ПИСМЕНИ ДЕО:
Тест: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.

Кључни појмови садржаја: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји теорије музике су повезани са садржајима наставе солфеђа и усмерени су ка стицању музичких знања и вештина ученика са циљем да кроз теоретску анализу ученици сагледавају нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу) рад треба ефикасно организовати.

Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Теорија музике је посебан предмет у завршним разредима основног музичког образовања. Од првог до последњег разреда основног музичког образовања теорија музике прати сваку поставку и обраду методске јединице, како у мелодици и ритму, тако и у опажању, интонирању и диктатима.

У почетним разредима тежиште рада је на описмењавању ученика у оквиру домаћих задатака у виду преписивања примера из уџбеника и именовања исписаних нота и нотних записа, где је заправо циљ у овладавању нотним писмом у виолинском и бас кључу и савладавању нотних трајања и пауза као и врсте такта. Ова елементарна врста музичке писмености ће сужити као основно средство за даљу надоградњу знања из теорије музике.

Основне појмове наставник објашњава примерено узрасту ученика. Потребно је да ученици не уче напамет музичке: појмове, елементе и дефиниције, него да умеју својим речима да их објасне, покажу или одсвирају на инструменту. Сви музички елементи који се

посебно и постепено савладавају, међусобно су повезани и чине нераскидиву, свеобухватну целину музике.

Теорија музике која је у чврстој вези са наставом солфеђа представља усвајање знања која кроз анализу омогућавају тумачење и дубље разумевање нотног текста и музике. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као **саставни део музике**, требало би је искључиво радити кроз **озвучавање** ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу. Такав приступ теорији музике доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Утврђивање и проверу знања из теорије музике треба спроводити усменим и писменим путем, на разнолик и интересантан начин кроз: квизове, укрштене речи, дидактичке игре, тестове ...

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима теорије музике најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, да би функционални задаци имали приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и тумачењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оценивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за евентуалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

5.2. ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

(соло певање, упоредни клавир)

Назив предмета	СОЛО ПЕВАЊЕ
Циљ	Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише делове вокалног апарата; – правилно резонира; – правилно користи дијафрагму; – правилно држи тело; – разликује правилно од неправилног дисања; – самостално примењује вежбе дисања; – разликује правилно од неправилне емисије тона; – правилно интонира и јасно изговара слоге; – примењује промену вокала при певању лакших вокализа; – примењује основне елементе нотне писмености у певању, чита нотни текст; – лако пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Карактеристике вокалног апарата. Начин добијања тона. Правилно држање тела и став тела при певању Дисање и вежбе дисања. Емисија тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Једноставне вежбе кроз легато, секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и силазно, разложени квинтакорд. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Музички бонтон.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Х.Пановка, Ђ.Конконе, Г.Зјдлер Р.Тирнанић: <i>Песме Италијанских композитора, избор</i> Лакше композиције италијанских композитора: Ђ.Каћини, А.Калдара, А.Скарлати, А.Фалкониери, Л.Манџа, „Мале песме великих мајстора“ и друга дела по избору наставника које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика</p>

Обавезни минимум програма		
<ul style="list-style-type: none"> - четиривокализе - две песме старих мајстора - једна лакша песма 		
Јавни наступи		
Обавезан један јавни наступ у току школске године		
Програм смотри		
На крају школске године смотра, једна вокализа (са текстоили без текста) и једна песма старог мајстора, програм се изводи напамет не мора се изводити на оригиналном језику).		

Кључни појмови садржаја: вокални апарат, дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, певање, вокали, слушање музике, музички бонтон

Назив предмета **СОЛО ПЕВАЊЕ**

Циљ **Циљ** учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Други**

Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи тело и на правилан начин примењује вежбе дисања; – опише положај гласница при певању и функцију дијафрагме, резонатора; – лако формира тон и контролише интонацију при певању; – јасно изговара слоге и тумачи текст композиције при певању; – примењује различита музичка изражајна средства у фразирању, у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Став тела при певању и вежбе дисања.</p> <p>Карактеристике и одржавање вокалног апарата.</p> <p>Начин добијања тона.</p> <p>Емитовање тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције.</p> <p>Техничке вежбе кроз легато.</p> <p>Уједначавање вокала.</p> <p>Слушање, интонација и дикција.</p> <p>Тумачење динамике и темпа.</p> <p>Припрема за јавни наступ.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Техничке вежбе,</p>

<p>наступима у школи и ван ње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – пренесе публици сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике. 		<p>вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Х.Пановка, Ђ.Конконе, Г.Зајдлер, Л.Бордесе Лакше композиције Италијанских композитора по избору наставника Лакше песме класичара и романтичара „Мале песме великих мајстора“ (В.А.Моцарт, Ф.Менделсон, Л.В. Бетовен, Р.Шуберт, Ф.Векерлен и други, по избору наставника, који одговара узрасту и техничким могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> - четири вокализе - четири песме старих мајстора - две лакше песме 		
<p>Јавни наступи - обавезан један јавни наступ током школске године</p>		
<p>Испитни програм Испитни програм: две вокализе(са текстом, без текста, различитог карактера) једна песма старог мајстора Испитни програм се изводи напамет.(програм се не мора изводити на оригиналном језику)</p>		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон

Назив предмета

СОЛО ПЕВАЊЕ

Циљ

Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд
часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – примени правилан певачки став и вежбе дисања; – контролише дужину даха 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола правилног става при певању и дисања. Увод у предмет читања с листа,

<p>при певању;</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи стечена знања из основа музичке писмености, лако чита с листа уз помоћ наставника; – примењује нове певачке технике; – правилно интонира и при певању користи функцију дијафрагме и резонатора-јасно изговара и тумачи текст у композицији; – користи различита музичка изражајна средства при фразирању у зависности од карактера музичког примера; – јасно тумачи динамику кроз певање; – самостално изводи кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – изрази мишљење о сопственом и туђем наступу; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – користи предности дигитализације за слушање и извођење музике. 		<p>примена (prima vista). Развој певачке технике: portato, portamento, staccato, martelatto. Интонирање и емисија тона кроз техничке вежбе и композиције. Динамичко нијансирање: crescendo, decrescendo, diminuendo... Припрема за јавни наступ. Музички бонтон.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: <i>Песме за младе певаче</i>, избор „Мале композиције великих мајстора“ избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д.Јенко, С. Христић, З.Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце А. Даргомижски, М. Глинкаи други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> - четири вокализе - четири песме старих мајстора - једна песма класичара или романтичара - једна песма Српског или Словенског композитора 		
<p>Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Испитни програм</p> <ul style="list-style-type: none"> - једна вокализа - једна арија старог мајстора - једна песма по слободном избору(класичара, романтичара Српског или Словенског композитора) <p>Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику</p>		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон

Назив предмета **СОЛО ПЕВАЊЕ**

Циљ **Циљ** учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– самостално изводи вежбе дусања уз правилан став и држање;– лако формира тон и контролише интонацију при певању;– јасно изговара и тумачи текст композиције при певању;– примењује стилске разлике самостално у тумачењу композиције;– контролише мимику лица;– примењује принцип узајамног слушања у заједничком упевавању и певању;– самостално изводи, пева композиције напамет уз пратњу клавира;– комуницира са корепетитором кроз музику;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољава самопоуздање у току јавног наступа;– поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике;– користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Развој певачких вештина и осамостаљивање при вежбању.</p> <p>Тумачење стилских разлика у литератури.</p> <p>Текст- разумевање текста, тумачење музичким средствима и јасан и правилан изговор.</p> <p>Увод у камерну музику.</p> <p>Припрема за јавни наступ.</p> <p>Извођење композиција различитог карактера и сценски наступ.</p> <p>Музички бонтон</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер</p> <p>Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника</p> <p>Б. Цвејић: <i>Песме за младе певаче</i>, избор</p> <p>„Мале композиције великих мајстора“ избор лакших композиција</p> <p>Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д.Јенко, С. Христић, З.Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце</p> <p>А. Даргомижски, М. Глинкаи</p>

		други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.
Обавезни минимум програма		
<ul style="list-style-type: none"> – шест вокализа – четири песме старих мајстора – две песме класичара и романтичара – две песме Српских и Словенских композитора 		
Јавни наступи		
Обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм		
<ul style="list-style-type: none"> – две вокализе различитог карактера – једна арија старог мајстора – једна песма по слободном избору(класичара, романтичара Српског или Словенског композитора) 		
Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику		

Кључни појмови садржаја: дисање, тон, интонација, резонатор, дијафрагма, лако певање, вокали, слушање музике, музичка фраза, музички бонтон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА СОЛО ПЕВАЊЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Певањем се активира велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, као и емоционални развој.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз певање..

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно извођаштво. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

На сваком часу ученике треба упућивати на правилан став, правилно дисање и да правилно користе извођачки апарат.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план*

подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Током остваривања наставе и учења, наставник подстиче ученика пријатном радном атмосфером, уводећи га преко вежби дисања, лаганих техничких вежби, у умеће соло певања. Техничке вежбе су у почетном раду (нпр. секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и силазно, разложени квинтакорд, навише и наниже), једноставне, при чему кроз рад педагог инсистира: на правилној импостацији, мекој али конкретној атаки на тон, чистој интонацији, правилној артикулацији вокала и консонаната, апођатури, легату. Развојем гласовних способности ученика наставник кроз рад примењује нове певачке технике (*portato, portamento, staccato, martelatto*).

У раду са учеником, наставник треба да обрати шажњу на став тела као и мимику лица ученика, благи озарен израз. Кроз различиту музичку литературу, наставник упознаје ученика са епохама, стиловима извођаштва, карактеристикама истих, при чему ученик напредује у свом школовању.

Код ученика треба развијати љубав и вештине заједничког музицирања, узајамног слушања и певања у дуету чиме се развија потреба за међусобним слушањем и сарадњом у заједничкој интерпретацији музичког дела.

Веома је важно постицати ученике на слушање уметничке музике кроз видео примере, одласком на концерте, у позориште. Дискусијом о одслушаним или изведеним делима развијају се критички ставови о сопственим и другим извођењима што је веома важно за даље напредовање.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима соло певања најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова **35 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру;– да се оријентише на клавијатури;– правилно седи за клавиром;– примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу;– препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима;– примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела;– самостално свира кратке композиције напамет;– самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Положај за клавиром и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, модерато, алегро и друге..</p> <p>Појам лука.</p> <p>Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. Самоконтрола звука и разумевање музичког облика. Полифонија – канон, имитација. Скале и трозвици</p>

		<p>Скале до четири повисилице и једне снизилице у размаку једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном правцу од истог тона. Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела Кршић, Николајев – Бајер: <i>Школа за клавир</i> – од вежбе 85 и даље – Диверноа: <i>Етиде оп. 76</i> – основне вежбе за клавир – Черни: <i>Оп. 599, Оп. 453 оп. 139</i>, I свеска – Гњесина: <i>Клавирска абецеда</i>, избор – Лешхорн: <i>Мелодичне етиде оп. 192</i>, избор – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир</i> Ниво А и Ниво Б Обраде и аранжмани познатих мелодија и друге композиције примерене узрасту и способностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма – лествице и трозвуци по програму – тридесет композиција – вежбе, етиде и разни комади.</p>		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Програм смотри 1. Једна лествица по избору; 2. Једна етида; 3. Две композиције различитог карактера.</p>		

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд
часова

35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу;– одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине;– препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта;– користи педал у делима;– уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте;– чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте;– јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње;– осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела;– самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука;– повезује прсторедне групе подметањем и пребацавањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника;– развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника;– самостално, изражајно свира композиције напамет;– развија и испољи самопоуздање у току	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Технички и музички захтеви: Повезивање прсторедних група навише и наниже, развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе.</p> <p>Скале и трозвуци Најмање 4 дурске и 2 молске скале у осминама у размаку две октаве, паралелно. Трозвуци, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакордом.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска читанка за други разред</i> Ханон за почетнике – Диверноа: <i>Op. 176</i> – Лемоан: <i>Дечије етиде оп. 37</i> – Гњесина: <i>Мале етиде</i>, I део – Беренс: <i>Op. 70</i> – Черни: <i>Op. 139, 24 етиде</i> – М. Живковић: <i>Међумурје мало, Текла вода Карашица</i> – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i>, избор лакших – Хендл: <i>Избор композиција у</i></p>

- јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

редакцији Јеле Кршић

- Избор сонатина: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке, Кулау, Клементи. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине
- Збирка „*Наши композитори за младе пијанисте*”
- З. Христић: *Тачкице*
- Р. Петровић: *Игра, Циркус за мичиће, Украјинска игра*
- С. Хофман: *Две басне*
- Б. Предић: *Прича моје лутке*
- М. Тајчевић: *За мале*
- В. Миланковић: *Дечје приче, 25 мијатура* за I и II разред
- Избор лаких композиција (Просвета, Београд)
- Шуман: *Op. 68*
- Гречанинов: *Op. 99*
- Гедике: *Op. 36*
- Гурлит: *Op. 82*
- Раули: *Op. 36 и 37*
- Б. Барток: *За децу* – Клавирска музика за почетнике, Микрокосмос I, избор
- Мајкапар: *24 лаке композиције op. 16*
- Кабалевски: *Op. 30*
- Скот: *Кутија играчака*

Друге композиције одговарајуће тежине.

Обавезни минимум програма

- лествице и акорди по програму;
- осам композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде);
- две полифоне композиције;
- једна цела сонатина и један до два става из различитих сонатина или варијације.

Јавни наступи

- обавезна два јавна наступа током школске године

Програм смотри

1. Једна лествица по слободном избору;
2. Једна етида;
3. Две композиције по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз

индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова **35 часова**

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или реченице; – примени више динамичких нијанси у свирању; – негује културу тона; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије; – свесно користи директан и синкопирани педал; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер; – свира једноставну пратњу на задату мелодију; 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p>МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Техничке вежбе са ритмичким варијантама. Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер.</p> <p>Техничке вежбе, скале и трозвучи Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију. Најмање 4 дурске скале (које нису рађене у II разреду) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно, као и у распону три октаве у осминским триолама, паралелно. Најмање 2 молске скале у распону две октаве,</p>

паралелно.

Хроматске скале у распону две октаве, паралелно.

Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено.

Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно.

ЛИТЕРАТУРА

– Јела Кршић: *Клавирска вежбанка*

– Лемоан: *Дечје етиде оп. 37*

– Черни: *Оп. 849*, избор

– Бертини: *25 етида оп. 100*, избор

– Диверноа *оп. 176*

– Гедике: *Оп. 32 и 47*, број 5, 6 и 8

– Лак: *Оп. 172*

Друге етиде одговарајуће тежине.

– Ј. С. Бах: *Мале композиције*

– Ј. С. Бах: *Мали*

прелудијуми

– Јела Кршић: *Клавирска вежбанка*, избор

– Хендл: *Избор композиција*, у редакцији Јеле Кршић

Друге композиције одговарајуће тежине.

– Клементи, Дијабели,

Кулау, Дусик, Хајдн (лакше)

као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине.

– Гњесина: *Тема и шест малих варијација*

– Кабалевски оп. 51:

Варијације Еф-дур

– Сорокин: *Тама са варијацијама а-мол*

– Кулау: *Варијације Ге-дур*

– Кршић и Шишмановић:

Збирка Наши композитори за младе пијанисте

– Логар, Рајичић и Илић: *За мале клавиристе*

– Рајичић: *Дечја збирка*, избор

– Тајчевић: *Дјеци и I мала свита*

– Душан Радић: *Рондино*

– Р. Мац: *Стара ура игра полку*

– Чајковски: *Албум за младе*,

		<p><i>оп. 39, избор</i> – Шуман: <i>Албум за младе, оп. 68, избор</i> – Б. Барток: <i>Деци, Микрокосос II</i> – Гречанинов: <i>Дечја књига оп. 98</i> – О. Шин: <i>Од јутра до сумрака</i> – Шите: <i>Из веселог дечјег доба, избор</i> – Хајдн: <i>Мале игре, избор</i> – Моцарт: <i>14 дечјих композиција</i> – Скот: <i>Животиње, избор</i> – Сарауер: <i>Слике из дечјег доба</i> – Хачатуријан: <i>Андантино</i> – Лутославски: <i>12 малих комада</i> – Мајкапар оп. 33: <i>Минијатуре</i> – Вилалобос: <i>Изабрани лаки комади</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка, избор</i> – Раули: <i>19 малих комада, избор</i> – Поцоли: <i>Мали комади</i></p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација; 		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p> <p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица по слободном избору; 2. Једна етида; 3. Једна полифона композиција; 4. Један став сонатине; 5. Једна композиција по слободном избору. 		

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон.

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање

ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова **33 часа**

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за:</p> <ul style="list-style-type: none"> – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. <p>Припремне вежбе за веће интервале. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Читање с листа лаких композиција.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Молске скале кроз четири октаве у осминама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Черни: <i>Оп. 849 избор етида</i> – Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких</p>

про-
 блема I и II свеска
 – Беренс: *Op. 61*, избор
 – Лешхорн: *Op. 38I* избор
 Друге етиде одговарајуће
 тежине.
 – Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми*
 – избор
 – Хендл: Избог
 композиција, у редакцији
 Јеле Кршић
 Друге композиције
 одговарајуће тежине.
 – Хајдн Сонатине
 (редакција Кршић и
 Шишма-
 новић)
 Друге сонатине или сонате
 одговарајуће тежине.
 – С. Рајичић: *Мала свита*
 – Славенски: *Игре и песме са*
Балкана I и II свеска, избор
 лакших
 – В. Мокрањац: *Мала свита*
 – Кршић и Шишмановић:
 Наши композитори за младе
 пијанисте
 Друга дела одговарајуће
 тежине.
 – Менделсон: *Песме без*
речи, избор
 – Григ: *Лирски комади*,
 избор
 – Прокофјев: *Музика за децу*
 – Дебиси: *Мали црнац*
 – Дусик: *Матине*
 – Мартину: *Лутке*, избор
 лакших
 – Душкин: *Краљ вилењака*,
Вашир
 – Чимароза: *Сонате*, избор
 – Кабалевски: *Op. 27*
 – Лутославски: *Народне*
мелодије
 – Б. Барток: *За децу*,
 Микрокосмос III и IV свеска
 – Пинтарић и Станковић:
Композиције за клавир,
 избор
 Аранжмани и обраде разних
 познатих мелодија за клавир

Обавезни минимум програма

- лествице и акорди по програму;
- 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног
 карактера (етиде);

- две полифоне композиције;
- два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација; – једна композиција домаћег аутора.

Јавни наступи

- – обавезна два јавна наступа током школске године

Испитни програм (на крају школске године):

1. Једна етида;
2. Једна полифона композиција;
3. Један став сонатине;
4. Једна композиција по слободном избору.

Кључни појмови садржаја: клавир, слушање, опажање, тон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

УПОРЕДНИ КЛАВИР

I. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Свирањем се активира велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, као и емоционални развој.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно извођаштво. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоструко зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичком мишљењу које ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Наставник има могућност да по слободном избору, одабере и композиције за извођење које нису наведене у програму водећи рачуна о примерености наставним садржајима, учениковим техничким могућностима и музичким интересовањима, естетским захтевима и исходима.

Ученике треба стимулисати да читају нотни запис клавирске деонице коју изводе клавирски корепетитори како би се што боље упознали са садржајем клавирске пратње за главни предмет – соло певање. Веома је корисно ученике ставити у позицију корепетитора и при томе водити рачуна о да то буде по тежини пратња коју је реално испратити.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учесће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ
(солфеђо, теорија музике)

Назив предмета **СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање)**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрет; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна и чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи и записује: нотна трајања: целу, половину с тачком, половину, четвртину, осмину ноте; – препозна и употреби предзнаке: повисилицу, снизилицу и разрешилицу; – препозна и својим речима објасни појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – употреби солмизацију и музичку абецеду; – опише својим речима шта је лествица, 	<p style="text-align: center;">СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.</p>
	<p style="text-align: center;">МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе. Хроматски знаци: повисилице, снизилице и разрешилице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именовање нота солмизацијом и музичком абецедом. Лествични појмови. Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма. Основне ознаке за динамику (forte, piano, mezzoforte, mezzopiano; crescendo i decrescendo). Основне ознаке за темпо (lento, andante, moderato, allegro, vivo).</p>

<p>тетрахорд, ступњеви и главни ступњеви;</p> <ul style="list-style-type: none"> – употреби знаке за понављање, prima i seconda volta, D.C.al fine, корона; – примени основне динамичке ознаке (јако, тихо, умерено јако, умерено тихо, поступно појачавање и стишавање); – примени основне ознаке за темпо: спор, умерен и брзи; – примени најчешће начине извођења музичког дела (повезано, кратко и издржано) и музичке целине; – пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере; – звучно препозна дур и мол; – пева: лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту, тоничну терцу и вођицу и тонични трозвук; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – чује и препозна главне ступњеве; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише напамет научене песме; – запише мелодијске диктате по двотактима; – запише ритам у мелодијском примеру; – препозна врсту такта у певаним песмама са текстом; 		<p>Основне ознаке за артикулацију (legato, staccato, tenuto) и фразирање.</p>
	<p>МЕЛОДИКА</p>	<p>Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред (C, F и G дур а, е, d мол). Звучна слика дурског и молског тонског рода. Функционални односи у тоналитету. Поставка штима. Функције главних ступњева. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у обрађеним тоналитетима. - Природни, хармонски и мелодијски мол. Развој музикалности.</p>
	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ</p>	<p>Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Аутодиктат. Писмени мелодијски диктат. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда. Опажање метра.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица ; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изводи двочетвртински; трочетвртински и четворочетвртински такт; – препозна и изводи двоосмински, троосмински; – препозна и изводи такт шестосмина са основном поделом јединице; бројања и без лукова и паузи; – изводи бројалице; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – осећа ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи четвртине; осмине, лукове и одговарајуће паузе; – препозна и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – препозна и изводи основне фигуре; – приказује ритам кроз покрет; – изводи знакове за продужавање трајања; тона: тачка, лук, корона; – чита ритам солмизацијом; 	<p>РИТАМ</p>	<p>Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4, 2/8, 3/8.</p> <p>Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8. Начини извођења ритма. Ритам у примерима од звука ка слици.</p> <p>Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента.</p> <p>Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на две јединице бројања.</p> <p>Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта.</p> <p>Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.</p>
	<p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p>	<p>Слушање и уважавање извођача.</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Препознавање лествице и лествичних елемената у мелодијском примеру. 3. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима. 		

Кључни појмови садржаја: мелодија, ритам, покрет, импровизација, меморија, музички бонтон.

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрете; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз примере за слушање; – пева и препозна скок у тонику, доминанту, субдоминанту и вођицу; – пева по слуху мелодијске примере солмизацијом и песмице у молу; – звучно препозна мол; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – пева и препозна лествично и терцно кретање, тонични трозвук; – пева и препозна три врсте мола; – препозна и именује главне ступњеве; – изражајно пева мелодије различитог жанра и карактера; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише ритам у мелодијском примеру; 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	МЕЛОДИКА	<p>Утврђивање пређеног градива.</p> <p>Функционални односи у тоналитету.</p> <p>Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (D дур, h мол, Вдур, g мол, А дур, fis mol).</p> <p>Звучна слика молског тонског рода.</p> <p>Поставка штима.</p> <p>Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у пређеним тоналитетима.</p> <p>Природни, хармонски и мелодијски мол.</p> <p>Функције главних ступњева.</p> <p>Развој музикалности.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише напамет научене песме; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд; – опажа и пева мале и велике терце и чисту квинту; – опажа и пева дурски, молски и хармонски тетракорд; – препозна врсту такта у песмама са текстом и у примерима из литературе; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице; – изводи основне фигуре такта 6/8 уз певање одговарајућих песмица; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – изводи бројалице; – приказује ритам кроз покрет и игру; – равномерно чита ноте у виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; – визуелно сагледава и изводи као целину: основне фигуре; четвороделне поделе и пунктирану и обрнуто пунктирану фигуру на ритмичкој јединици; – препозна и чита лукове, паузе, узмах и предтакт; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетракорде; – запише и препозна интервале до квинте као и 	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетракорда. Опажање метра.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације. Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.</p>
	<p>РИТАМ</p>	<p>Обнављање пређених врста тактова и обрада такта: 4/8 и 2/2. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8 са луковима и паузама. Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником). Ритам у примерима од звука ка слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента. Четвороделна подела јединице бројања.</p>

<p>дурски и молски квинтакорд на основним тоновима;</p> <p>– објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервале.</p>		<p>Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.</p>
	<p>ТЕОРИЈА МУЗИКЕ</p>	<p>Записивање и препознавање обрађених лествица и тетракорада. Интервали до квинте (мали, велики и чисти) и дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервали).</p>
	<p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p>	<p>Слушање и уважавање извођача.</p>

Програм смотре:

1. Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера.
2. Мелодијски пример (а, е или d mol) уз анализу: лествица, тетракорди, интервали, дурски и молски квинтакорд.
3. Ритмичко читање у четвртинском такту у оквиру пређеног градива.

Кључни појмови садржаја: Слушање, мелодија, ритам, покрет, игра, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим

аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова **70 часова**

<p>ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступење; – пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова као и примере из инструменталне литературе; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – звучно препозна дурски и молски тонски род; – пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; 	<p>МЕЛОДИКА</p>	<p>Обнављање градива (све области). Функционални односи у тоналитету. Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за трећи разред (Es dur и c mol, E dur , cis mol As duru и f mol). Штимови. Једноставни примери по слуху и солмизацијом, као и мелодијски примери који садрже у себи мутацију. Звучна поставка модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Развој музикалности. Двогласни примери. Композиције са клавирском пратњом.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом; – опажа и пева и записује : тонове, групе тонова и мотиве; 	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Опажање и интонирање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима. Записивање ритмичке окоснице.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – запише мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева доминантни септакорд; – опажа и пева интервале до октаве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песама; – смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример; – примени потребна знања и вештине уз игру; – препознаје елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; – изводи ритмичке фигуре сичилијану и тирану; – изводи такт 9/8 и 12/8; – пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – доживљава ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском 		<p>Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање доминантног септакорда. Опажање и интонирање интервала до октаве обрађених кроз песме и примере из литературе.</p>
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
	РИТАМ	<p>Обрађене врсте такта. Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова и осминских пауза. Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана. Информативно упознавање врста такта 9/8 и 12/8. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Начини извођења ритма. Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритам кроз песме различитих жанрова.</p> <p>Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion,...). Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.</p>

<p>и бас кључу у једном или два линијска система;</p> <ul style="list-style-type: none"> – ритмички прочита триолу у четвороделној подели јединице бројања; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетрагорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна квинтакорде са обртајима у обрађеним тоналитетима; – запише и препозна доминантни и умањени септакорд; – објасни ознаке за различите врсте темпа и карактера; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту. 	<p>ТЕОРИЈА МУЗИКЕ</p>	<p>Лествице и тетрагорди. Интервали до октаве (чисти, велики и мали интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и прекомерни и умањени квинтакорд. Доминантни и умањени септакорда. Ознаке за темпо и карактер: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.</p>
	<p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p>	<p>Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту</p>
<p>Програм смотре: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. 2. Тест из теорије (лествице, предзнаци, тетрагорди, имена и врста интервала до октаве, дурски и молски квинтакорд са обртајима, доминантни и умањени септакорд). Усмени део: 1. Мелодијски пример. 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено садржаји из II и III разреда).</p>		

Кључни појмови садржаја: функције, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова **66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе;– пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве;– пева и опажа штимове обрађених дурских и молских лествица;– пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру;– пева мелодијске примере различитих жанрова са модулацијом;– пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима;– пева народне песме са текстом у тактовима 5/8 и 7/8;– пева српске песме и песме других националности;– пева двогласне примере и каноне (у пари или групи) и	МЕЛОДИКА	<p>Обнављање градива из свих области. Нови тоналитети: H dur, Des- dur и b-mol. Остали тоналитети са 5, 6 и 7 предзнака - информативно (да осете боју тоналитета). Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције.</p> <p>Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.</p>
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	<p>Записивање ритмичке окоснице. Транспоновање мотива.</p> <p>Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима.</p> <p>Опажање и интонирање интервала до октаве (велики, мали и чисти)</p>

<p>композиције са клавирском пратњом;</p> <ul style="list-style-type: none"> – запише ритам у мелодијском примеру; – пева научен мотив у другом тоналитету; – запише мелодијске диктате; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; – препозна доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример; – примени потребна знања и вештине уз игру; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – доживљава ритам кроз покрет; 		<p>и опажање прекомерне кварте и умањене квинте.</p> <p>Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет.</p> <p>Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда.</p>
	МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	Мелодијске и ритмичке импровизације.
	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.
	РИТАМ	<p>Обрађене врсте такта. Сложена подела и ритмичке фигуре троделног ритма. Начини извођења ритма. Ритам у примерима - од звука ка слици.</p> <p>Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion).</p> <p>Ритмичко читање етида инструменталног типа из градива IV разреда уз примену оба кључа.</p>
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Пређено градиво из теорије музике.
МУЗИЧКИ БОНТОН	<p>Пажљиво слушање и уважавање извођача.</p> <p>Присуство концерту.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> – ритмички чита етиде инструменталног типа из градива IV разреда; – разуме и објасни музичке појмове; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту; 		
<p>Испитни програм:</p> <p>Писмени део:</p> <p>1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака.</p> <p>Усмени део:</p> <p>1. Мелодијски пример - тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама).</p> <p>2. Ритмичко читање: бас кључ (пређени ритмички садржаји).</p>		

Кључни појмови садржаја: функционалност, метар, ритам, меморија, креативност, импровизација, музички бонтон.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ СОЛФЕЂО

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји солфеђа су усмерени ка стицању интонативних и ритмичких знања и вештина ученика са циљем да сагледава нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник солфеђа својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад можданих функција и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. Позитиван ефекат музике: опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Солфеђо се састоји из неколико области - тема: слушање музике, мелодика, опажање - интонирање - диктати, музичко стваралаштво, ритам, теорија музике и музички бонтон.

Наведене области су међусобно повезане иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Такмичења нису циљ предмета солфеђо него развијање љубави према музици и освешћивање и примењивање стечених знања на настави инструмента.

Слушање музике

Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају.

Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик - сличност и различитост делова у композицији.

Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења, разговором и дискусијом. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком. На тај начин негује се квалитетна музичка публика.

Мелодика

Мелодика је област којом се развија и унапређује способност вокалног и инструменталног репродуковања мелодијско-ритмичког садржаја на основу музичког слуха. Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији кроз разне музичке моделе, вокализе, допуњалке, мелодијске примере. Певају се мелодијски мотиви, песме са текстом и примери из литературе, мелодије различитих жанрова, ауторске и народне композиције, као и композиције различитих националности.

Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности изражајним извођењем примера поштујући ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, агогику и фразирање. Примери се обрађују по слуху, у почетним разредима, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, и певањем солмизационим слоговима уз ритмичку пулсацију.

Припрема тоналитета, у почетним разредима, изводи се учењем песама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом, опажањем тонова, сличних кретању мелодије у песми, приказивањем и теоријским тумачењем музичких појмова.

Поставка подразумева обнављање научених песама, утврђивње лествице абецедним изговором, певање тоничног трозвука и каденце, препознавање мотива, певање инструктивних вежби и лакших примера из литературе и савладавањем канона и двогласа. Обнављање тоналитета одвија се у оквиру опажања тонова а касније интервала и акорада из каденци, певањем тежих примера из литературе и двогласних примера. Тада се утврђују тежи скокови. Лествице са много предзнака савладавају се певањем лествица и каденци и илуструју примерима из литературе, дакле, само информативно.

Активно музицирање је најбољи пут ка развоју музикалности и љубави према музици.

Опажање-интонирање-диктати

Опажање појединачних тонова основа је памћења звука сваког ступња у лествици, чиме се поставља функционалност ступњева. Потребно је почети са опажањем неколико тонова, најбоље три, тонови тоничног трозвука као најстабилнија функција, и то у једној до две октаве (мала и прва). Постепено се брзина свираних тонова повећава и шири обим, с

тим да се идентификовани тонови певају солмизацијом када се изводе у гласовном регистру, а изговарају или записују када се примењује већи обим. Овоме треба додати препознавање интервала као два одвојено одсвирана тона као и препознавање два симултано одсвирана тона, која ученици прво препознају певањем, а потом утврђују који је интервал (у зависности од програма одређеног разреда).

Усмене диктате ученици изводе групно и појединачно. Певањем одслушаног мотива ученици развијају меморију, а она се даље усавршава техником рада на аутодиктату (записивање научене песме или певање мелодијског примера и његовог записивања, а потом брисања - прво делова, а затим и примера у целости).

Интонирање тонова, интервала и акорада треба што више везивати за тоналитет, односно лествицу која се тада обрађује у мелодици. Интонирање и опажање акорада, дакле, има за ослонац каденцу, као и однос трозвука на главним ступњевима.

Диктати као резултат постављених звучних представа су пожељни на сваком часу. Писмене диктате не могу да раде ученици који нису вежбали писање нота и преписивали вежбе из уџбеника и на тај начин савладали читко и брзо писање и правилну ортографију. Ритмички диктати и записивање појединачних тонских висина претходе свакој појави мелодијско-ритмичких диктата.

Музичко стваралаштво

У основи музичког стваралаштва лежи продуктивно музичко размишљање које се разликује од репродуктивног, наиме, оно не понавља готове узоре, већ слободним комбиновањем ствара нове и логично осмишљене музичке садржаје.

Музичким стваралаштвом, ученици се у настави могу бавити мењањем мелодијских примера као и познатих песама, преобликовањем мелодије варирањем, експресивним обликовањем (променом динамике, артикулације и темпа) или креирањем песама и бројалица на задати текст чиме стварају нове једноставне, јединствене креативне мелодије. Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на удараљкама (Орфов инструментариј или ручно израђеним инструментима). Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност како ученика тако и наставника.

Дидактичко-музичке игре

Музичке игре идеално су средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. У настави солфеђа користе се музичке игре, а оне доприносе свестраном развоју личности, развоју музичких, али и моторичких способности деце.

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

Ритам

Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере као ритмичке моделе и користе их као трансфер у даљим ритмичким искуствима. Поставка се одвија на следећи начин: препознавањем мотива, извођењем кратких мелодијских мотива са новим градивом, мануелним извођењем ритма, правилним акцентовањем, испитивањем научног градива, самосталним извођењем нових задатака са сличним садржајем, записивањем ритмичке окоснице и читањем примера из вокалне и инструменталне литературе. На такмичењима би требало обратити пажњу да примери буду на нивоу инструменталних композиција како ритмичко извиђење не би само себи постало циљ.

Опажање врста такта континуирано прати рад на ритму кроз слушање музике, музичку пратњу наставника, извођење и кроз покрет.

Пре рада на ритмичком читању, али и касније, користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метричке врсте. Равномерним читањем ученици савладавају континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају (без враћања код учињене грешке!). Код постављања четвороделне поделе са паузама на јединици бројања и лукова треба почети од најједноставнијих фигура које садрже примери из инструменталне литературе.

Домаћи задаци треба да садрже: преписивање нота, вежбе из ортографије, утврђивање научених ритмичких етида, вежбе равномерног читања, утврђивање добро научених примера уз поставку мелодике и ритма (песме са текстом и примери из литературе), евентуално, утврђивање оних мелодијских вежби које су обрађене на часу.

Посебно је потребно истаћи важност савладавања ритма и ритмичких фигура кроз покрет. Ученик изражава свој доживљај музике и прати покретом песме и композиције: тапшањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,...те при том опажа и усваја елементе ритма.

Теорија музике

Теорија музике у контексту наставе солфеђа представља усвајање знања која омогућавају разумевање нотног текста. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као саставни део музике, требало би је искључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу.

Музичка писменост

Музичка писменост подразумева савладавање основних елемената и појмова у музици: нотног писма, кључева, нотних вредности, лествица, итд. Она се поставља на почетку као основа ради касније надоградње. Потребно је да ученик уме својим речима да објасни значење музичких појмова и дефиниција, тј. да учи с разумевањем.

Музички бонтон

Наставник је у обавези да васпитно делује на ученика упућујући га на правила понашања-музички бонтон, при слушању и извођењу музике. Потребно је да подстиче ученика да пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понаша на концертима и јавним наступима.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима солфеђа најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за потенцијалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.

Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

Циљ

ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описмењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре (информативно); – запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету; – запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне); – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима; – правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима; 	ПОЈМОВИ	Музички појмови и термини.
	ТОНАЛИТЕТИ	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету.
	ИНТЕРВАЛИ	Трозвуци: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд.
	АКОРДИ	Четворозвуци: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.
	ОРТОГРАФИЈА	Правилно писање.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: Тест: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.		

Кључни појмови садржаја: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји теорије музике су повезани са садржајима наставе солфеђа и усмерени су ка стицању музичких знања и вештина ученика са циљем да кроз теоретску анализу ученици сагледавају нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу) рад треба ефикасно организовати.

Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Теорија музике је посебан предмет у завршним разредима основног музичког образовања. Од првог до последњег разреда основног музичког образовања теорија музике прати сваку поставку и обраду методске јединице, како у мелодици и ритму, тако и у опажању, интонирању и диктатима.

У почетним разредима тежиште рада је на описмењавању ученика у оквиру домаћих задатака у виду преписивања примера из уџбеника и именовања исписаних нота и нотних записа, где је заправо циљ у овладавању нотним писмом у виолинском и бас кључу и савладавању нотних трајања и пауза као и врсте такта. Ова елементарна врста музичке писмености ће сужити као основно средство за даљу надоградњу знања из теорије музике.

Основне појмове наставник објашњава примерено узрасту ученика. Потребно је да ученици не уче напамет музичке: појмове, елементе и дефиниције, него да умеју својим речима да их објасне, покажу или одсвирају на инструменту. Сви музички елементи који се посебно и постепено савладавају, међусобно су повезани и чине нераскидиву, свеобухватну целину музике.

Теорија музике која је у чврстој вези са наставом солфеђа представља усвајање знања која кроз анализу омогућавају тумачење и дубље разумевање нотног текста и музике. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као **саставни део музике**, требало би је искључиво радити кроз **озвучавање** ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу. Такав приступ теорији музике доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Утврђивање и проверу знања из теорије музике треба спроводити усменим и писменим путем, на разнолик и интересантан начин кроз: квизове, укрштене речи, дидактичке игре, тестове ...

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима теорије музике најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, да би функционални задаци имали приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и тумачењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оценивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за евентуалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.

Резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

5.3. ОРКЕСТАР / ХОР / КАМЕРНА МУЗИКА (II ЦИКЛУС)

Назив предмета **ХОР**

Циљ **Циљ** учења предмета Хор је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и музици кроз музичко искуство којим се подстиче развијање осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **II циклус**

Годишњи фонд часова **70/66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; – користи правилну и јасну дикцију и примењује правилан начин певања; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику; – прати диригента и пева усаглашено са осталим ученицима; – одговарајућим певањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; – интонира чисто у току извођења; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко певање; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Хор и карактеристике певања у хору. Правилан начин певања- држање тела и дисање. Дикција- значај правилне и јасне дикције, изговарање брзалица и бројалица. Хармонски слух – развој. Комуникација са диригентом. Интонација - значај чисте интонације и начини постизања. Композиције различитог карактера. Музички бонтон. Слушање дела помоћу доступних носиоца звука. Музички бонтон.

Обавезни минимум програма: једна народна песма, једна уметничка композиција, једна трогласна композиција

Јавни наступи: јавни часови у школи, концерт поводом Дана школе, различита домаћа и међународна такмичења, сарадња са локалном заједницом

Кључни појмови садржаја: тон, певање, слушање, интонација, музички бонтон

Назив предмета **ОРКЕСТАР**

Циљ **Циљ** учења предмета Оркестар је да код ученика развије интересовање и љубав према музици и заједничком свирању, кроз музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **II циклус**

Годишњи фонд **70/66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела;– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;– прати диригента;– комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима оркестра кроз музику;– усагласи сопствено извођење са потребама групног;– свирањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу;– пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко свирање;– коригује интонацију у току свирања;– самостално вежба поштујући процедуру;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике свирања у оркестру. Оркестар – врсте, карактеристике и организација (гудачки, хармоникашки, тамбурашки...) Оркестарски звук - начин добијања. Развој хармонског слуха. Сарадња и комуникација на релацији диригент - вођа деонице - пар за пултом. Носиоци звука – начин и значај коришћења. Музички бонтон.

<ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у оквиру оркестра; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу. – 		
<p>Минимум програма: 3 краћа дела или једно дело у више ставова, по избору диригента.</p>		
<p>Јавни наступи: на јавним часовима у школи, Републичко такмичење, наступи у оквиру локалне заједнице, концерт поводом Дана школе, различита такмичења.</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање, заједничко свирање, музички бонтон

Назив предмета **КАМЕРНА МУЗИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Камерне музике је да код ученика развије интересовање и љубав према камерном музицирању и музици кроз заједничко музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **II циклус**

Годишњи фонд часова **70/66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – усагласи индивидуално свирање са групним свирањем; – усагласи интонацију са осталим члановима камерног састава; – усагласи артикулацију са осталим члановима камерног састава; – усагласи динамичке ознаке са осталим члановима састава; – дефинише своју улогу у камерном саставу и 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Камерна музика – развој и врсте ансамбла. Специфичности свирања у камерном саставу. Вежбе за интонацију и артикулацију. Припремање ученика за јавне наступе. Музички бонтон. ЛИТЕРАТУРА Избор композиције за

<p>перципира улогу осталих чланова камерног састава;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – покаже спремност за тимски рад; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла. 		<p>различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава.</p>
<p>Обавезни минимум програма: три комада из различитих стилских епоха или различитог карактера</p>		
<p>Јавни наступи: минимум један јавни наступ камерног ансамбла у току школске године</p>		

Кључни појмови садржаја: тон, интонација, слушање музике, свирање, групно музицирање, музичка фраза, музички бонтон

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

ОРКЕСТАР/ХОР/КАМЕРНА МУЗИКА

I. УВОДНИ ДЕО

Певање и свирање у оркестру, хору и камерном ансамблу је од непроцењиве важности јер развија не само музичке способности већ има функцију социјалне кохезије. Оно развија способност ученика да комуницирају са другима кроз међусобно слушање, извођење и стварање музике и да изражавају своје мисли и осећања кроз музику.

Образовни циљ ових предмета обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних и инструменталних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно извођење.

Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања,

развијање одговорности, стицање самопоуздања, савладавање трење и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика, односно очекиване резултате у реализацији музичких садржаја. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима, а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима). Усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оркестар, хор и камерна музика обухвата ученике четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе и трећег и четвртог разреда четворогодишње школе. Изузетно, овим саставима могуће је прикључити и ученике трећег разреда шестогодишње школе, уколико ученик жели и може да прати наставни план и програм ради стицања искуства у групном певању или свирању. Овом ученику учешће у групном музицирању представља слободну активност која као таква не подлеже оцењивању.

Школа може у односу на своје капацитете у погледу заступљености инструменталних група и у односу на ученичке капацитете да формира гудачки, дувачки оркестар, оркестар хармоника, гитара, флаута, тамбура и сл.

Сви ученици који нису обухваћени радом оркестра у обавези су да похађају наставу хора.

Настава камерне музике се планира и реализује у оквиру Школског програма рада. Камерни састав има најмање три члана.

Ученици који имају посебна интересовања, капацитет и жељу могу бити истовремено обухваћени и радом оркестра/хора као и учешћем у раду камерног ансамбла.

Процес учења базира се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика, чак и када нису истог разреда и узраста, а подстицајне су и прихватљиве, како би се код ученика развила позитивна мотивација за рад. Ради бољег и бржег савладавања програма пожељно је да наставници солфеђа на својим часовима прочитају деонице које се изводе на настави хора, а наставници инструмента, на часовима главног предмета прочитају деонице које се изводе на настави оркестра.

Рад са оркестром обухвата: усклађивање прсторедра, штрихова, као и интонативно и ритмичко усклађивање, фразирање, динамичку обраду, уједначавање боје инструмената.

Рад са хором садржи: вежбе правилног седења, дисања, вокализе за уједначавање боје, увежбавање деоница, певање канона, певање једногласних, двогласних и трогласних композиција са пратњом и а капела. Такође, рад са хором обухвата интонативно и ритмичко

усклађивање, фразирање и динамичку обраду. Важно је увек обратити пажњу на дикцију и разумевање садржаја.

Литературу за камерну музику чини избор композиција које су писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава, нарочито ако су чланови ансамбла различитог узраста и разреда. Програм треба да буде занимљив, прихватљив и пријемчив ученицима, како би се подржала и развила љубав према овој врсти музике. У оквиру камерне музике наставник је у обавези да спреми: две композиције из периода барока или једно дело из периода преткласицизма, класицизма, романтизма и савремене музике, или три комада из различитих стилских епоха

Као што музика утиче на здравље (психолошки, социолошки, емоционални аспект) тако и свирање у оркестру/хору/камерном саставу у великој мери доприноси смањењу стреса и агресивности. Ученици који учествују у раду оркестра/хора/камерне показују боље резултате у учењу и социјалним вештинама.

У процесу рада врло је корисно преслушавање снимака сопствених наступа као и слушање различитих извођења на доступним носиоцима звука. На тај начин потребно је иницирати разговор са ученицима подстичући их на активно слушање, анализу као и сопствено критичко мишљење.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима оркестра/хора/камерне музике најбитније је развијање музичких способности и жеље за успехом и радом у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру ових активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности, подршке и задовољства заједничким успехом.

6. Програми образовно-васпитног рада у школи

6.1. Програм допунске и додатне наставе

Допунска настава се организује за ученике којима је потребна помоћ у савладавању програма и учењу са једним часом недељно, односно са по 35 часова годишње. Организовање допунске наставе предлажу стручна већа предмета на почетку школске године. Праћење ефеката допунског рада врши се континуирано, а евидентира у дневницима образовно-васпитног рада. Планирање садржаја допунске наставе врши предметни наставик.

Додатна настава се организује за ученике са посебним способностима, склоностима и интересовања за поједине предмете у трајању од 1 часа недељно, односно са по 35 часова годишње. Организовање додатне наставе предлажу стручна већа предмета на почетку школске године. Праћење ефеката додатног рада врши се континуирано, а евидентира у дневницима образовно-васпитног рада. Планирање садржаја и реализације овог вида васпитно-образовног рада врши предметни наставик.

6.2. Програм културних активности школе

Врсте активности

- организовање школских и ваншколских ученичких јавних наступа и концерата;
- организовање концерата професора;
- организовање концерата гостујућих музичких уметника;
- активности везане за организовање ученичког учешћа на домаћим и међународним музичким такмичењима (за појединце и камерне ансамбле), смотрема, фестивалима и сличним манифестацијама;
- организовање концертних размена и гостовања и сличних манифестација на нивоу појединих одсека и на нивоу школе;
- организовање мајсторских курсева истакнутих музичких педагога и извођача;
- организовање концертних предавања, семинара, трибина, саветовања и сличних скупова, везаних за музичку педагошко-извођачку проблематику;
- обезбеђивање редовне медијске промоције школе путем електронских и писаних медија и путем сајта школе;
- успостављање разних облика сарадње са домаћим и иностраним институцијама културе.

НАПОМЕНА: Бројне јавне наступе ученика на манифестацијама од јавног или интерног значаја, а које организујемо на основу дописа или захтева одређене институције током школске године није могуће прецизно планирати.

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

6.3. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања

У одговору на насиље, злостављање и занемаривање Основна музичка школа „Теодор-Тоша Андрејевић“ (даље: Школа) дужна је да спроводи превентивне и интервентне активности, процењује ризике, обезбеди заштиту од насиља, злостављања и занемаривања и прати ефекте предузетих мера и активности.

Конвенцијом о правима детета Уједињених нација, Република Србија се обавезала да обезбеди остваривање свих права детета, посебно оних која се односе на заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања, као и право на правично поступање, заштиту приватности и подршку за физички и психички опоравак и социјалну реинтеграцију детета и ученика који су били изложени насиљу.

Законом о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/2009, 52/2011 и 55/2013) прописано је да делатност предшколског васпитања и образовања, као и основног и средњег образовања и васпитања заснована на принципима поштовања права детета и ученика, тако да су овим законом прописане забране свих видова дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања. Ради спровођења ове обавезе Министарство просвете је донело Правилник о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (даље: Правилник о Протоколу), („Службени гласник РС“, број 30/10), који је ступио на снагу 15. маја 2010. године.

У примени Правилника о Протоколу Школа је дужна да обезбеди:

- услове за безбедно и подстицајно одрастање и развој детета и ученика,
- заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања, као и
- право на правично поступање,
- заштиту приватности и
- подршку за физички и психички опоравак и социјалну реинтеграцију детета и ученика који су били изложени насиљу, злостављању и занемаривању.

Појам насиље тумачи се као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета, ученика, запосленог, родитеља, старатеља или трећег лица, што значи да се прописане забране односе на све учеснике у остваривању делатности школе.

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

I – Циљеви програма

- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад Школе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;
- Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља;
- Развијање и неговање богатства различитости и културе понашања у оквиру васпитно-образовних активности;
- Информисање свих укључених о раду Школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља;
- Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља;
- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;
- Дефинисање правила понашања и последица кршења правила;
- Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (Наставничко веће, Ученички парламент, Савет родитеља, Школски одбор);

Општи циљ програма

Општи циљ програма је унапређење квалитета живота деце/ученика применом:

- Мера превенције којима се у Школи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације;
- Мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање.

Специфични циљеви у превенцији

- Ангажовање постојећих ресурса у Школи за стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;
- Укључивање свих интересних група (деца, ученици, директор, наставници, административно и помоћно особље, родитељи, старатељи, локална заједница) у доношењу и развијању програма превенције и заштите кроз наставне и ваннаставне активности;
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад Школе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;
- Дефинисање поступака и процедура за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља;
- Информисање свих укључених у рад Школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља;
- Унапређивање компетенција наставног и ваннаставног особља, деце/ученика, родитеља, старатеља и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања.

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

II – Задаци Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања

- Задаци чланова Тима за заштиту деце/ученика од насиља су да:
- Учествују у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- Информишу и пруже основну обуку за све запослене у установи са циљем стицања минимума знања и вештина неопходних за превенцију, препознавање, процену и реаговање на појаве насиља, злостављања и занемаривања деце/ученика;
- Кординирају израду и реализацију програма заштите деце/ученика од насиља (превентивне и интервентне активности);
- Организују консултације у установи и процењују нивое ризика и безбедности деце/ученика;
- Прате и процењују ефекте предузетих мера у заштити деце/ученика;
- Сарађују са релевантним установама;
- Воде евиденцију о појавама насиља;
- Прикупљају документацију;
- Извештавају директора школе, стручна тела, Ученички парламент, Савет родитеља и Школски одбор.
- Праћење спровођења превентивних и интервентних мера и активности врши се увидом у педагошку документацију, извештаје, свеску праћења, анкетне листиће, зидне паное, огласне табле школе, школску документацију и решења о покретању дисциплинског поступака.

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

6.4. Програм ваннаставних активности ученика

Програм ваннаставних активности у школи реализује се ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања и правилног коришћења слободног времена.

Школа својим Школским програмом и Годишњим планом рада дефинише различите активности у складу са својим ресурсима и просторним могућностима.

Активности се организују тако да ученици имају што више могућности за активно учешће, за креативно испољавање, за интеракцију са другим ученицима, коришћење различитих извора информација и савремених технологија. Резултате рада ученика у оквиру ваннаставних активности треба учинити видљивим јер се на тај начин обезбеђује мотивација и задовољство учесника активности. Бројни су начини на који је могуће то остварити као што су: организовање представа, изложби, базара, објављивање на сајту школе, кроз стваралаштва, спортске сусрете, хуманитарне акције, еколошке акције, музичке интерпретације, представе и друго.

Врсте активности

- јавни наступи у оквиру интерних и јавних часова и концерата у организацији школе
- јавни наступи у оквиру концерата класичне музике у локалној средини у организацији образовних институција или институција културе
- јавни наступи у оквиру Заједничких концерата музичких школа региона
- учествовање на такмичењима ван школе - у земљи и иностранству
- учествовање на хуманитарним концертима и узимање учешће у хуманитарним акцијама у граду
- учествовање у оквиру програма међународне концертне и културне размене и сарадње

Ваннаставна активност која ће се реализовати у овој школској години јесте секција Школски бенд. Циљ ове секције јесте мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад као и употпуњавање културних активности школе (прославе, манифестације, концерти,...). Радиће се на развијању слободног уметничког изражавања како појединца тако и групе. Кључни носиоци активности биће ученици, а руководилац секције ће бити координатор и подршка ученицима у њиховом стваралачком развоју. Кроз неговање музичког укуса и квалитетног звука, деца ће учити да свирају инструменте (бубањ, електрична гитара, бас гитара, синтисајзер) и изучавају различите врсте музике (поп, рок, народна музика).

6.5. Програм професионалне оријентације

Тим за професионални развој има циљ да у школи обезбеди помоћ појединцу да усклађује целовиту и реалну слику о себи и сагледа своју улогу у свету рада, да успешније планира и остварује свој професионални развој како би се потпуније и стваралачки испољио рад, да би постигао лично задовољство и био друштвено користан.

Обавеза да ради на професионалној оријентацији упућује школу да ову активност постави у свој програм рада тако да:

- суштинске образовно-васпитне задатке остварује интегрално унутар образовно-васпитног рада, предвиђеног планом и програмом;

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

- да организује посебне облике рада за остваривање задатака професионалне активности;
- путем наставе, сви наставници, стручни сарадници су дужни да остварују послове и задатке професионалне оријентације.

Носиоци	Радни задаци	Облици рада	Време
Предметни наставници	Изградња професионалне етике изабране струке и образовног програма	Индивидуални	Током године
Предметни наставници	Континуирани рад на формирању активног става према сопственом избору врсте рада	Индивидуални	Током године
Педагог	Пружање информација о мрежи средњих школа, условима уписа, итд.	Индивидуални, групни	Током године

Исто тако, програм професионалне оријентације се односи и на ученике:

Садржај активности	Време реализације	Носиоци активности
Континуирано праћење рада и постигнућа ученика на часу	Од почетка до завршетка школовања у ОМШ	Наставници, председници стр. већа, директор
Континуирано праћење рада и постигнућа ученика кроз редовне провере знања на смотрама ученика	Континуирано - Нарочито интензивно током другог образовног циклуса	Наставници, председници стр. већа, директор
Континуирано праћење рада и постигнућа ученика кроз ваннаставне активности	Континуирано - Нарочито интензивно током другог образовног циклуса	Наставници, председници стр. већа, директор
Континуирано праћење резултата остварених на такмичењима	Континуирано - Нарочито интензивно током другог образовног циклуса	Наставници, председници стр. већа, директор
Усмеравање ученика на редовно слушање класичне музике и посећивање концерата	Континуирано - Нарочито интензивно током другог образовног циклуса	Наставник главног предмета
Организовање консултација са наставницима СМШ везано за праћење рада и постигнућа ученика (преслушавања)	Најмање две године пре полагања пријемног испита	Наставници главног предмета, директор

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

Организовање консултација са наставницима СМШ везано за одабир програма за пријемни испит	Најмање годину дана пре полагања пријемног испита	Наставници главног предмета, директор
Организовање рада ученика са наставником из СМШ	Најмање пола године пре полагања пријемног испита	Наставници главног предмета, директор
<p>Организовање консултација родитеља са директором школе у присуству свих наставника који предају детету на теме:</p> <p>Жеље и планови ученика</p> <p>Могућности ученика (остварени ниво знања и искуства) - према резултатима показаним приликом провера знања</p> <p>- према мишљењу предметних наставника</p> <p>Давање тачних и благовремених информација о свим битним питањима везано за рад средњих музичких школа</p> <p>Упознавање родитеља са будућим обавезама ученика у СМШ и упућивање родитеља да ступи у директан контакт са новом школом</p> <p>Давање информација везано за пријемне испите</p> <p>Разматрање могућности родитеља да набаве квалитетан инструмент неопходан за СМШ</p>	Најмање пола године пре полагања пријемног испита	Директор и сви наставници који предају ученику
Пружање могућности ученику да одржи солистички концерт у школи у оквиру припрема за пријемни испит	Током целог школовања, а нарочито у завршном разреду	Наставници главног предмета, директор

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

6.6. Програм здравствене заштите

Здравствена заштита јесте организована и свеобухватна делатност друштва чији је основни циљ да се достигне највиши могући ниво очувања здравља грађана и породице. У обезбеђивању и спровођењу здравствене заштите у Републици Србији учествују, између осталих, образовне и друге установе. Здравственом заштитом обухваћена су деца до навршених 18 година живота, школска деца и студенти до краја прописаног школовања.

С обзиром на то да у оквиру основног музичког школовања није предвиђено похађање општеобразовних предмета, сви ученици основне музичке школе у обавези су да похађају наставу у редовној основној, односно средњој школи. Законом је регулисано да се здравствена заштита деце остварује у оквиру редовног школовања.

Што се тиче здравственог осигурања запослених и њихових сродника Школа као установа врши осигурање поменутих у складу са позитивним прописима који регулишу ту област.

Циљеви програма здравствене заштите:

- стицање знања, формирање ставова и понашања ученика у вези са здравим начинима живота, здраве исхране и развоја;
- унапређење хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље;
- остваривање активних односа у сарадњи школе, породице и заједнице на развоју, заштити и унапређењу здравља ученика;
- развијање свести о важности превенције и заштите здравља;
- развијање свести о правилном држању тела, учесталости деформитета кичме, превентивним активностима.

Школски програм здравственог васпитања реализују здравствени и просветни радници, али и стручни сарадници, родитељи и представници друштвене заједнице.

Здравствене активности се реализују у оквиру:

- редовне наставе (уграђивањем садржаја из програма кроз часове физичког васпитања, часове одељенског старешине)
- ваннаставних активности (акција посвећених здравој исхрани и здравим стиловима живота, радионице, предавања...)
- ваншколских активности
- израда паноа који прате обележавање датума битних за заштиту здравља – Ученички парламент

6.7. Програм социјалне заштите

Социјална заштита је организована друштвена делатност од јавног интереса, чији је задатак пружање помоћи и оснаживање за самосталан и продуктиван живот у друштву појединца и породице, као и отклањање последица социјалне искључености. Дете има право да, у складу са својим узрастом и зрелошћу, учествује и слободно изражава своје мишљење у свим

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

поступцима у којима се одлучује о његовим правима. Малолетно лице може да буде корисник права или услуга, између осталог, ако му је угрожено здравље, безбедност и развој.

Што се тиче овог вида заштите, обавеза основне музичке школе је да формира тим за заштиту деце од насиља, чији је један од задатака да сарађује са стручњацима из других релевантних установа у локалној заједници. Сарадња између школе и Центра за социјални рад односи се на координацију ради обезбеђивања свеобухватне заштите деце од насиља и обезбеђивања социјалне заштите детета и породице.

Социјална заштита ученика подразумева систем различитих мера и активности чији је циљ пружање најбоље подршке ученицима са социјалним проблема тј. ученицима који припадају осетљивим групама као што су:

- материјално угрожене породице,
- деца без родитељског старања,
- једнородитељске породице,
- ромска национална мањина,
- лица са инвалидитетом,
- лица са хроничним болестима,
- избегла и расељена лица,
- деца са сметњама у развоју и поремећајима у понашању.

Циљеви и задаци програма су:

- пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању;
- пружање помоћи васпитно запуштеним или угроженим ученицима, ученицима који долазе из дефицијентних породица или породица са проблематичним односима;
- сарадња са установама и организацијама које се бави социјалним питањима;
- упознавање и праћење социјалних прилика ученика / упућивање у остваривање социјал-но-заштитних мера;
- утврђивање социоекономског статуса родитеља;
- упућивање родитеља на остваривање права;
- развијање вредности пријатељства, солидарности и колегијалности

АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Идентификација ученика са посебним потребама из области социјалне заштите	Август, септембар,	Стручни сарадници, ПП служба Директор школе, Центар за социјални рад
Сарадња са родитељима/старатељима идентификованих ученика	Током године	Одељењске старешине
Успостављање сарадње са установама и организацијама социјалне заштите	Октобар	Педагог, директор, одељењске старешине, Установа социјалне заштите

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

Успостављање сарадње са Црвеним крстом	Октобар	Педагог/, директор, Одељењске старешине
Проналажење најефикаснијег вида пружања подршке идентификованим ученицима (по потреби и израда ИОП-а)	Октобар, новембар	Педагог, директор, Одељењске старешине, Установе и организације социјалне заштите, МПС, родитељи/старатељи ученика
Организовање акција за прикупљање неопходне помоћи идентификованим ученицима	Током године, према потребама	Савет родитеља, Школски одбор, јединице локалне самоуправе, педагог, директор, Одељењске старешине
Праћење ефеката указане социјалне помоћи	Током године	Директор, одељењски старешина
Разматрање могућности укључивања ученика у трајнији облик социјалне помоћи ученику којег пружа држава.	Током године, према потребама	Директор, педагог, Савет родитеља, Школски одбор

6.8. Програм сарадње са локалном самоуправом

Школа са јединицом локалне самоуправе остварује сарадњу у следећим подручјима деловања:

- у области реализације инвестиционог одржавања школског објекта;
- у области остваривања превенције насиља деце/ученика;
- у области реализације планираних ваннаставних активности;
- у области реализације културних манифестација у организацији јединице локалне самоуправе;
- у области
- заједничког планирања међународне сарадње

Програмски садржаји	Време реализације	Носиоци активности
Учешће у програмима Културног центра	континуирано, по договору	наставници, ученици, родитељи, директор и запослени у Културном центру
Учешће у програмима библиотеке	континуирано, по договору	наставници, ученици, родитељи, директор и запослени у библиотеци
Учешће у програмима Музеја	континуирано, по договору	наставници, ученици, родитељи, директор и запослени у Музеју

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

Сарадња са музичким школама - основним, средњим и високим на свим нивоима	континуирано, по договору	наставници, ученици, родитељи, директори, стручна већа
Сарадња са бившим ученицима	континуирано, по договору	наставници, директор, бивши ученици и њихови родитељи
Сарадња са реномираним уметницима	континуирано, по договору	наставници, директор и уметници
Сарадња са производним организацијама/предузећима	континуирано, по договору	производне организације /предузећа
Планирање програма међународне сарадње	октобар	Директор школе и представници локалне самоуправе
Органузовање концерта у Геронтолошком центру	октобар	наставници, ученици, родитељи, директор и запослени у Геронтолошком центру
Организовање Концерата за предшколску установу	новембар	наставници, ученици, родитељи, директор и запослени у предшколској установи, главни васпитачи
Организовање такмичења, концерта Отварања и Завршног концерта такмичења соло певача»Никола Цвејић»	новембар	запослени, медији, донатори, музички критичари, музичке школе Србије
Организовање Новогодишњег-полугодишњег концерта и дружења ученика	децембар	запослени, ученици, родитељи, медији
Концерт поводом школске славе Свети Сава	јануар	запослени, ученици, родитељи, медији
Организовање мајсторског курса	фебруар	запослени, ученици, родитељи, медији
Концерт ученика поводом обележавања Дана жена	март	запослени, ученици, родитељи, медији

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

Концерт ученика припремног разреда	март	запослени, ученици, родитељи, медији
Остваривање програма међународне сарадње	март	Наставници, ученици, директор школе, представници локалне самоуправе, наставници и директор школе из иностранства
Организовање мини-концерата по објектима предшколске установе»Полетарац«	мај	запослени, ученици, родитељи, медији музичке школе Србије
Организовање Заједничког концерта завршних разреда	мај	запослени, ученици, родитељи, медији
Организовање Свечаног концерта награђених ученика	мај	наставници, ученици, медији
Организовање Годишњег концерта ученика	јун	запослени, ученици, родитељи, медији

6.9. Програм сарадње са породицом

Партиципација родитеља у школи, тј. њихова укљученост у различите аспекте школског живота представља важну компоненту образовно-васпитног процеса и у непосредној је вези са квалитетом тог процеса. Партнерство породице и школе представља важан предуслов за адекватно подржавање и подстицање развоја детета, будући да је добробит детета централни интерес, како породице тако и школе.

Програмом сарадње са породицом, школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно старатељима деце и ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне, и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, са циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Програм сарадње са породицом обухвата и организовање отвореног дана сваког месеца, када родитељи, односно старатељи могу да присуствују образовно-васпитном раду.

Ради праћења успешности програма сарадње са породицом, школа организује анкетаирање родитеља, односно старатеља, у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом са циљем добијања сугестија за њено унапређивање.

Мишљење родитеља, односно старатеља, добијено као резултат анкетаирања, узима се у обзир у поступку вредновања квалитета рада школе.

Циљ програма сарадње са породицом:

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

Породица и школа имају заједнички циљ – подржавање и подстицање развоја ученика.

Програми у области сарадње са породицом усмерени су, пре свега, на развијање партнерских односа између кључних актера у Школи, као и на јачање родитељске компетенције, посебно у областима васпитања и превенције негативних појава.

Задаци програма сарадње са породицом

- Информисање родитеља о њиховим правима и обавезама, као и начинима укључивања у рад Школе;
- Задовољавање потреба породице и њених циљева;
- Едуковање родитеља кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања;
- Развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика;
- Обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и Школе;
- Остваривање позитивне интеракције наставник – родитељ;
- Обезбеђивање информисаности родитеља о променама у систему образовању које се тичу ученика, као и о свим наставним и ваннаставним активностима Школе.

Области сарадње са породицом

Информисање родитеља и старатеља

Родитељи/старатељи треба да буду детаљно информисани о свим аспектима школског живота и образовног процеса који се посредно или непосредно тичу њихове деце и њих, као и о могућностима на које све начине могу да се укључе у рад школе и дају свој допринос унапређењу квалитета образовно-васпитног процеса.

Ова област сарадње породице и Школе одвија се кроз следеће облике рада:

- редовно обавештавање родитеља о свим активностима путем сајта Школе
- организовање Отворених врата – термина када родитељи имају могућност да са наставницима разговарају о раду и напредовању ученика
- месечно организовање Отвореног дана, када родитељи, односно старатељи могу да присуствују образовно-васпитном раду
- уређивање огласних табли у Школи са садржајима намењеним родитељима
- одржавање родитељских састанака
- одржавање Општег родитељског састанка

Укључивање родитеља и старатеља у наставне и остале активности

Будући да је један број родитеља изразио жељу да партиципира у различитим аспектима васпитно-образовног процеса, школа им то и омогућава на више различитих начина:

- кроз учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/у које је школа укључена,
- кроз сарадњу на обезбеђивању безбедног окружења у школи,
- кроз сарадњу на пољу професионалне оријентације,
- родитељи су сарадници при организацији и реализацији концерата, музичких такмичења и различитих ваннаставних активности у Школи,

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

- родитељи су сарадници и асистенти у реализацији музичких посета, мајсторских курсева и других активности ученика,
- родитељи су сарадници у организацији и реализацији радионица, хуманитарних акција и сличних активности,
- родитељи учествују у раду стручних тимова које по потреби формира директор школе,
- родитељи су евалуатори васпитно-образовног рада и квалитета рада установе кроз процес самовредновања квалитета рада школе,
- родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у изради и реализацији индивидуалног образовног плана
- и друго.

Укључивање родитеља и старатеља у процес одлучивања

Овај облик сарадње пружа родитељима информације о организацији живота и рада школе, пружа им прилику да допринесе побољшању услова рада школе, као и прилику да утичу на планирање и организовање рада школе, а стално присуство родитеља у школи допринноси учвршћивању односа школе и породице.

Законска регулатива прописује обавезу школе да укључи родитеље у процес одлучивања у школи у својству чланова Савета родитеља и чланова Школског одбора, учешће у раду свих тимова на нивоу школе, као и кроз сарадњу са локалном заједницом, сарадњу са породицом и слично.

Школа организује испитивање потреба и очекивања родитеља применом анкета, а родитељи надарених ученика и родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у процесу доношења индивидуалног образовног плана, да предлажу спољне сараднике у тиму који се бави образовним планом, као и да дају одобрење за спровођење индивидуалног образовног плана.

Едукација и саветодавни рад са породицом

Будући да су родитељи у највећој мери упућени на сарадњу са наставницима и са њима имају најчесталије контакте, важан задатак наставника је да креирају атмосферу у којој ће родитељи бити подстакнути да се укључују на различите начине и да допринесе животу школе без страха да ће то бити протумачено као мешање у професионалну улогу наставника.

Унапређивање компетенција родитеља за педагошко деловање и пружање подршке ученицима Школа организује кроз следеће облике рада:

- едукација кроз организовање мини предавања на родитељским састанцима,
- објављивање едукативних садржаја за родитеље на званичном сајту школе
- ангажовање родитеља као едукатора других родитеља о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи стручни.

Облици сарадње са породицом

Савет родитеља

Савет родитеља Школе чине представници сваке класе наставника главног предмета.

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

Будући да Савет родитеља има значајну улогу и овлашћења у регулисању целокупног живота школе важно је да се приликом предлагања мера за осигурање квалитета и унапређивање васпитно-образовног рада, као и приликом разматрања предлога програма образовно-васпитног рада, школског развојног плана, годишњег плана рада школе и извештаја о вредновању и самовредновању, оствари двосмерна комуникација: од родитеља ка њиховим представницима у Савету родитеља и од представника Савета родитеља ка родитељима који су их изабрали.

Школски одбор

Законском регулативом дефинисано је да 3 члана Школског одбора, као органа управљања Школом, буду представници родитеља.

Родитељски састанци

Родитељски састанци се одржавају 4 пута годишње, у свим инструменталним класама, од чега два у првом, два пута у другом полугодишту. Први родитељски састанак одржава се почетком септембра месеца, други крајем новембра, трећи крајем марта, четврти крајем месеца маја. Ванредни родитељски састанци одржавају се према указаној потреби.

На родитељским састанцима родитељи се упознају са постигнутим резултатима рада ученика и проблемима са којима се школа суочава у васпитно-образовном раду.

Индивидуални разговори са родитељима

Родитељи се често нађу у ситуацијама или имају дилеме, које нису у могућности да реше, тако да им је стручна помоћ увек добродошла.

Савремени родитељ се све мање ослања на свој инстинкт и на искуство претходних генерација, а све чешће тражи научно решење свих проблема, које родитељство са собом носи, а разговор са наставником или неким другим запосленим у школи често доноси решење проблема и олакшање.

Поред организованих родитељских састанака, одељењске старешине ће организовати и састанке са родитељима чија деца:

- нередовно похађају наставу,
- ометају рад на часу и причињавају штету на школској и другој имовини,
- слабије напредују из једне или више наставних области,
- нередовно раде домаће задатке и не извршавају друге обавезе у школи.

"Отворена врата"

Једном недељно, у термину предвиђеном за индивидуалне разговоре родитеља и наставника, наставници примају родитеље. Сви евентуални проблеми се решавају у отвореном дијалогу наставника и родитеља.

Анкете и упитници

Ради праћења успешности програма сарадње са породицом, школа, организује анкетирање родитеља, односно старатеља, у погледу њиховог задовољства програмом сарадње са породицом и у погледу њихових сугестија за даљи рад.

Укључивање у процес наставе

Школа подстиче родитеље да се укључују у образовно-васпитни процес на више различитих начина:

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

- као едукатори деце у областима у којима су професионалци/ експерти,
- као едукатори других родитеља о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи стручни,
- учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/ у које је школа укључена,
- учешће у стручним тимовима које директор формира по потреби,
- креирање индивидуалних образовних планова

Огласне табле

На видним местима у Школи налазе се огласне табле намењене информисању родитеља о битним дешавањима у Школи.

Едукативни садржаји на сајту Школе

У циљу што успешнијег укључивања родитеља у активности школе, на сајту Школе се објављују све битне информације о животу и раду Школе.

Концерти, јавни и интерни часови, такмичења и манифестације у организацији школе

Организују се у складу са Годишњим планом рада школе и представљају показатељ ученичког напретка у току године, али и узајамног односа ученика и наставника, као и ученика међусобно. Укључивање у различите видове ваннаставних активности јача самопоуздање ученика и њихову мотивацију за рад.

Реализација музичких посета, мајсторских курсева и других активности ученика

Родитељи активно учествују у организовању и реализацији излета, посета и екскурзија ученика у складу са Годишњим планом рада школе и личном интересовањима и могућностима.

Писана комуникација

Школа писмено обавештава родитеље у случајевима када је то потребно.

Садржаји сарадње са родитељима

Садржаји сарадње с родитељима се односе на упознавање родитеља са савременим сазнањима која нуде медицина, развојна и педагошка психологија и педагогија, а знања из ових области, која родитељи стичу кроз сарадњу са школом су својеврсна основа за организовање заједничког васпитно-образовног утицаја на дечју популацију.

Сарадња са родитељима обухвата следеће садржаје:

- развојне карактеристике и потребе ученика, норме развоја, интелектуални развој, превенција негативних појава (алкохолизам, наркоманија и сл.), понашање ученика, развој способности, подршка учењу, формирање радних навика, професионална оријентација ученика;
- ненасилна комуникација, ненасилно решавање конфликта, превенција и сузбијање неприлагођеног понашања;
- живот детета у породици: услови који задовољавају основне потребе ученика (здравствени, емотивни, економски), структура породице и односи у породици (између родитеља и осталих одраслих чланова, родитеља и деце, деце када их је више у породици), организација породичног живота (активности одраслих и деце у одређеном времену да би се задовољиле потребе свих чланова...), породично васпитање, дечје игре и стваралаштво, садржај породичног васпитања, методе породичног васпитања;

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

- живот у школи: активности, резултати и понашање ученика и његових вршњака (у току дана, периодично, годишње), стручњаци који реализују васпитање и образовање, организација рада установе (простор и време, распоред активности, разреди, школски прибор, општи услови за задовољавање потреба и различите активности ученика), средства за несметано одвијање активности (школски простор, уџбеници, школски прибор, наставна средства, средства за практичан рад...); чиниоци у друштвеној средини, културна и јавна делатност школе; адаптација на нову средину; укључивање ученика у ваннаставне активности;
- значај сарадње породице и школе; координација, усклађивање и повезивање активности породице и школе у процесу васпитања;
- локална средина у којој живи породица (становништво, дечје и омладинске организације, културне, организације које организују активности деце и младих у слободном времену, здравствене и комуналне службе и друге јавне службе...); шира средина у којој старији ученици посећују наставу или је њихово школовање ван места живљења породице; прва социјализација, идентификација, емоције, прва дружења, утицај литературе, моралне норме.

Начин и поступак остваривања сарадње са породицом

Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе школске године и подразумева укључивање породице у планирање, реализацију и евалуацију те сарадње. Активности у оквиру сарадње са породицом реализују се на основу Школског развојног плана и Годишњег плана рада Школе и то кроз:

- план рада Савета родитеља
- план рада директора школе
- план за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- планове рада стручних већа
- планове рада стручних актива
- планове рада предметних наставника
- план професионалне оријентације

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

План сарадње са породицом

ОБЛАСТ	АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕНСКИ ПЛАН	ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ
Информисање родитеља и старатеља	Ажурирање веб-сајта школе и унос свих потребних информација о организацији рада школе и обавезама ученика и родитеља	Директор	Континуирано током школске године	Родитељи благовремено добијају све потребне информације
	Дефинисање термина за <i>Отворена врата</i> за сваког наставника у школи у распореду часова	Директор и Наставници	Почетак школске године	Родитељи долазе на консултације са наставницима
	Дефинисање термина за <i>Отворени дан</i> сваког месеца у току наставне године у оквиру Годишњег плана рада школе	Директор и Наставници	Септембар	Родитељи посећују часове редовне наставе
	Уређивање садржаја огласне табле за родитеље	Директор	Континуирано током школске године	Огласна табла за родитеље садржи актуелне информације о облицима и садржајима сарадње и активностима у Школи
	Реализација 4 родитељска састанака	Одељењске старешине	Септембар, новембар, март, мај	Сваки одељењски старешина реализовао је најмање 4 родитељских састанака
	Одржавање Општег родитељског састанка	Директор у присуству свих наставника	У другој половини септембра и по потреби	Реализован најмање 1 Општи родитељски састанак у току школске године
Укључивање родитеља и старатеља у активности школе	Укључивање родитеља у рад тимова и реализацију пројеката који се реализују у Школи (безбедност ученика, сарадња са породицом, сарадња са локалном заједницом, професионална оријентација, самовредновање, школско развојно планирање...)	Директор	континуирано током школске године	Обезбеђено учешће родитеља у раду тимова на нивоу Школе (бар један члан тима је родитељ/старатељ)
	Укључивање родитеља у организовање музичких посета, мајсторских курсева и других активности ученика	Директор и наставници	У складу са Годишњим планом рада школе	Родитељи су учествовали у реализацији већине наведених активности

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

	Ангажовање родитеља у организацији концерата, јавних и интерних часова, такмичења, хуманитарних акција, школских манифестација и других активности у Школи	Директор и наставници	У складу са Годишњим планом рада школе	Родитељи су учествовали у реализацији већине наведених активности
	Укључивање родитеља у тимове подршке у циљу израде и реализације индивидуалних образовних планова за ученике којима је потребна додатна подршка	Тим за подршку инклузивном образовању	континуирано током школске године	У сваком тиму за подршку активно партиципира родитељ ученика коме је додатна подршка потребна
Укључивање родитеља и старатеља у процес одлучивања	Избор представника родитеља сваке класе главног предмета за члана Савета родитеља Школе	Одељењске старешине	Септембар	Формиран је Савет родитеља Школе
	Избор представника родитеља за члана Школског одбора	Савет родитеља Школе	Према утврђеној процедури	Формиран је Школски одбор
	Укључивање родитеља у рад тимова на нивоу школе (самовредновање, развојно планирање), сарадња са локалном заједницом и породицом и сл.)	Директор Школе	У складу са Годишњим планом рада школе	Формирани су наведени тимови у чијем саставу се налазе представници родитеља
	Испитивање потреба и очекивања родитеља анкетирањем	Тим за самовредновање	У складу са Планом самовредновања	Извршена је анализа потреба и очекивања родитеља
Едукација и саветодавни рад	Индивидуални разговори са родитељима	Наставници, управа Школе	Континуирано током школске године	Остварен континуиран индивидуални рад са родитељима/старатељима ученика.
	Објављивање на сајту Школе садржаја за едукацију родитеља	Директор	Континуирано током школске године	На сајту Школе налазе се садржаји намењени едукацији родитеља/старатеља

Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“ за период школске 2023-2027 године

6.10. Програм рада школске нототеке

Циљ програма рада школске нототеке је развијање културних потреба ученика. Остварује се развијањем навике слушања музике и читања код ученика, коришћења нототеке, оспособљавањем ученика да користе информације у свим облицима и на свим медијима, као и развијањем вештина потребних за целоживотно учење. Садржаји програма односе се на набавку нове музичке и опште литературе и музичких дискова, као и на периодично промовисање појединих књига и музичких дискова из школске нототеке на школском панону.

План рада нототекара

Циљ програма рада школске нототеке је развијање културних потреба ученика. Остварује се развијањем навике слушања музике и читања код ученика, коришћења нототеке, оспособљавањем ученика да користе информације у свим облицима и на свим медијима, као и развијањем вештина потребних за целоживотно учење. Садржаји програма односе се на набавку нове музичке и опште литературе и музичких дискова, као и на периодично промовисање појединих књига и музичких дискова из школске нототеке на школском панону.

Област	Планиране активности	Време реализације	Носиоци активности
Непосредни рад са ученицима	-Систематско обучавање ученика за самостално коришћење извора, -Помоћ ученицима при избору музичке литературе и друге грађе, -Навикавање ученика на правилно руковање књижевном, медијатечком и нототечком грађом, на њено чување и заштиту -Промовисање појединих књига и музичких дискова из школске нототеке на школском панону -учлањење нових ученика у школску библиотеку, -Вођење библиотечких послова (обрада, инвентарисање, сигнирање, каталогизација, смештај)	током године	нототекар, наставници, Ученички парламент
Административни послови	-Припремање годишњих и месечних планова рада нототекара, -Израда годишњег извештаја о раду за претходну школску годину	август током године	нототекар

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

	- Вођење документације о раду школске библиотеке и школског нототекара – анализа и вредновање рада школске библиотеке у току школске године		
Сарадња са наставницима и стручним сарадницима	-Планирање,организовање, учествовање у изради и реализацији програма за образовање и васпитање -Евиденција о ученицима који нису раздужили књиге -Одабирање и припремање литературе за ваннаставне облике рада и такмичења -Обезбеђивање музичке литературе за наставу инструмента и теоријских предмета, -Планирање набавке литературе и периодичних публикација за ученике, наставнике и стручне сараднике	током године	нототекар, наставници, директор, помоћник директора
Библиотечко-информатичка делатност	-Планирање, организовање, учествовање у изради и реализацији програма за образовање и васпитање -Евиденција о ученицима који нису раздужили књиге -Одабирање и припремање литературе за ваннаставне облике рада и такмичења -Обезбеђивање музичке литературе за наставу инструмента и теоријских предмета.	током године	нототекар, наставници, директор, помоћник директора
Културна и јавна делатност	-Организовање културне и јавне делатности школе, концерата,јавних наступа, израда програма, исписивање плаката и обавештења -Сарадња са градском библиотеком и другим школским библиотекама	током године	нототекар, наставници, директор, помоћник директора
Остале активности	-Учешће у раду Стручних органа -Сарадња са стручним институцијама (издавачким кућама, културним установама) Стручно усавршавање -Прикупљање материјала	током године	нототекар, наставници, директор, помоћник директора

**Школски програм основне музичке школе „Теодор-Тоша Андрејевић“
за период школске 2023-2027 године**

	за архивску грађу за и сторијат школе Евиденција о инструментима и музичким училима (метроном...)		
ЕС дневник	-Кординација рада Електронског дневника	током године	нототекар/координатор ЕС дневника
Маркетинг школе	- Уређивање фејсбук и инстаграм странице и сајта школе	током године	нототекар